

Digitális technika 2.

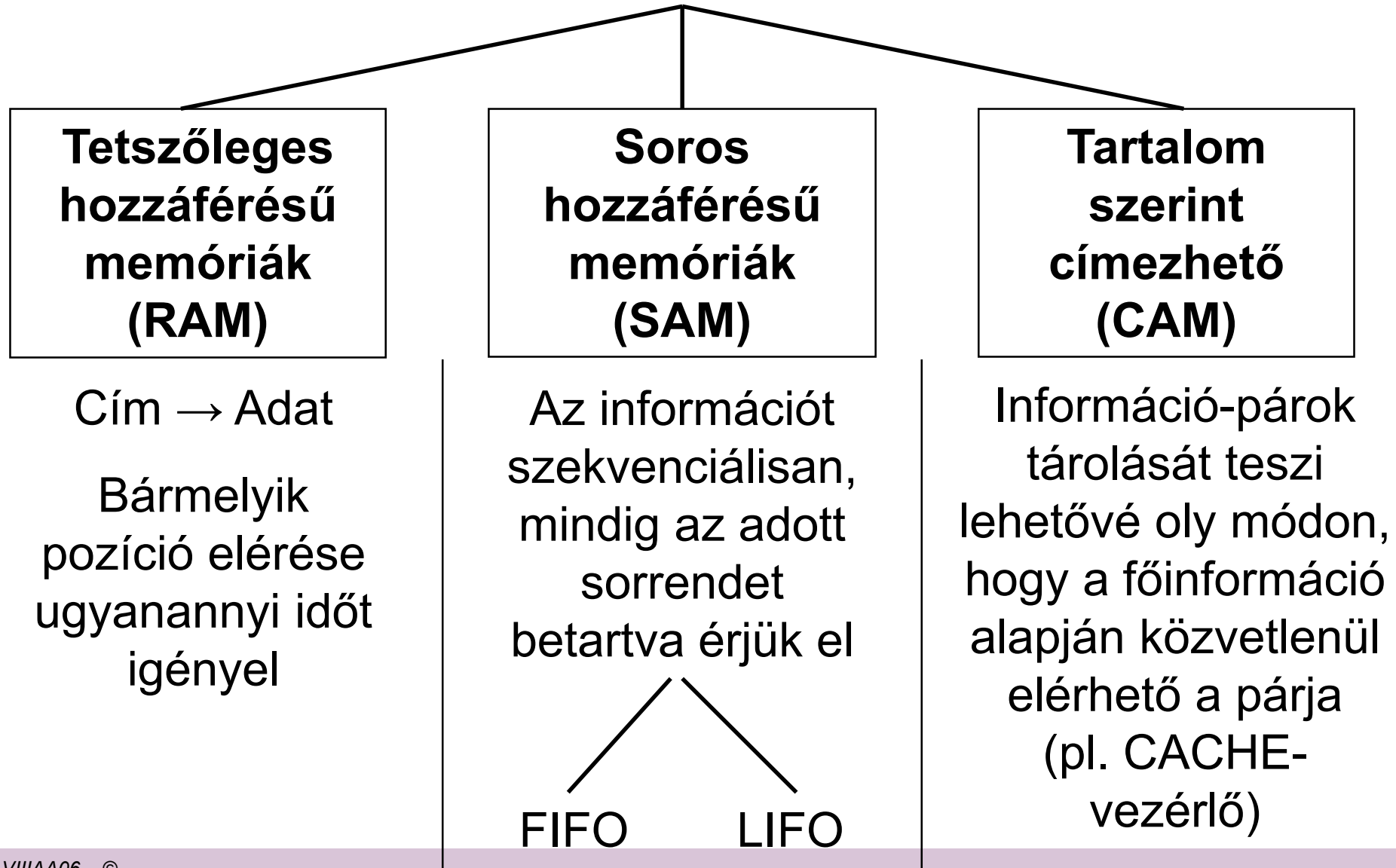
BMEVIIIAA06

11. előadás

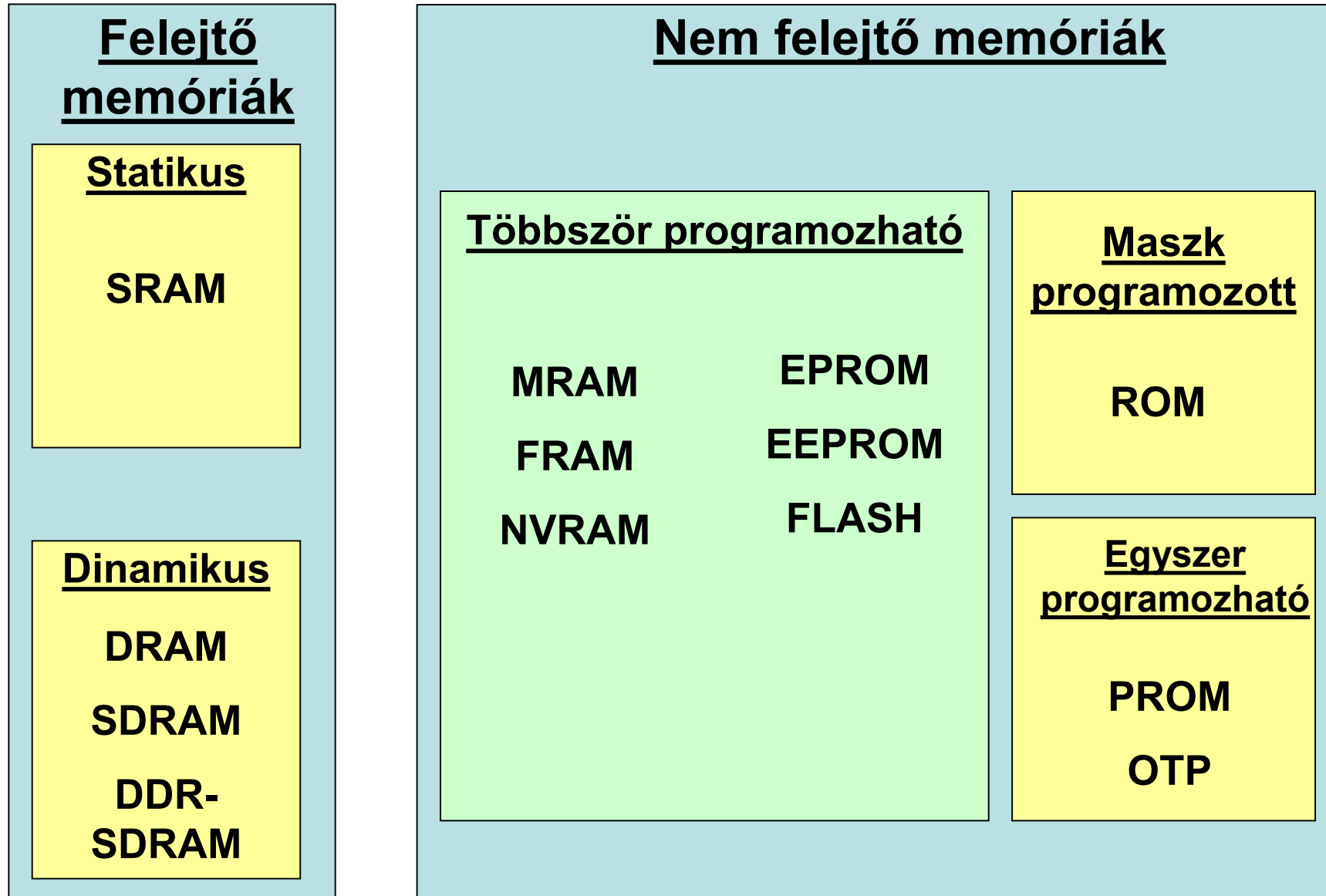
Korszerű memóriaáramkörök

- **Címzés szerint:** véletlen hozzáférésű, soros hozzáférésű, tartalom szerint címezhető
- **Cellaáramkör tulajdonságai alapján:** csak olvasható, írható-olvasható
- **Technológia szerint:** PMOS, NMOS, CMOS
- **Alkalmazható vezérlők száma szerint:** egy portos, dual portos
- **Aszinkron/szinkron vezérlésű**
- **Stb.**

Címzés szerint

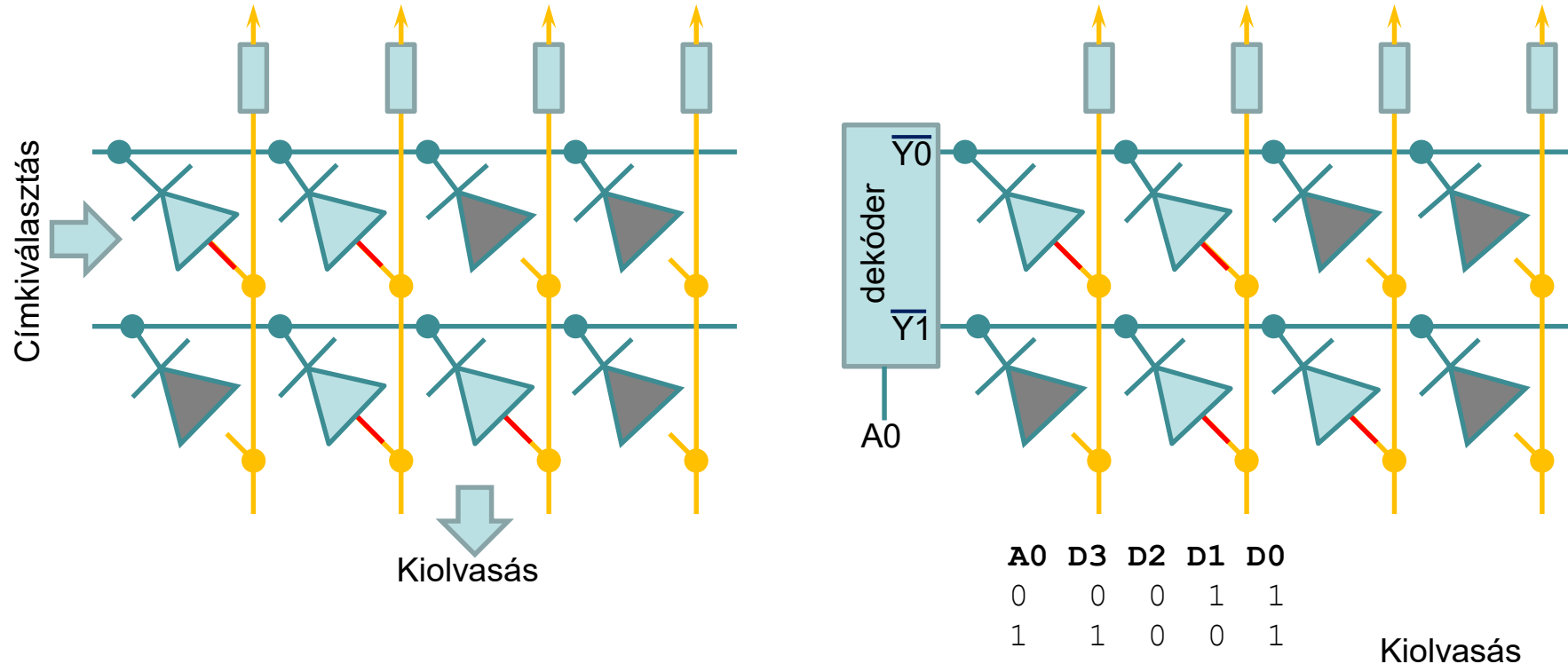

Cellaáramkör tulajdonságai alapján

Nemfelejtő memóriák

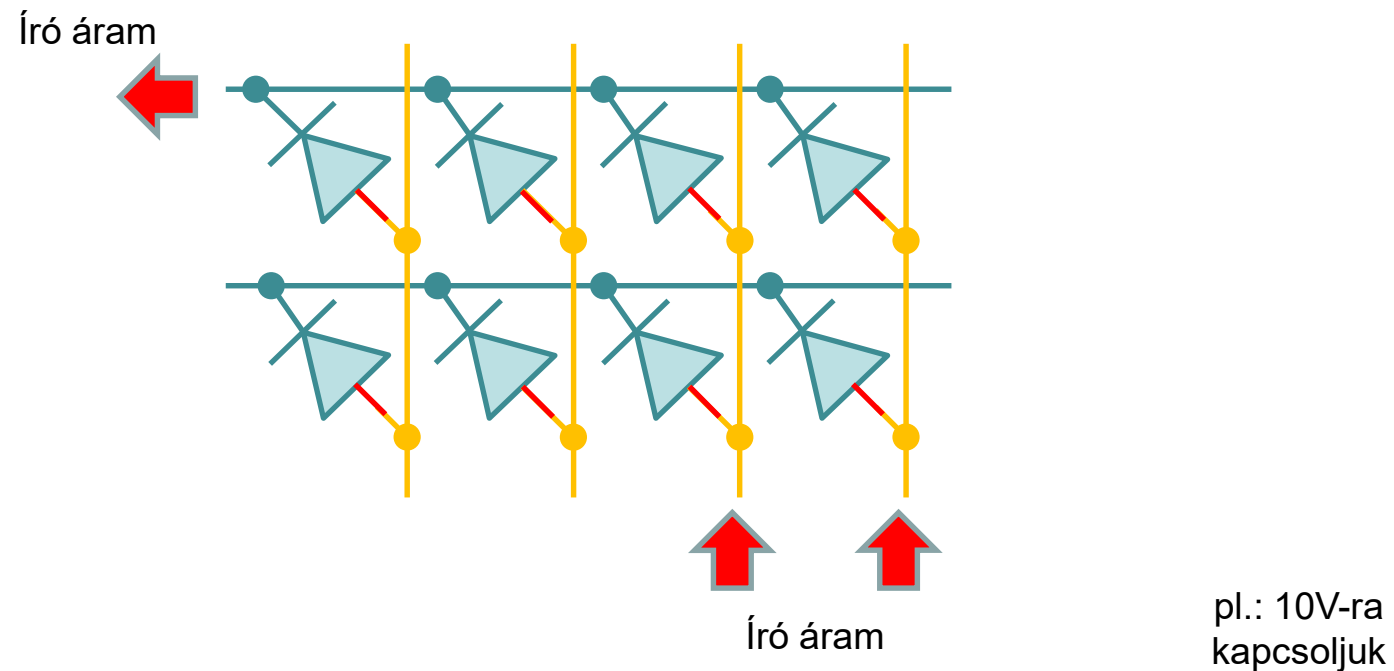
ROM (Read Only Memory)

- Gyártás során, a **gyárban kerül be** a memóriatartalom (bizonyos összeköttetések vagy gyárilag elkészülnek, vagy nem)
- Csak nagyon nagy darabszámnál rentábilis

Nemfelejtő memóriák

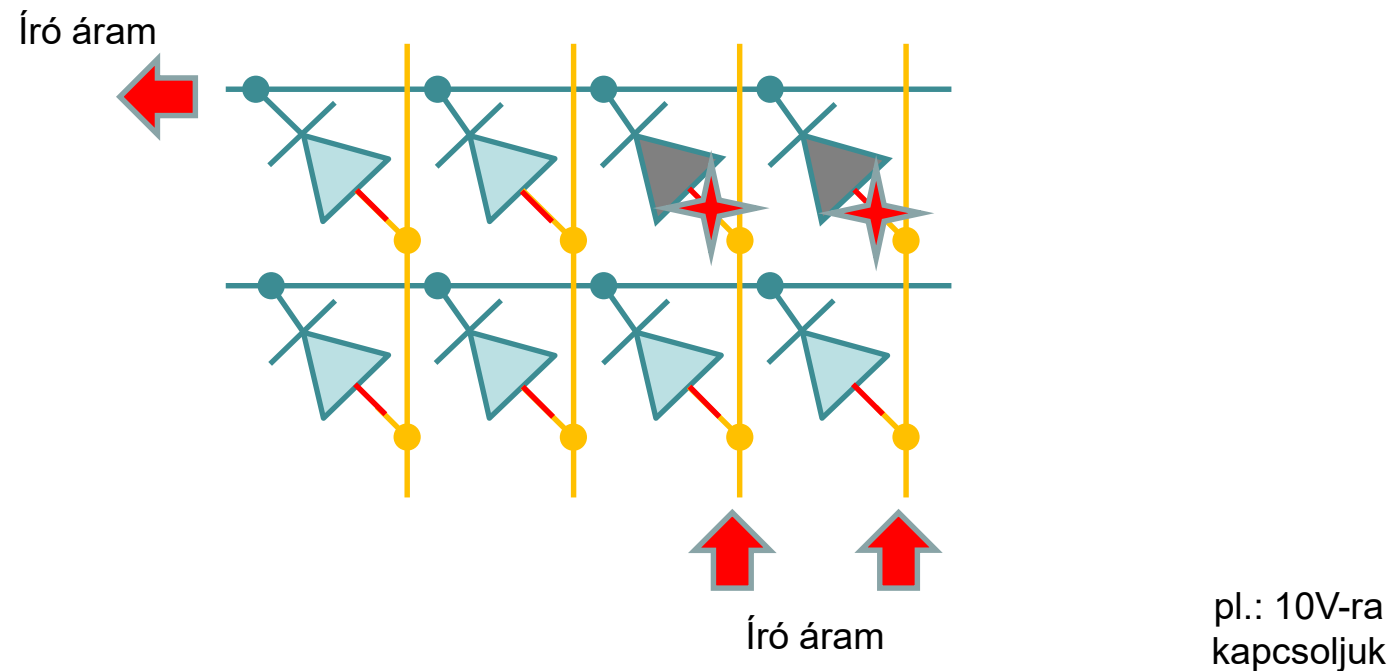
PROM (Programmable Read Only Memory)

- **Felhasználó által** 1x égethető be (programozható) a memóriatartalom
(Az összeköttetések eleve mind ott vannak, csak néhányat a programozáskor „elrontunk”)

Nemfelejtő memóriák

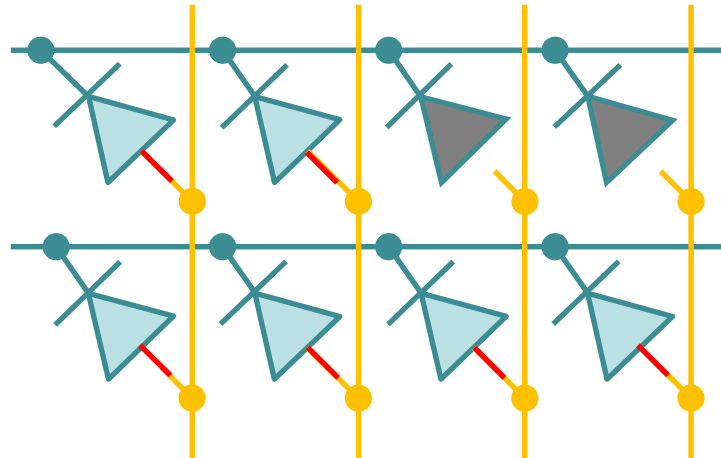
PROM (Programmable Read Only Memory)

- **Felhasználó által** 1x égethető be (programozható) a memóriatartalom
(Az összeköttetések eleve mind ott vannak, csak néhányat a programozáskor „elrontunk”)

Nemfelejtő memóriák

PROM (Programmable Read Only Memory)

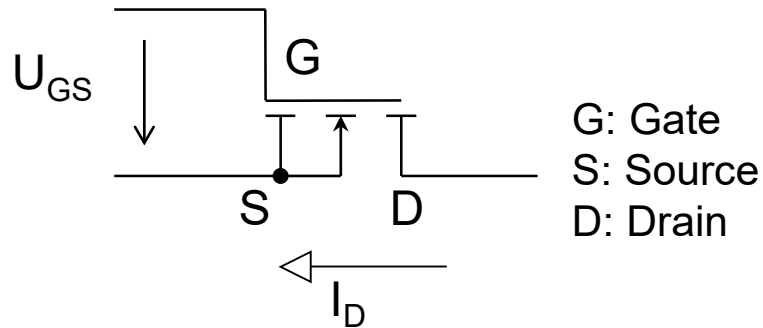

pl.: 10V-ra
kapcsoljuk

- **Felhasználó által** 1x égethető be (programozható) a memóriatartalom
(Az összeköttetések eleve mind ott vannak, csak néhányat a programozáskor „elrontunk”)

Kitekintés - FET

- Field-Effect Transistor
- Villamos térrel vezérelhető
- Félvezető kialakítástól és anyagtól függően lehet
 - P vagy N csatornás
 - növekményes vagy kiürítéses működésű
- Memória áramkörökben „kapcsolóként”

Pl.: N csatornás növekményes típus:
 $U_{GS} > V_t \rightarrow$ bekapcsol (I_D áram folyhat)
 $U_{GS} = 0 \rightarrow$ kikapcsol

- A G elektród kapacitásában töltés tárolódik \rightarrow jó szigeteléssel memóriaként viselkedik

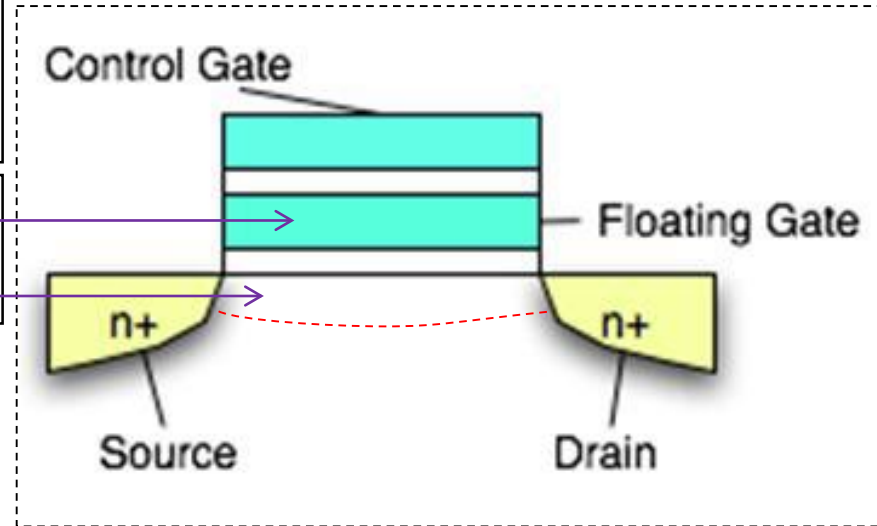
Nemfelejtő memóriák

EPROM (Erasable-Programmable ROM)

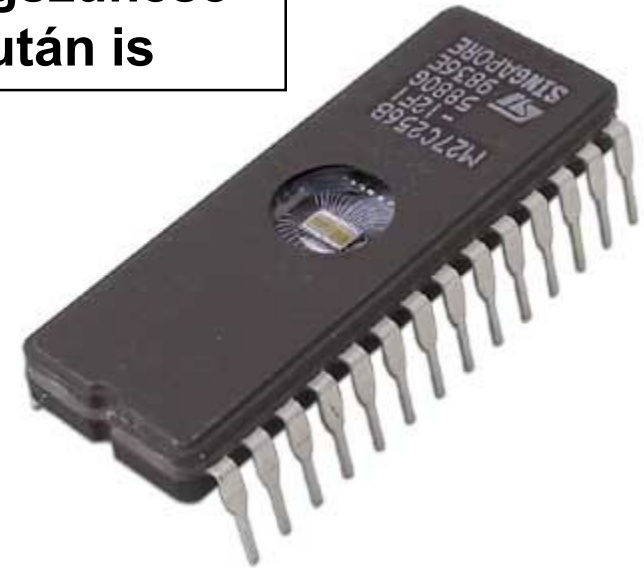
EEPROM (Electrically Erasable-Programmable ROM)

**Véges törlési-
írási
ciklusszámok!**

$e^- \rightarrow$ „szakadás”

**Megőrzi az
elektromos
töltést
a tápfeszültség
megszűnése
után is**

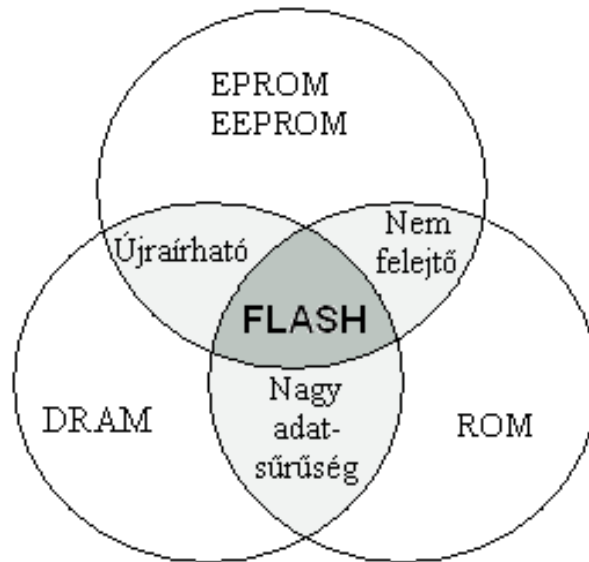

EPROM: UV-fénnyel törölhető

EEPROM: elektromosan törölhető

Nemfelejtő memóriák

FLASH memóriák

Lényegében egy speciális EEPROM fajta

A különbség annyi, hogy a lebegő-gate alatti oxidréteg jóval vékonyabb → nagyobb adatsűrűség érhető el

+ a source és drain elektródák nagyobb diffúziós mélysége miatt nagyobb törlési-írási ciklusszámot értek el

Két típus

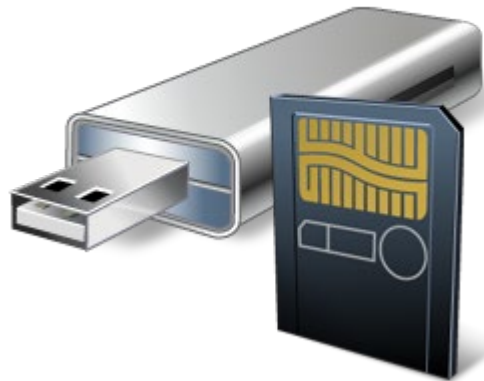
NOR: bájtos elérés, kisebb adatsűrűség, gyors

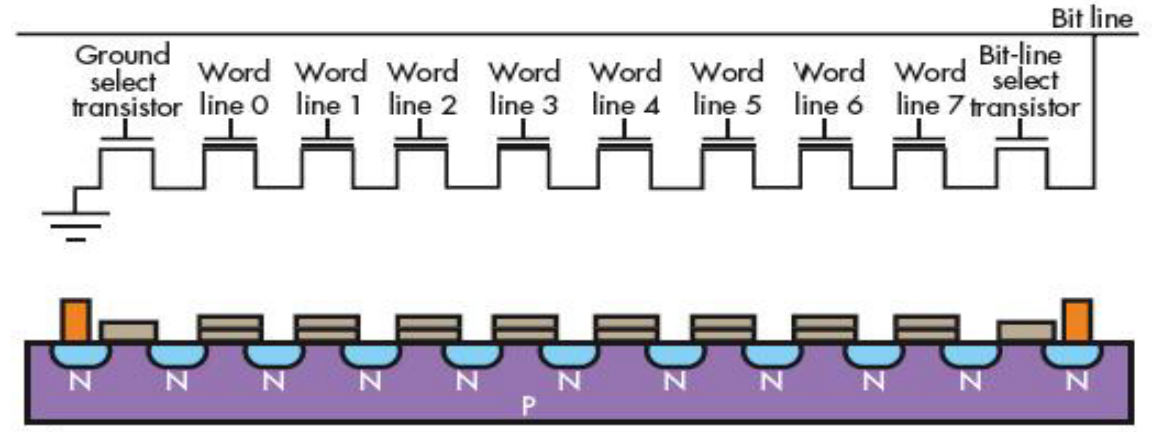
NAND: blokkos elérés, nagyobb adatsűrűség, lassú

Nemfelejtő memóriák

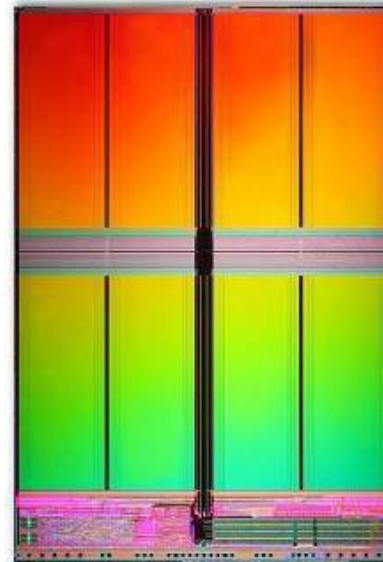
FLASH memória alapú adathordozók, háttértárak

- Megjelenési formák
- FLASH memória
- NAND↔NOR
- SSD felépítése, jellemzői

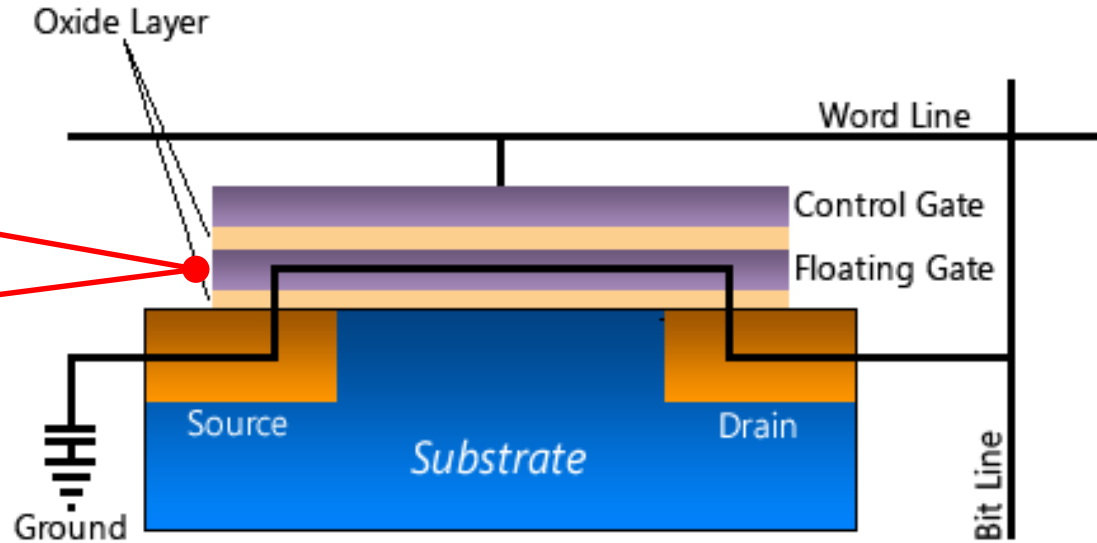
- Bitcellák huzalozott NAND kapcsolatban
- Kiolvasáskor az összes soros cella bekapcsolva
- Lassabb működés
- **Nagyobb fajlagos tárolókapacitás**

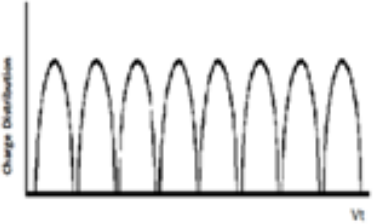
Több szintű (Multi-level) bitcella

Információ tárolás villamos töltésekkel

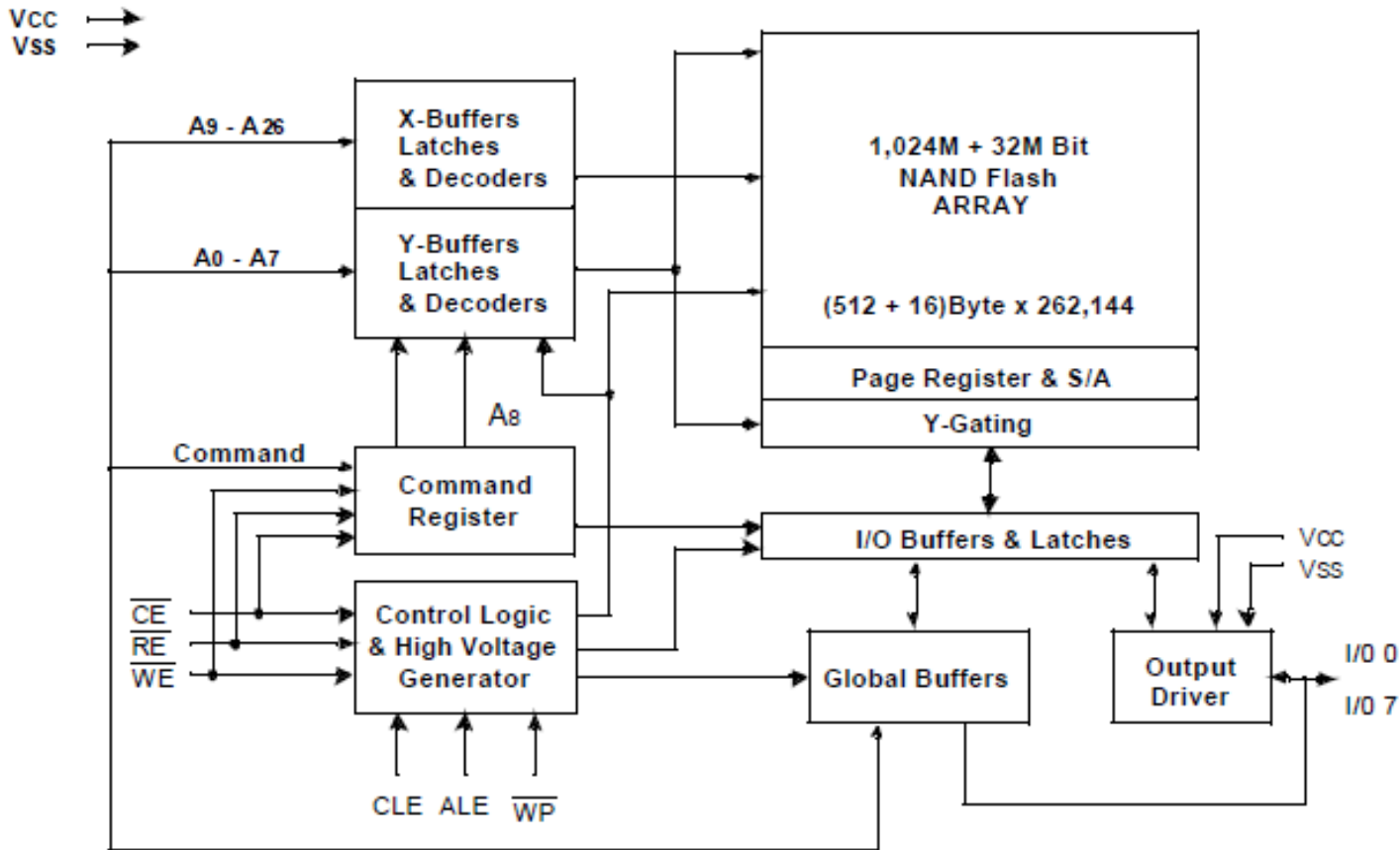
→ Igazából ez egy analóg „szint”, értelmezés kérdése, hogy hány digitális állapotot különböztetünk meg rajta

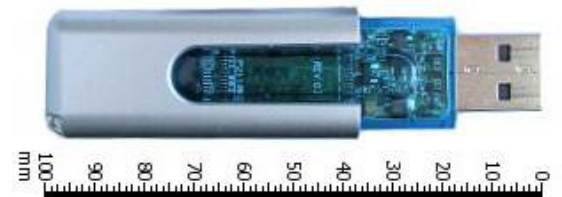
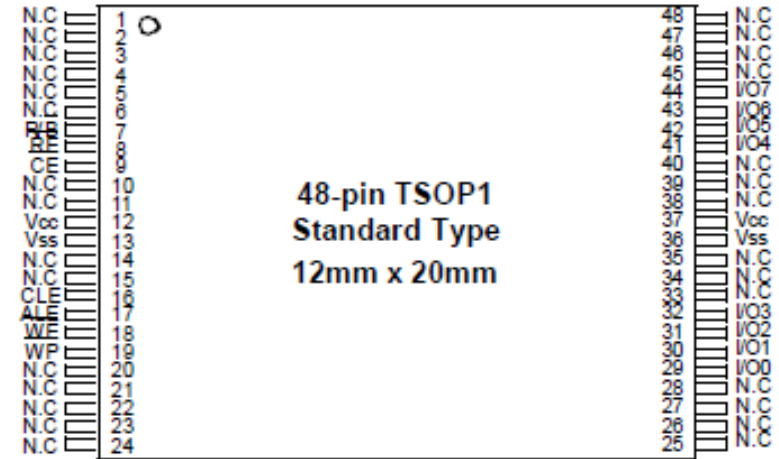
- Több bit is lehet egyetlen cellában
- Nehezebb megkülönböztetni az értékeket
- Kevésbé hibatűrő
- de ugyanannyi adat tárolása olcsóbb...

	SLC (Single level Cell)	MLC (Multi Level Cell)	TLC (Tri Level Cell)
			
Storage Capacity	1 bits/cell	2 bits/cell	3 bits/cell
Performance	High	Medium	Low
Lifetime (Erase cycles)	~100K	~10K	~5K
Error Correction	Less Complex	Medium Complex	Highly Complex

NAND-FLASH memória

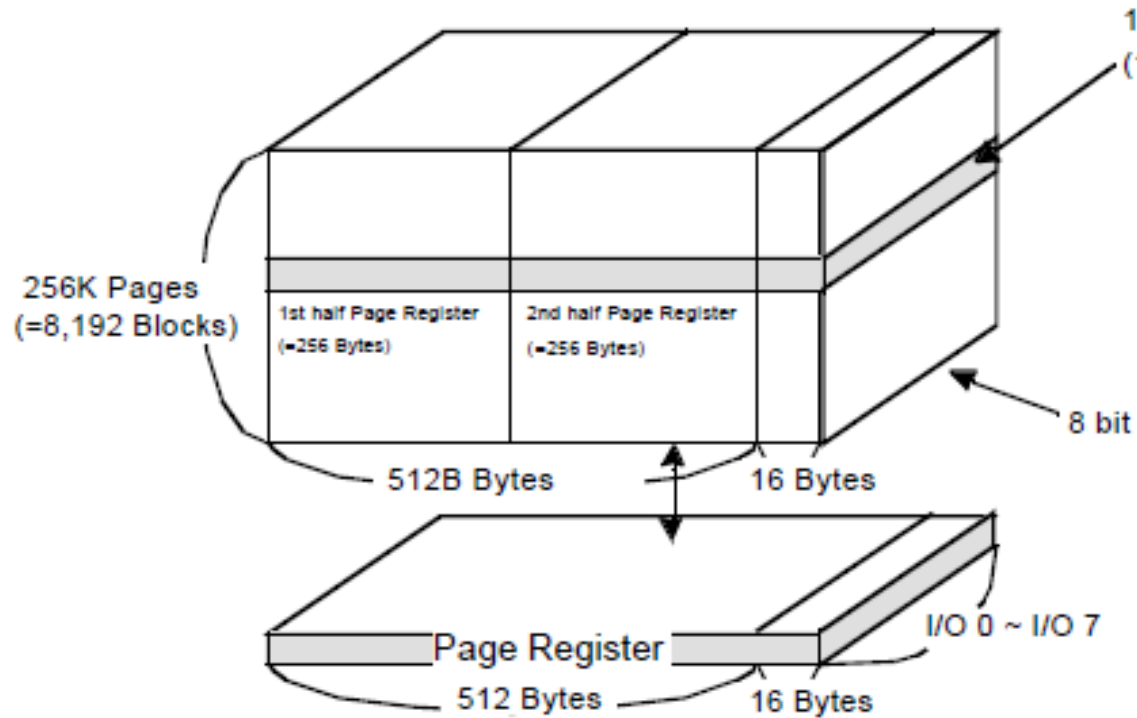

NAND-FLASH memória (pl.: típusa: k9k1g08u0m)
 (512+16) bájtós lapok
 (16k+512) byte méretű blokkokban törölhető
 Hozzáférési idő: 12μs/50ns (RD), 200 μs (WR)
 Blokk törlési idő: 2ms
 100 000 E/W, 10év adatmegőrzés

Pin Name	Pin Function
I/O0 ~ I/O7	Data Input/Outputs
CLE	Command Latch Enable
ALE	Address Latch Enable
\overline{CE}	Chip Enable
\overline{RE}	Read Enable
\overline{WE}	Write Enable
\overline{WP}	Write Protect
R/ \overline{B}	Ready/Busy output
Vcc	Power(+2.7V~3.6V)
Vss	Ground
N.C	No Connection

Belső szervezés

1 Block = 32 Pages
(16K + 512) Byte

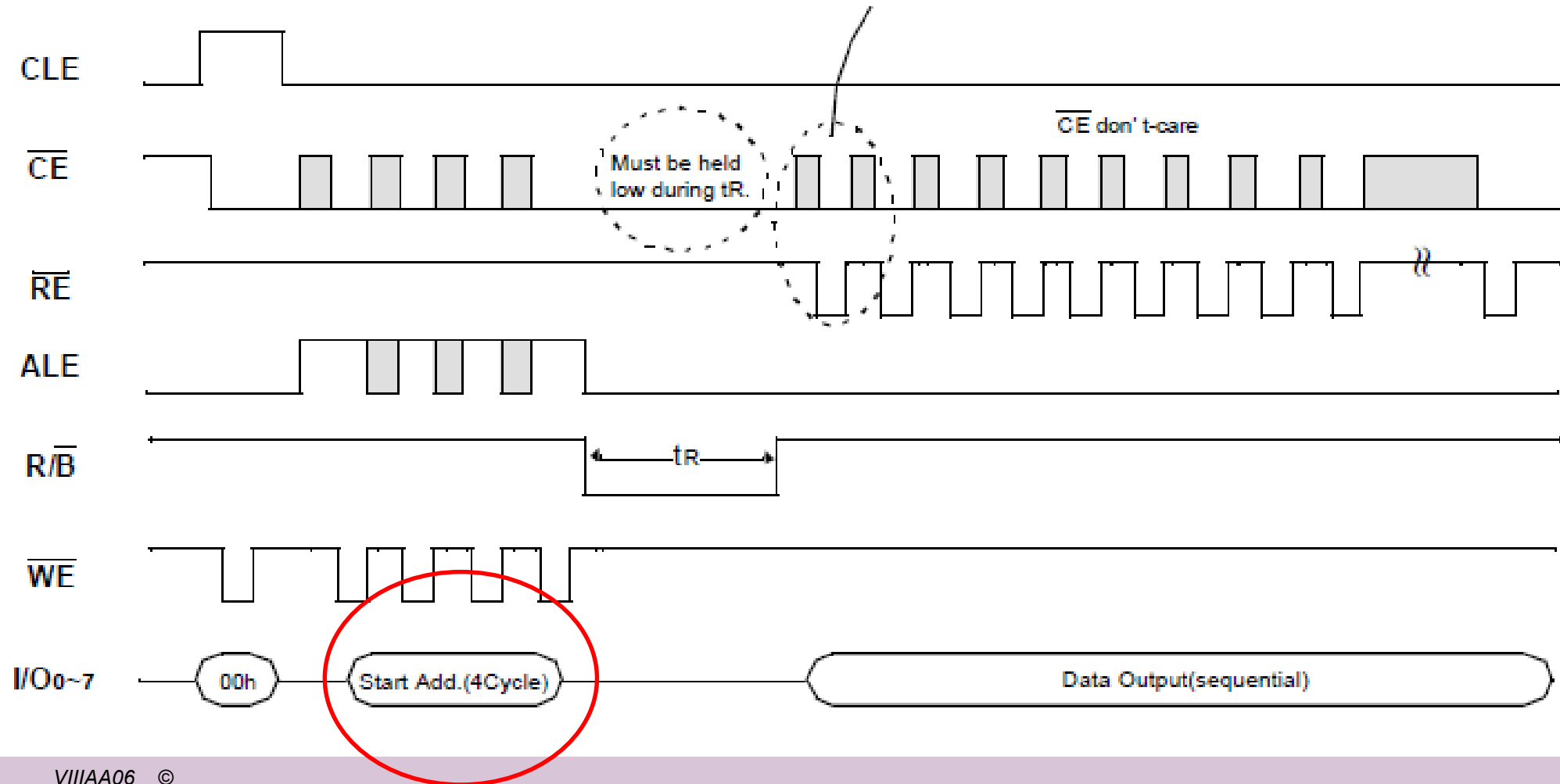
1 Page = 528 Bytes
1 Block = 528 B x 32 Pages
= (16K + 512) Bytes
1 Device = 528B x 32Pages x 8,192 Blocks
= 1,056 Mbits

- 128 Mbyte
- Laponként 16 tartalék byte
- 16 cella van sorba kapcsolva (NAND)
 - Mindegyik cella másik lapon van
- 1 blokk 32 lapot tartalmaz
 - 2db NAND struktúrába szervezve
- Összesen 16384db NAND struktúrát tartalmaz

	I/O 0	I/O 1	I/O 2	I/O 3	I/O 4	I/O 5	I/O 6	I/O 7	
1st Cycle	A0	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	Column Address
2nd Cycle	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	Row Address (Page Address)
3rd Cycle	A17	A18	A19	A20	A21	A22	A23	A24	
4th Cycle	A25	A26	*L	*L	*L	*L	*L	*L	

Olvasás művelet

- Címzés 4 bájtt egymás utáni beírásával

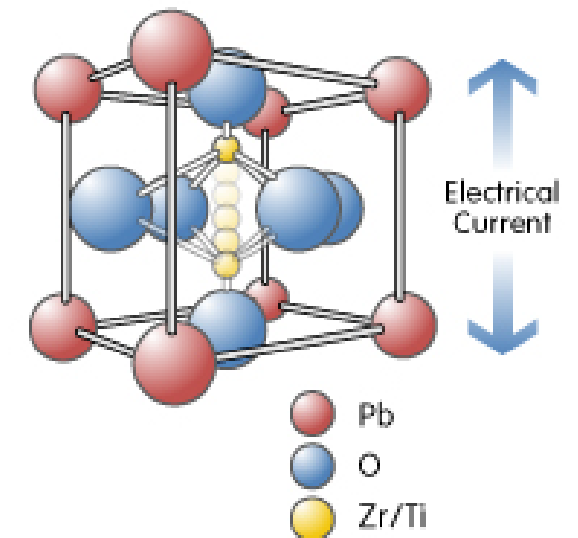
Nemfelejtő memóriák

FRAM (Ferroelectric RAM)

- Bitcella: a félvezető felületére ferroelektromos kristályréteget visznek fel, a kristály központi atomjának pozíciója **elektromos térrel** a középpont alá vagy fölé állítható $\rightarrow 1 / 0$
- Az atom pozíciója a villamos tér megszűnése után megmarad
- Íráskor az adat beírása azonnal megtörténik, nincs további írási idő, mint a normál EPROM-oknál
- Végtelen nagy törlési-írási ciklusszám! (38 év adatmegőrzés)
- Drága, és kis adatsűrűség

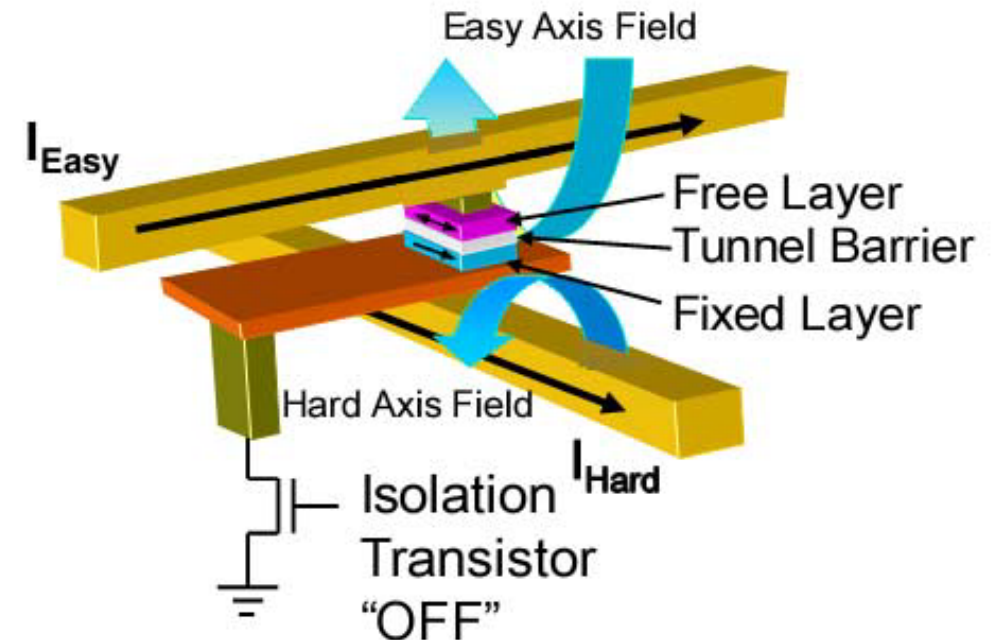
Elektromos dipólus

Nemfelejtő memóriák

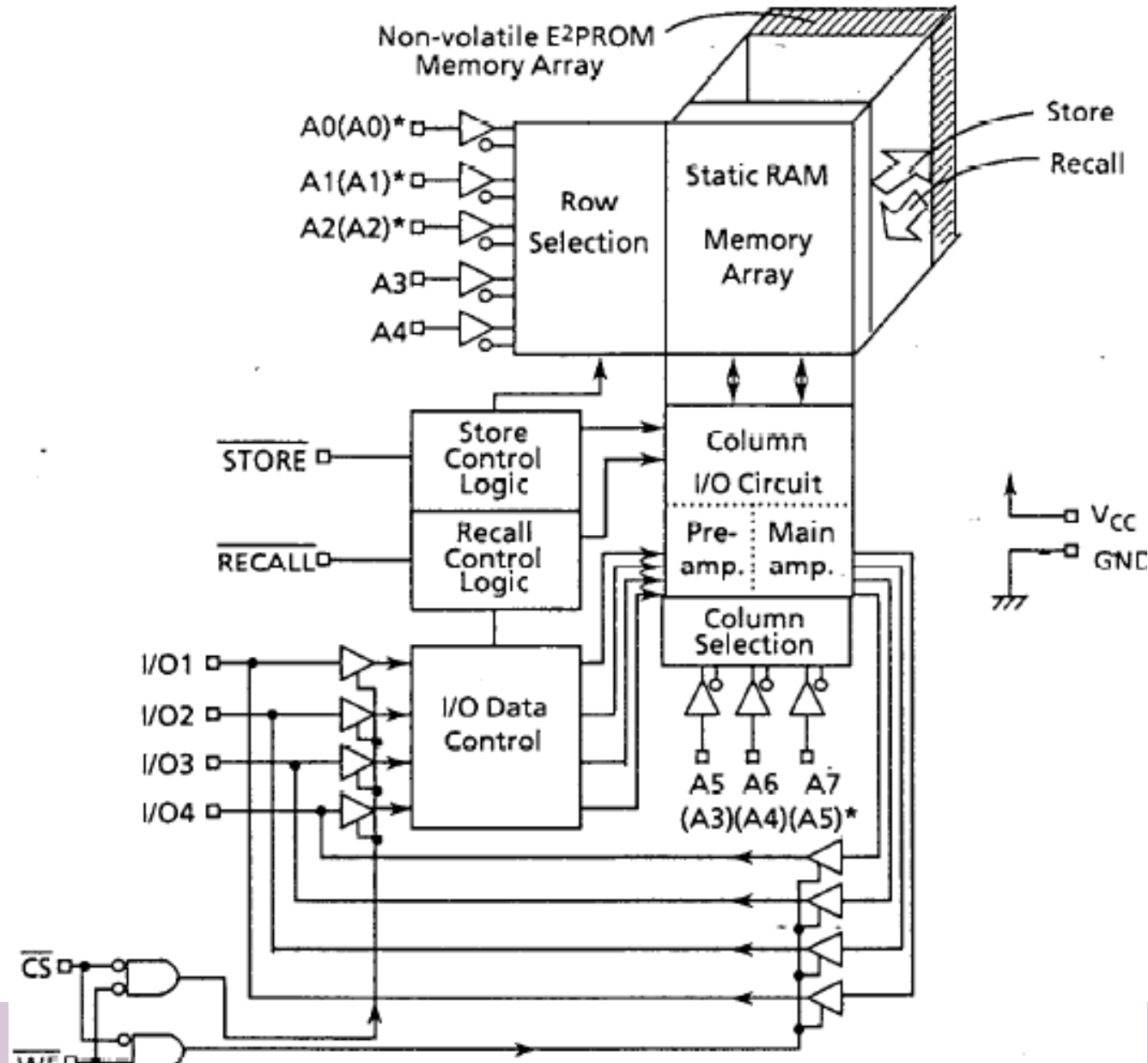
Magneto-resistive RAM

- Bináris információt permanens mágnes tárolja
- Kiolvasás, villamos ellenállás érték alapján
- Beírás: átmágnesezéssel
- Egyelőre drága és nagy a fogyasztása (főleg íráskor)

NVRAM - 1

- Minden RAM cella mögött egy EEPROM
- Egy művelettel (STORE) menthető
- Egy lépésben visszatölthető (RECALL)

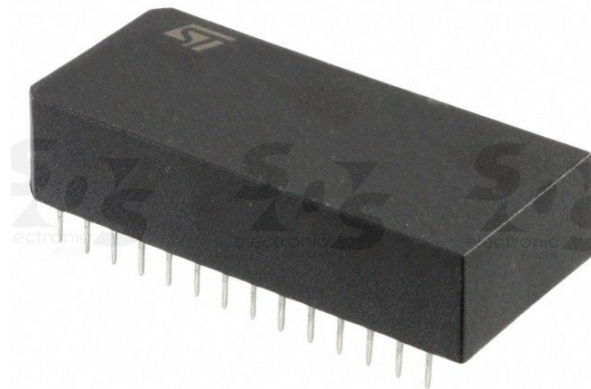
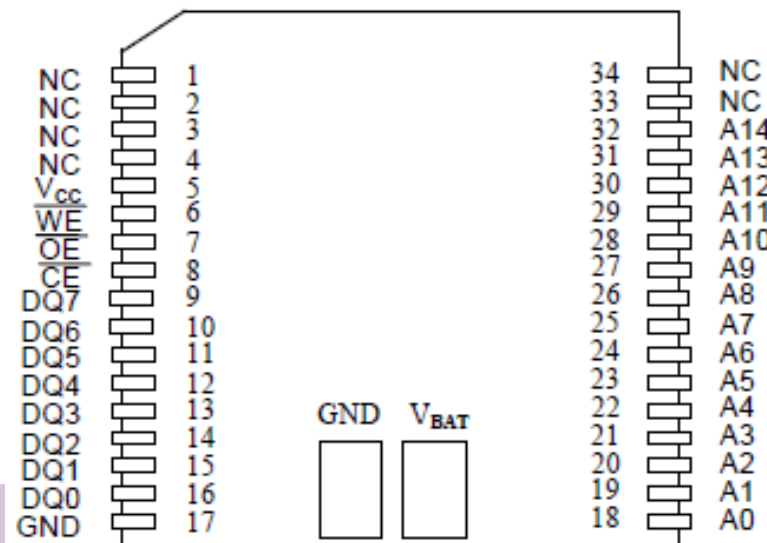

Nemfelejtő memóriák

NVRAM - 2

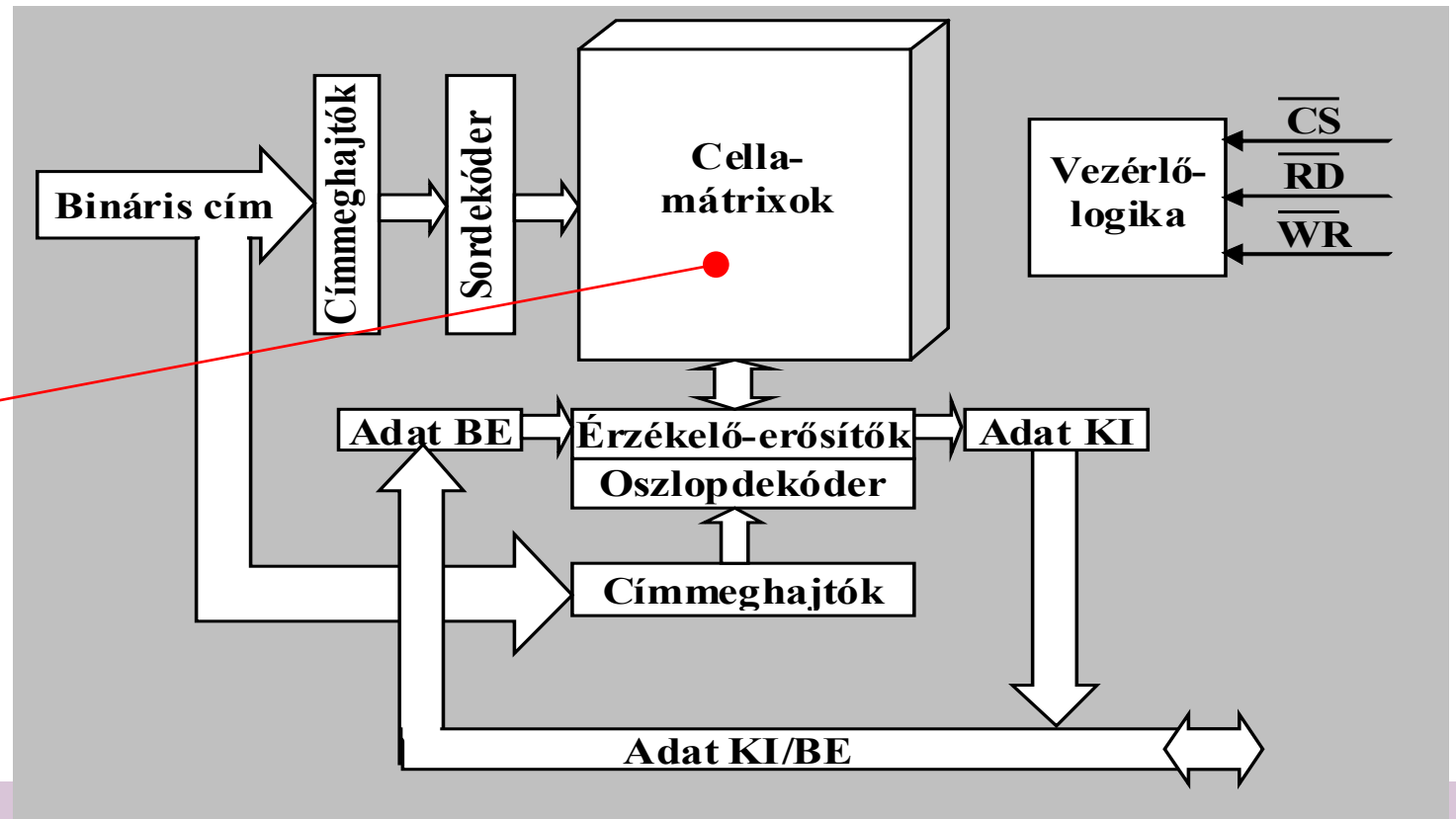
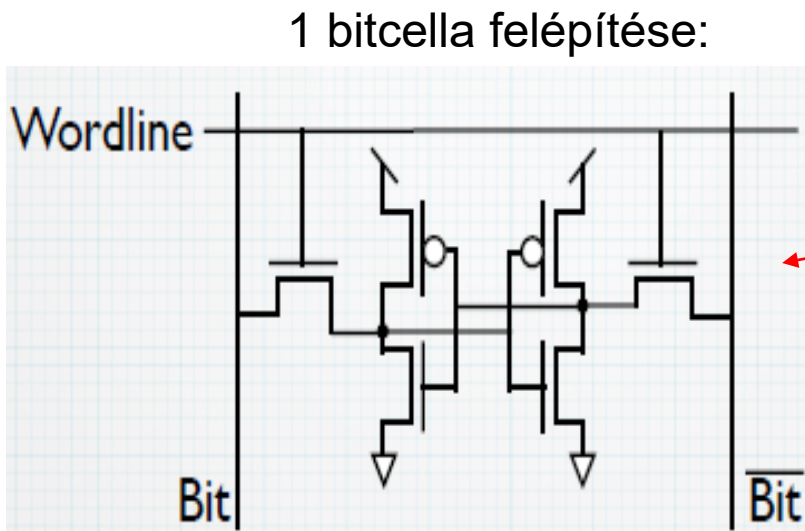
- Egyszerű SRAM
- Beintegrált vagy külső lítium elemmel
- Kb. 10 év telep élettartam
 - Utána, ha beintegrált az eleme, sajnos nem használható többet.

A14	1	28	V_{CC}
A12	2	27	\overline{WE}
A7	3	26	A13
A6	4	25	A8
A5	5	24	A9
A4	6	23	A11
A3	7	22	\overline{OE}
A2	8	21	A10
A1	9	20	\overline{CE}
A0	10	19	DQ7
DQ0	11	18	DQ6
DQ1	12	17	DQ5
DQ2	13	16	DQ4
GND	14	15	DQ3

SRAM (Static RAM) /ezt már ismerjük/

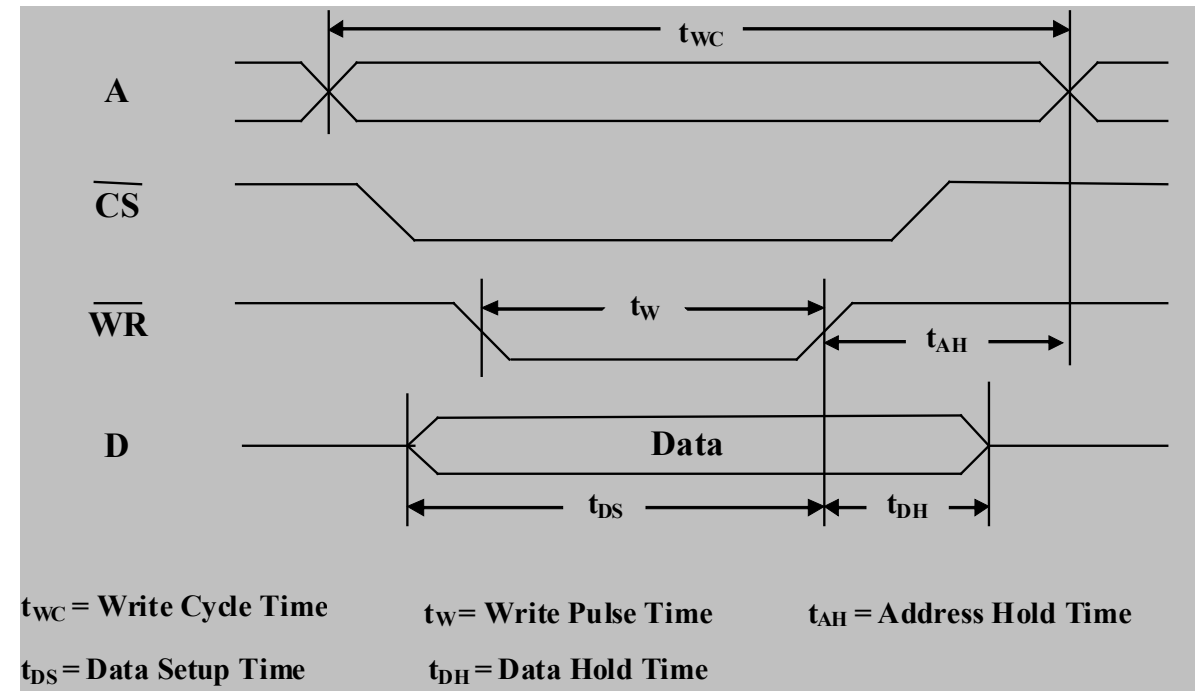
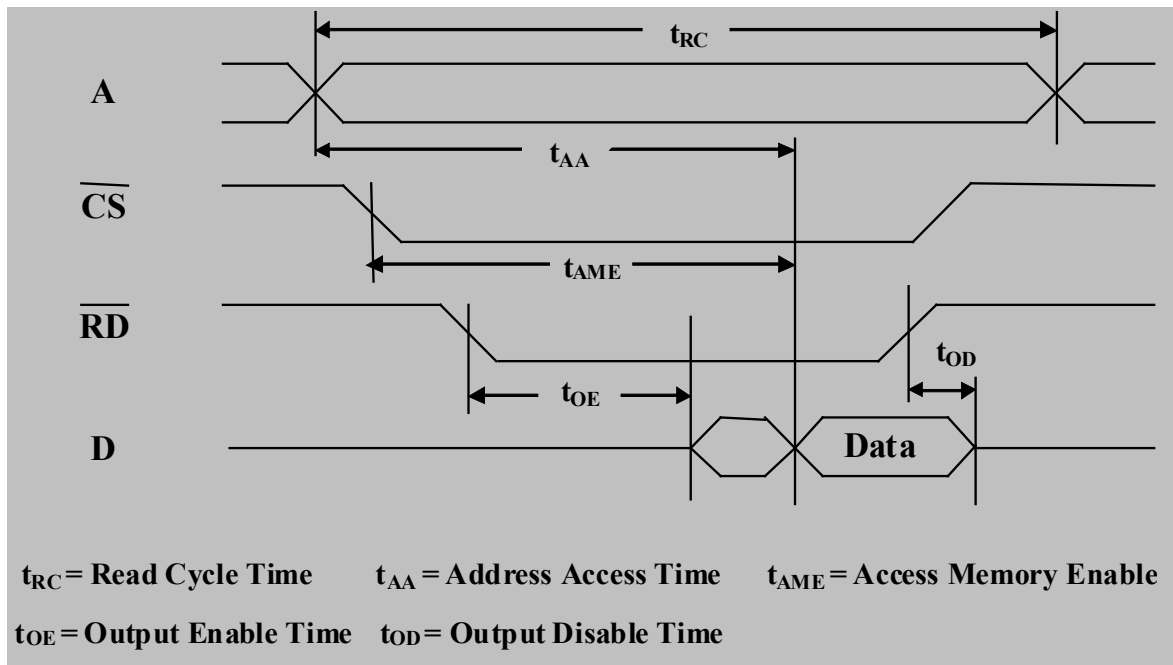
- Előny: gyors, tartalmát statikusan megőrzi (amíg van elég tápfeszültség)
- Hátrány: bitcellájának helyigénye messze a legnagyobb → ugyanakkora félvezető-kristályban a legkisebb kapacitás valósítható meg vele → drága

SRAM interfésze

- Olvasása, írása a szokásos buszciklusokhoz illeszkedik:

– Cím → kiválasztójel → vezérlőjel → adat

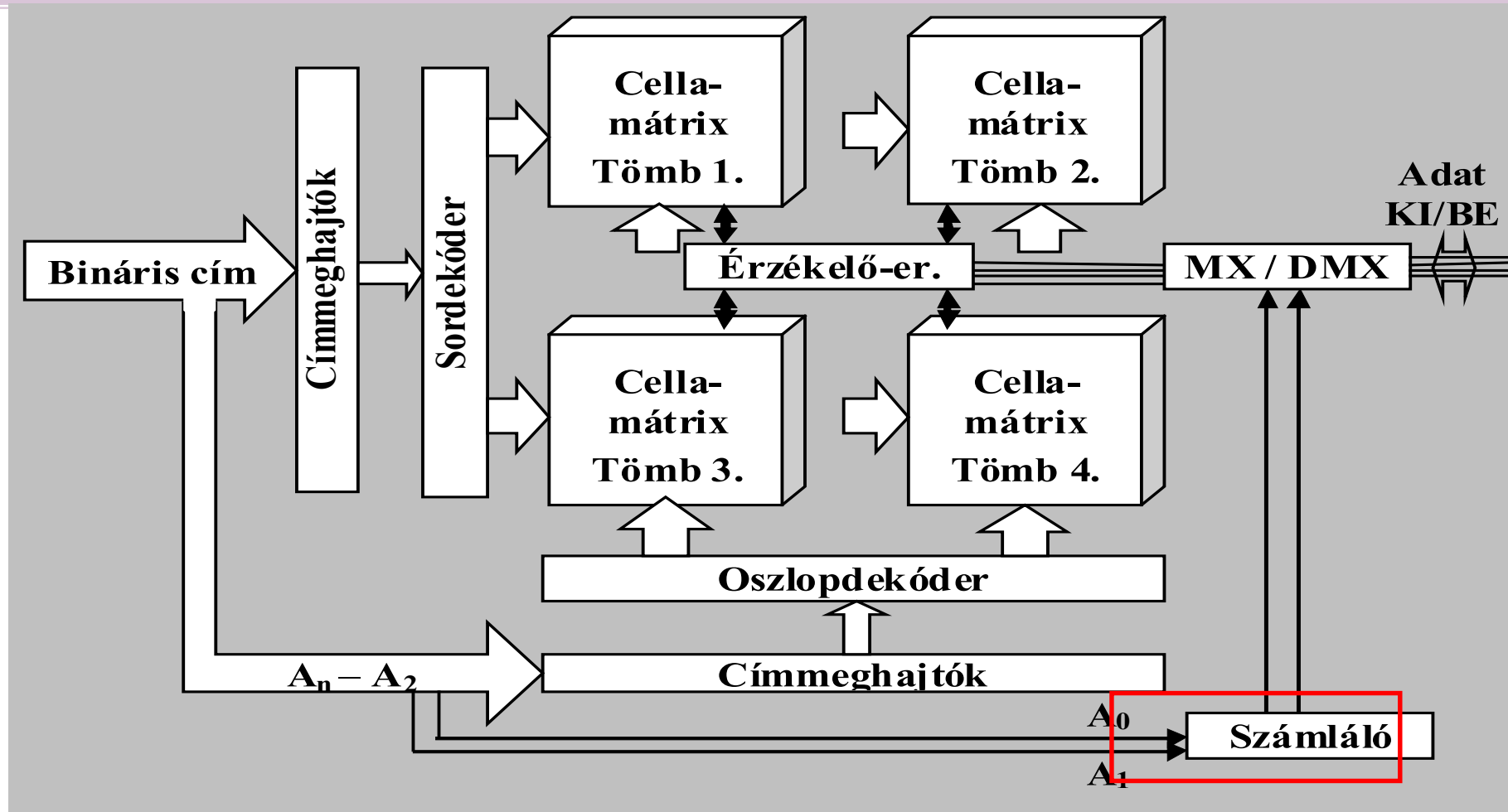

Strukturális továbbfejlesztések:

- Blokkos adattovábbítás (burst működés)
- Átlapolt működés (Interleave)
- Pipeline működés
- Dual-Port működés (többszörös hozzáférés)

A mai nagyobb SRAM-ok már többnyire **szinkron** működésűek, azaz külön órajelre is szükségük van.

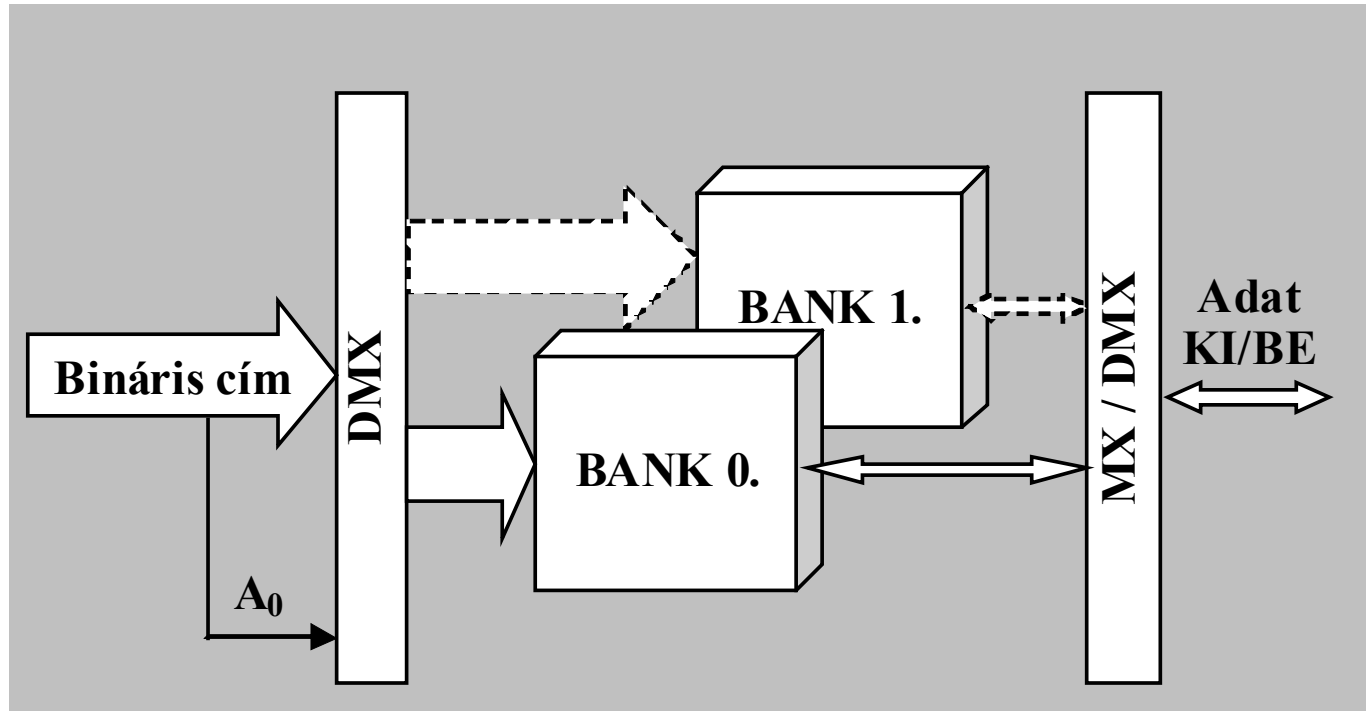
Burst működés

PI. SB SRAM (Synchronous Burst SRAM)

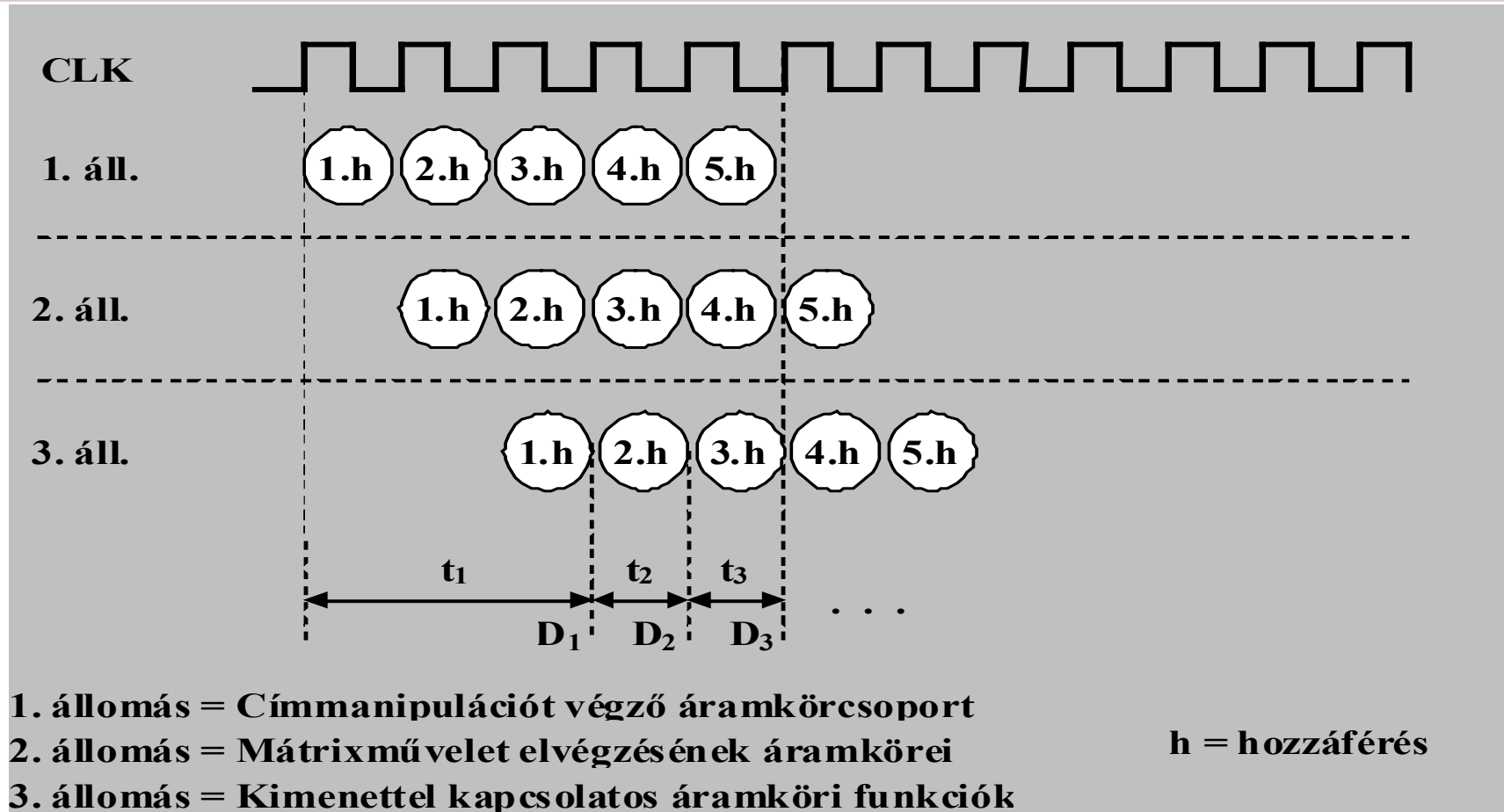
Automatikus címnövelés számláló segítségével (alsó 2 bit) → 4 szavas BURST méret

Interleave működés

- Külön címezhető az egyik és a másik bank (A_0)
- Párhuzamos működés (amíg az egyik címzése folyamatban, a másik már olvasható → látszólag megnő a sebesség)
- Blokkos átvitel esetén hatékony (egyetlen adat elérése esetén nem gyorsít)

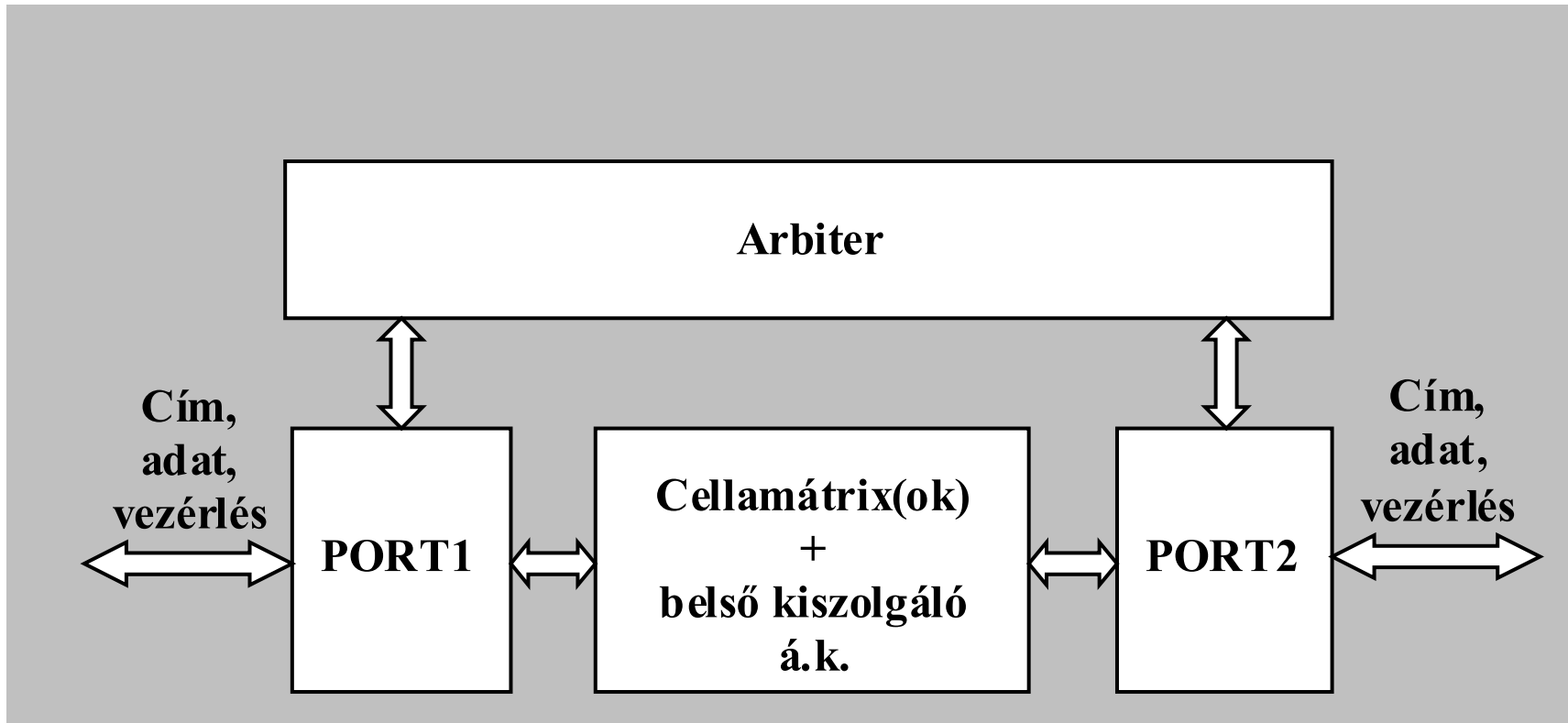
Pipeline működés

PI. PB SRAM (Pipeline Burst SRAM)

Az adat kiolvasásának elemi műveleteit egy időben több részegység végzi.

Dual-Port működés

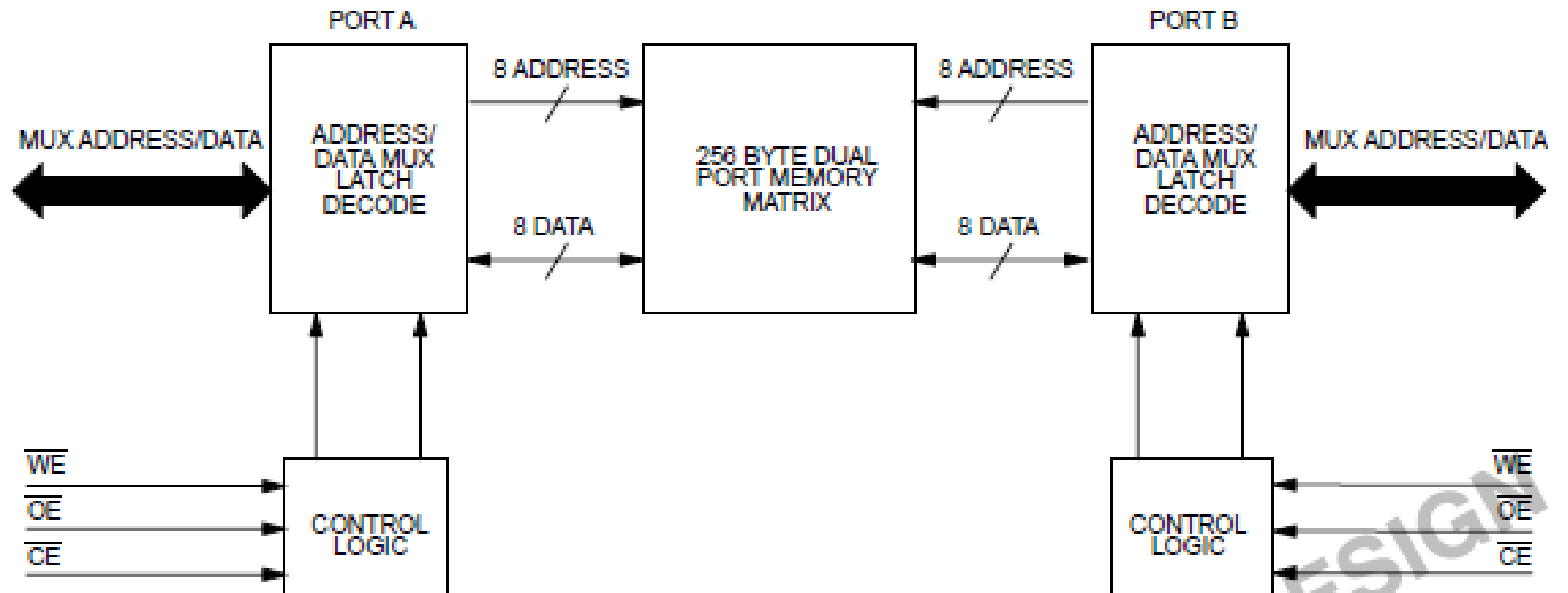
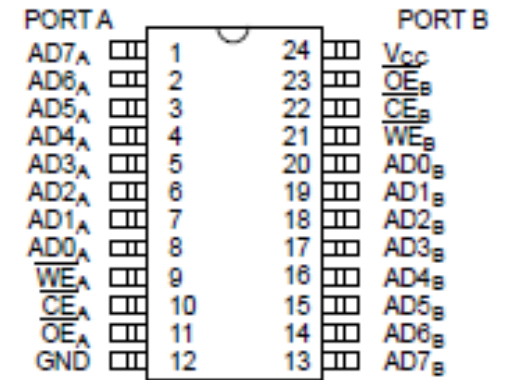

Két egyenértékű interfész, bármelyikről elérhető a belső memória.

Ha egyidőben mindkét oldalról el kellene érni, akkor az Arbiter egység dönt a sorrendről.

DUAL-PORT memória

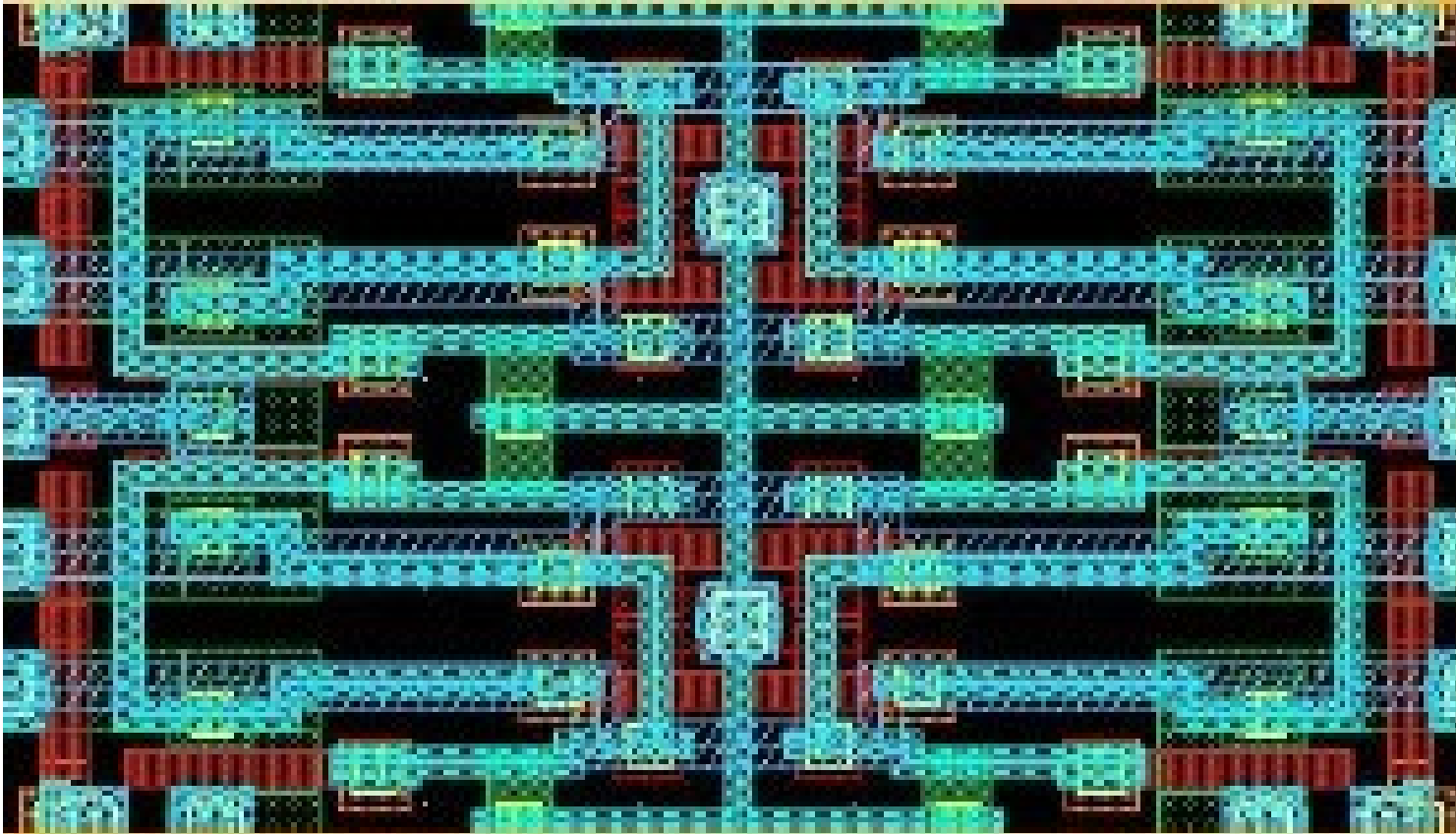
- Bitcellánként megkettőzött interfész is lehet! → nincs szükség arbitrációra
- Természetesen egyidőben ugyanának a cellának az elérését meg kell oldani.

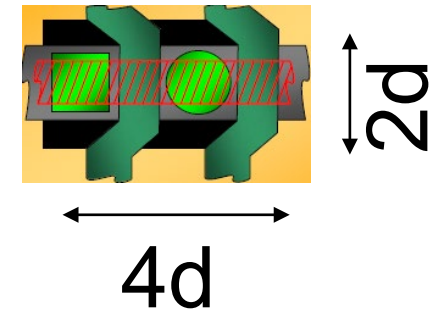
- A bináris információt (0/1) egy kapacitás töltöttsége határozza meg
- Hátrány: ez a kapacitás sajnos idővel veszít a töltéséből →frissíteni kell
- Előny: 1 bithez kevesebb alkatrész →nagyobb adatsűrűség
- Nagyobb kapacitás → sok címbit →időmultiplex címzés

SRAM - DRAM

1 bitcella területe: $140 d^2$

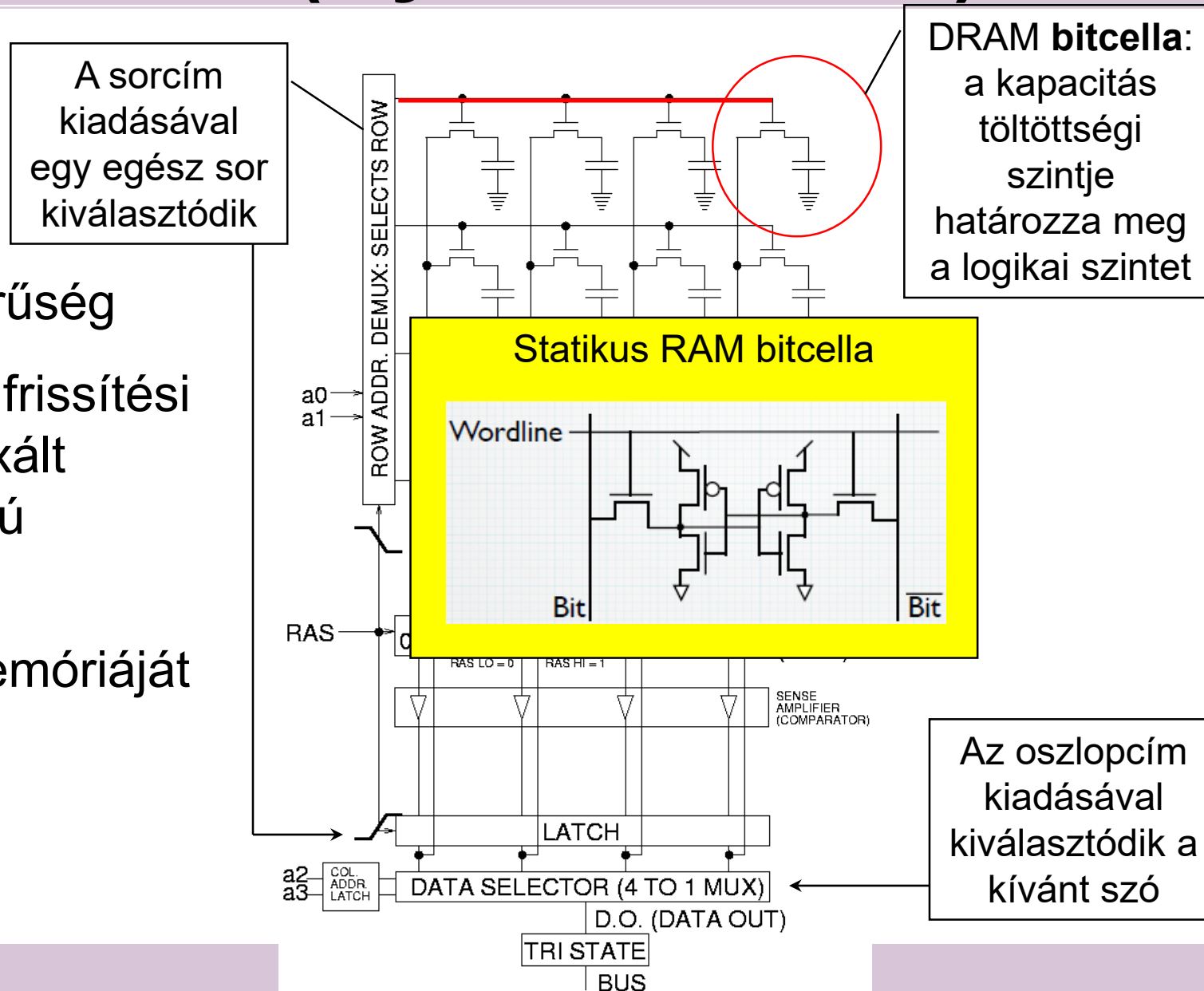

$8 d^2$

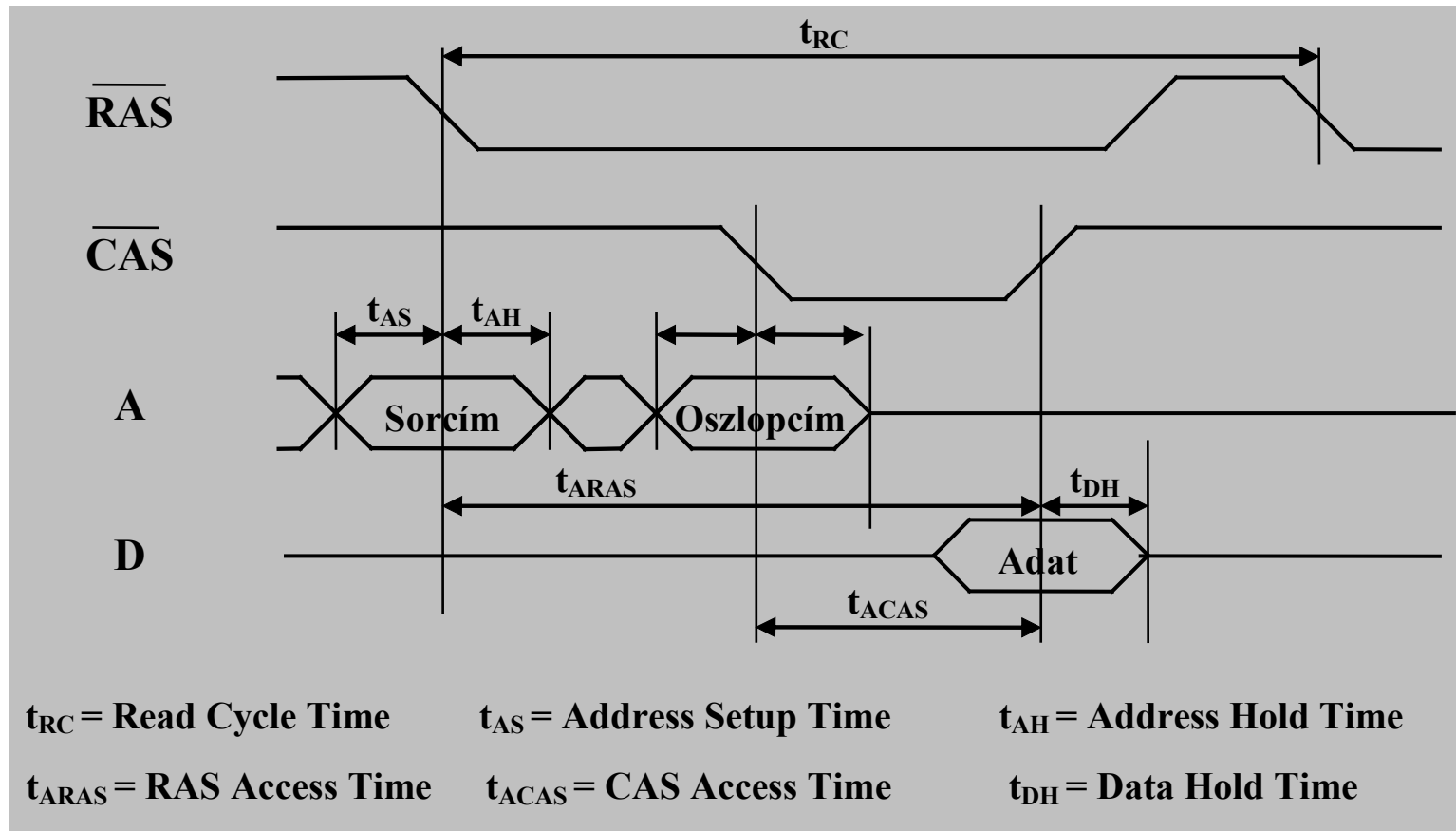

DRAM (Dynamic RAM)

- Előny: nagy cellasűrűség
- Hátrány: periódikus frissítési kényszer + multiplexált címzési mód → lassú
- Felhasználás: számítógépek fő memóriáját alkotják

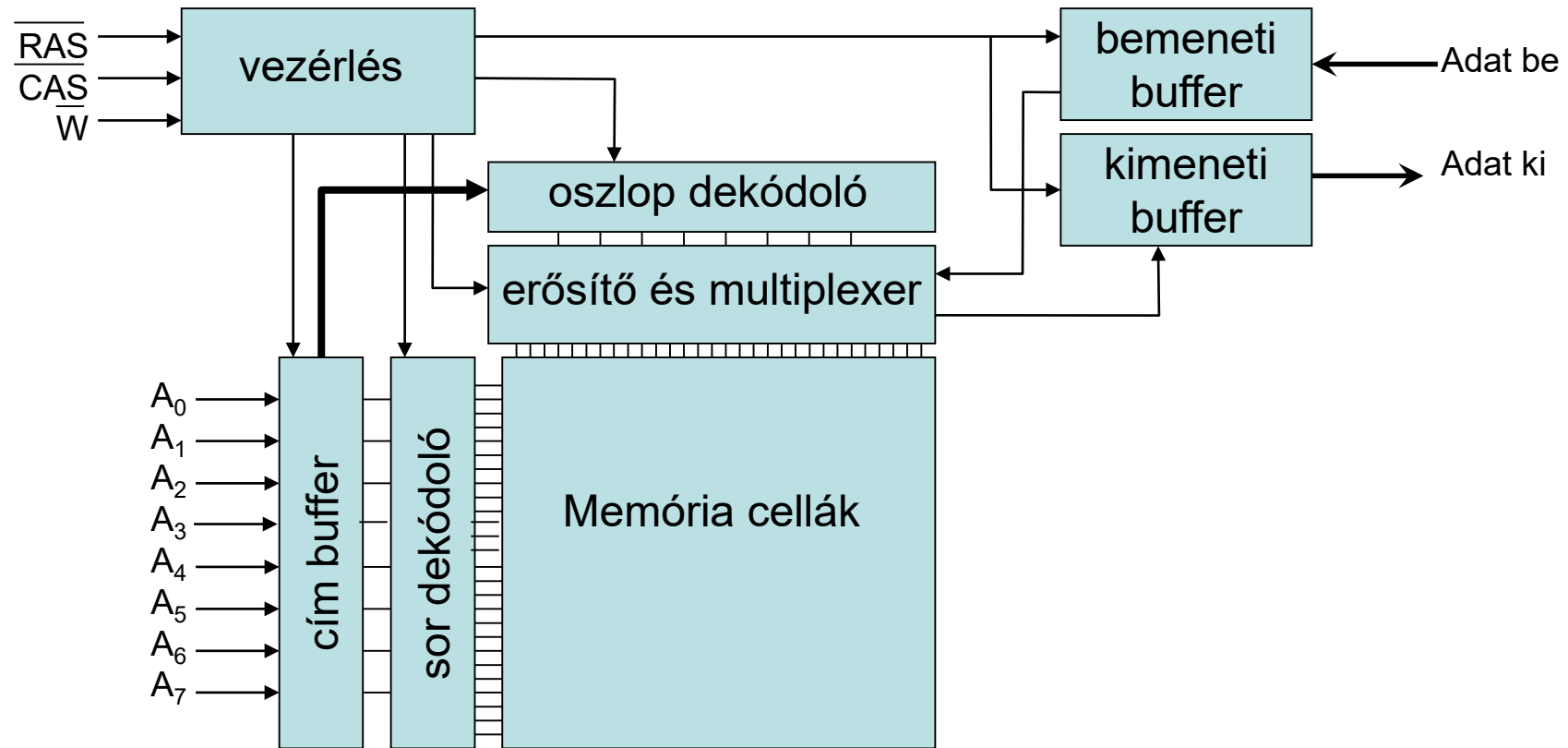

DRAM

Nagy tárolókapacitás miatt a címzés 2 részletben, időben egymás után történik a sor- és oszlopcím multiplexálásával. (így kevesebb címláb kell)

DRAM címzés

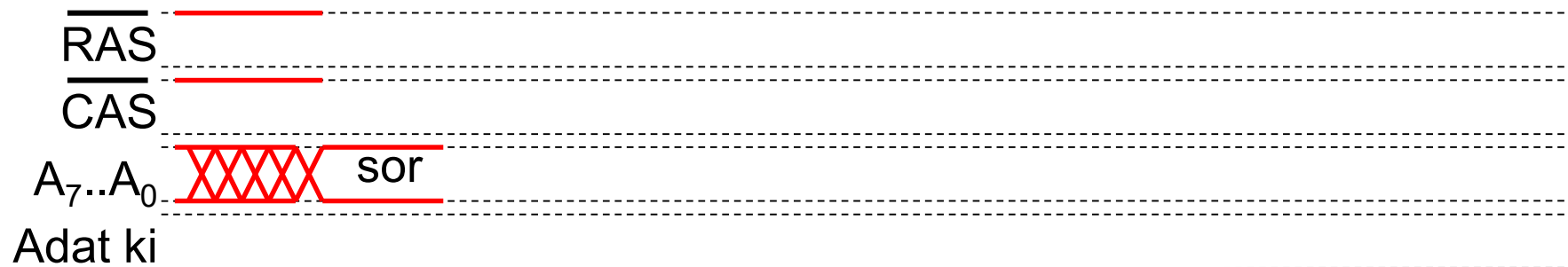
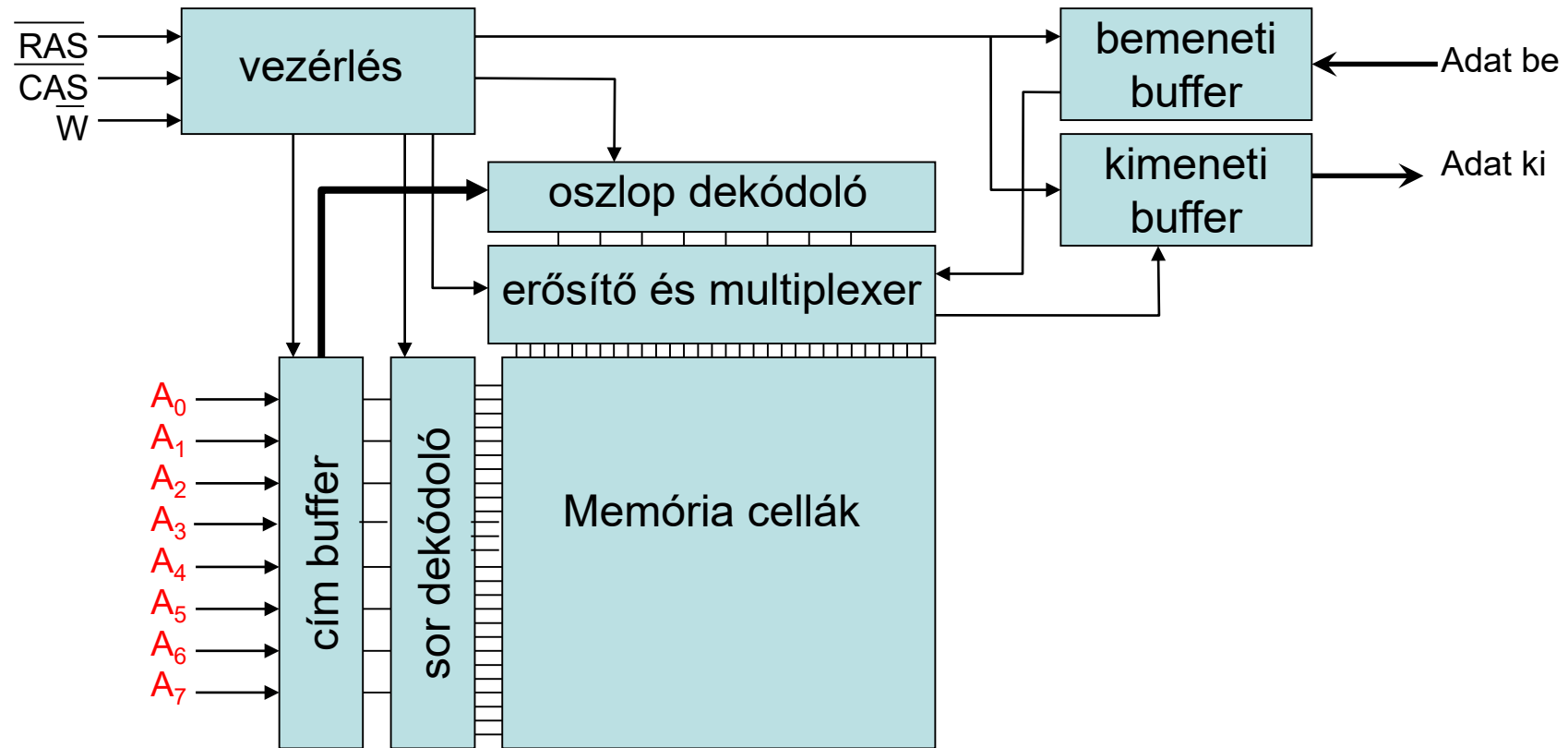
$\overline{\text{RAS}}$

$\overline{\text{CAS}}$

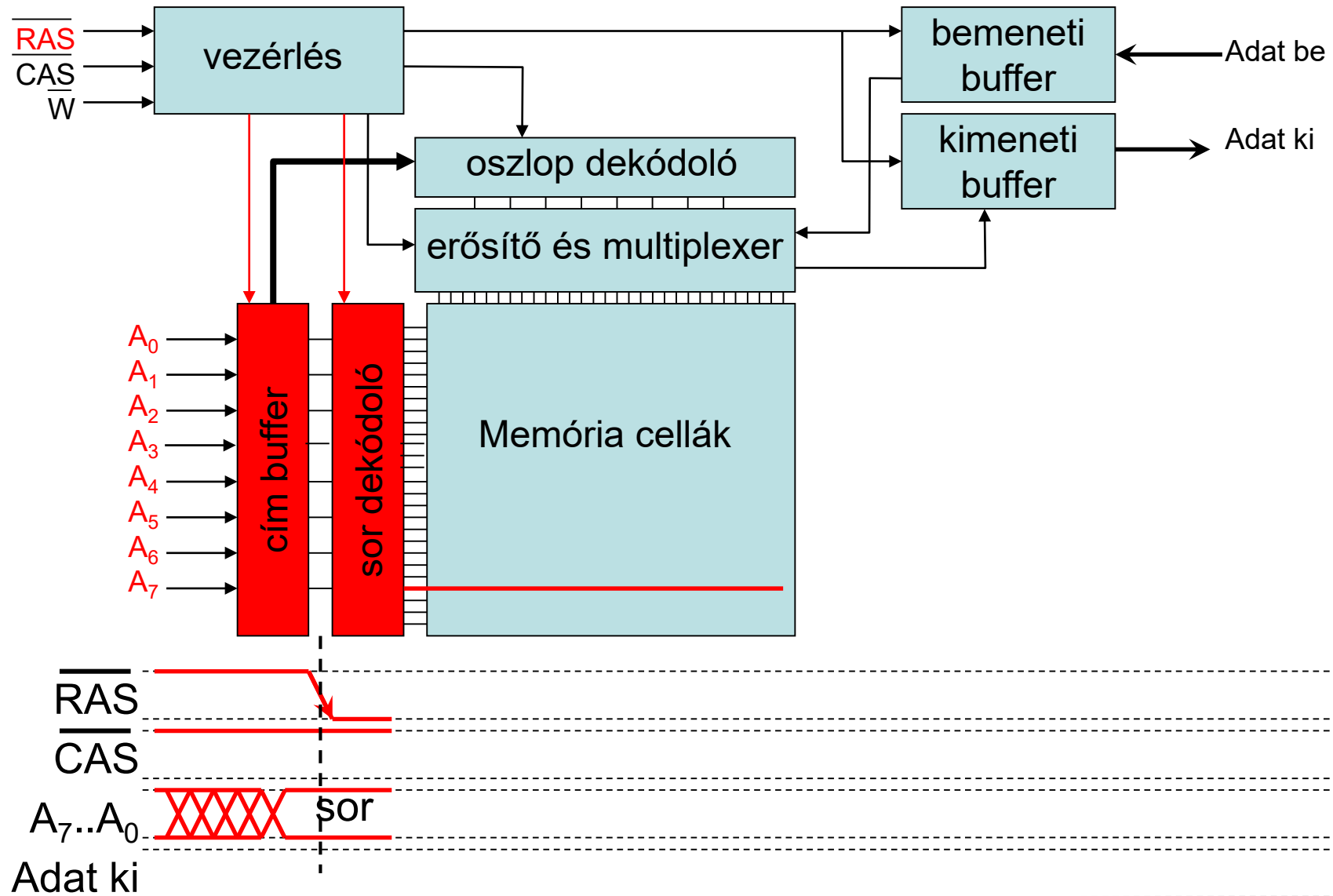
$A_7..A_0$

Adat ki

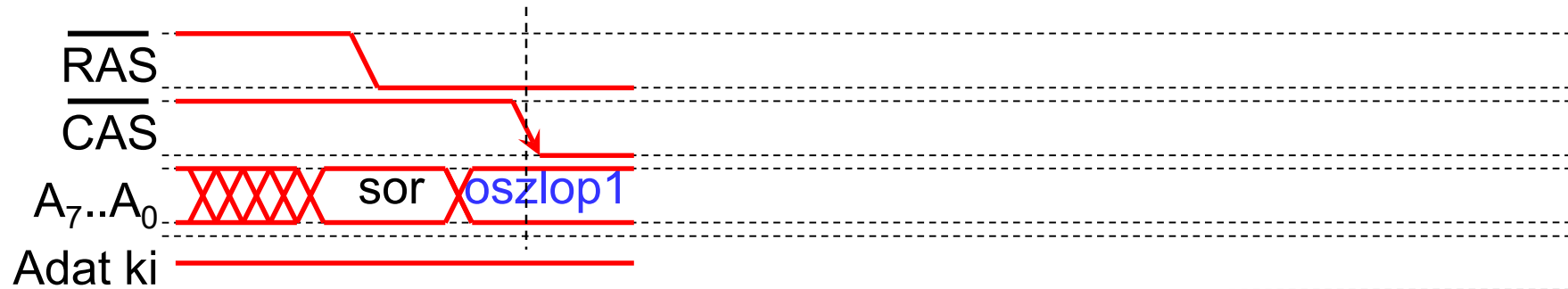
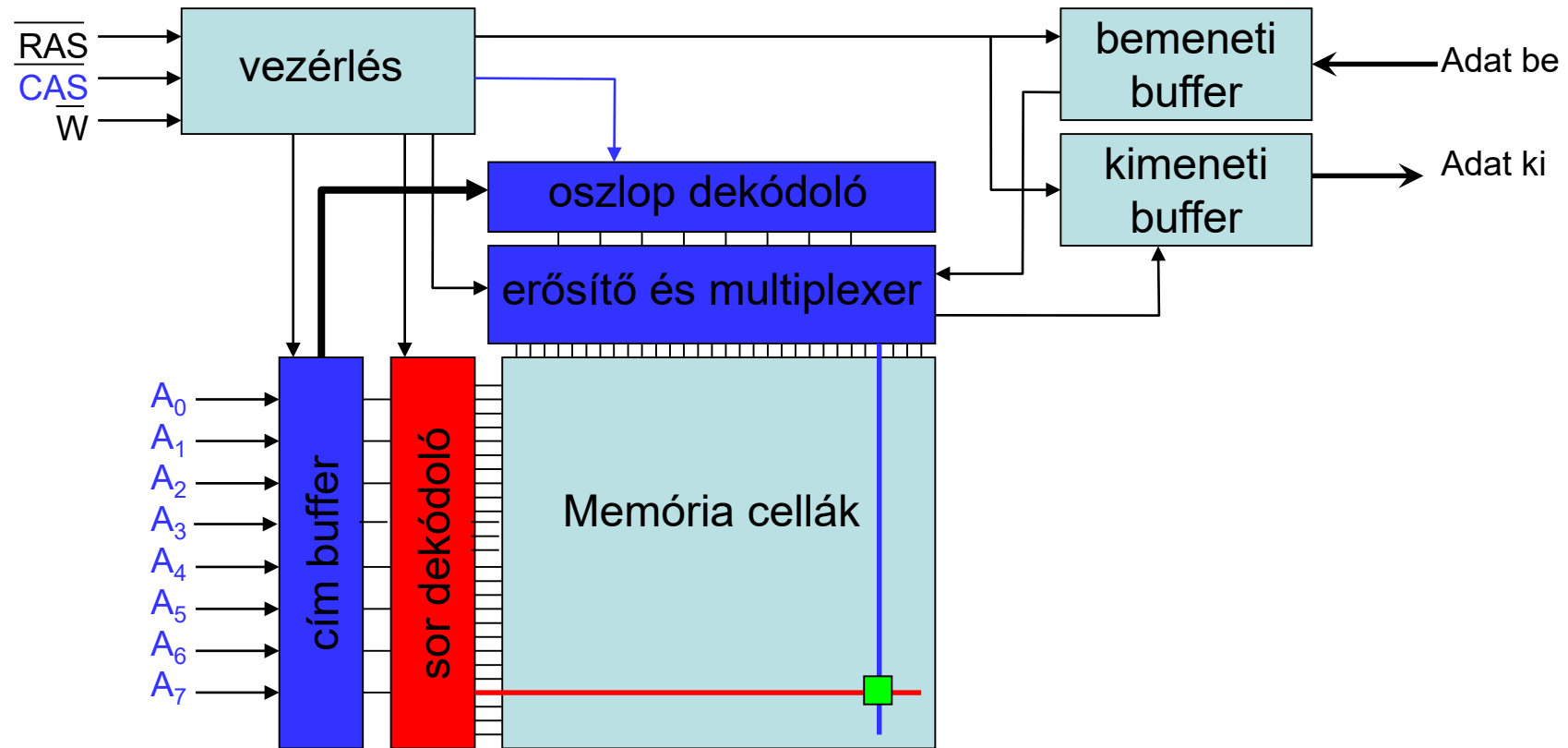
DRAM címzés

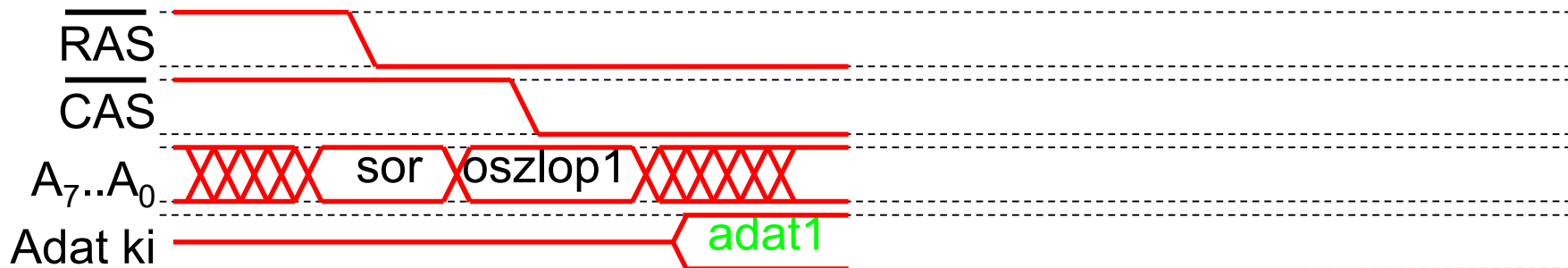
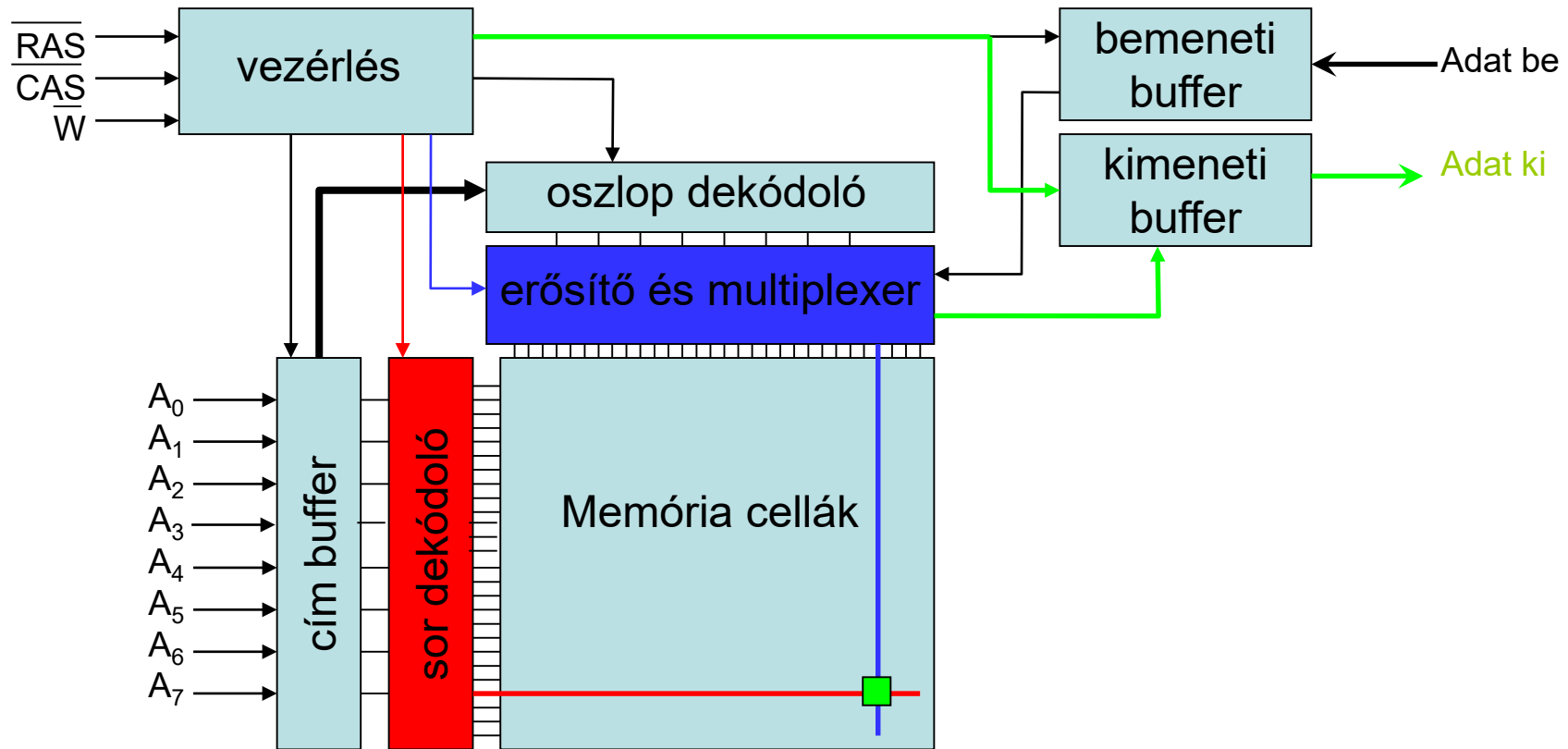
DRAM címzés

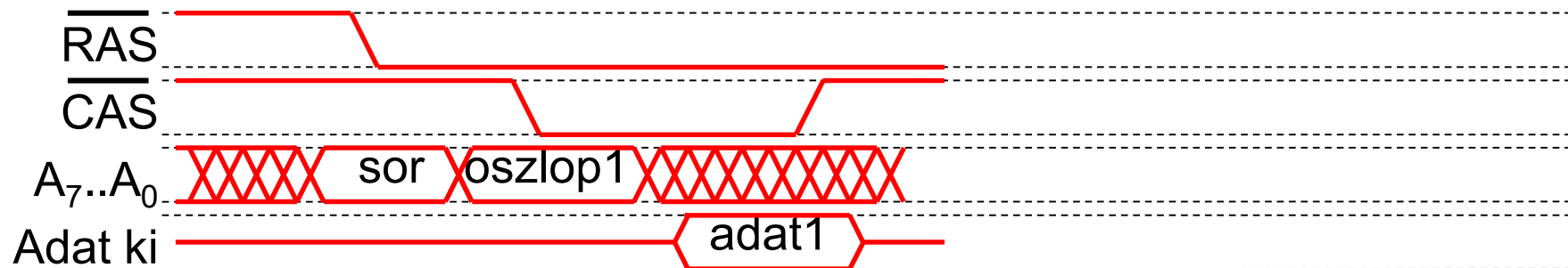
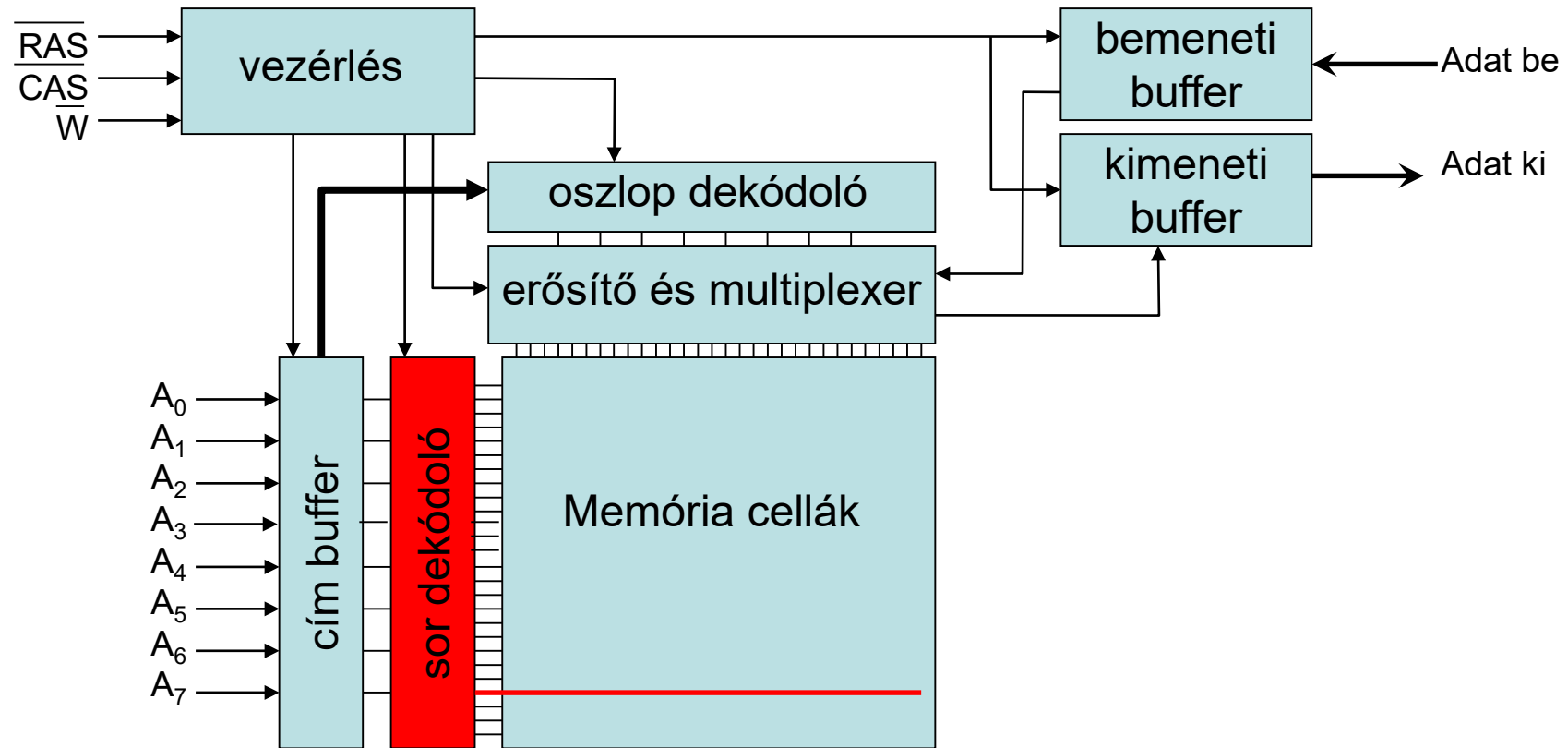
DRAM címzés

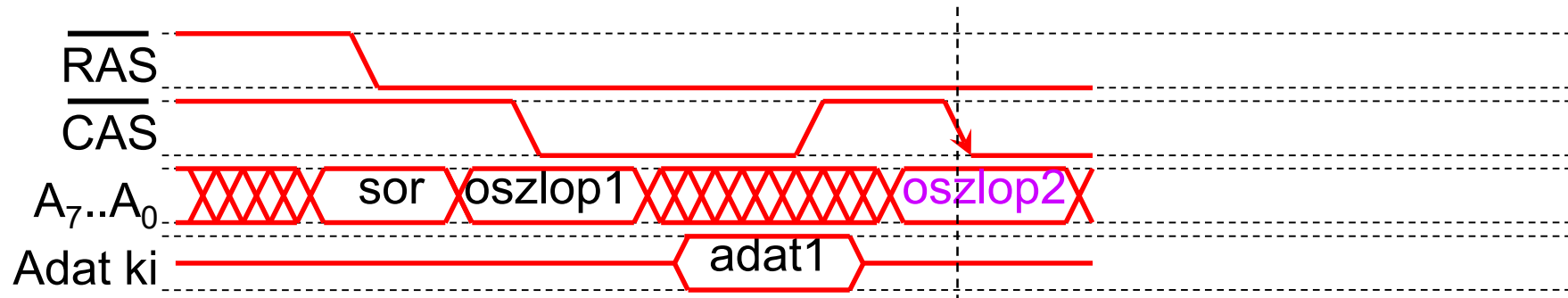
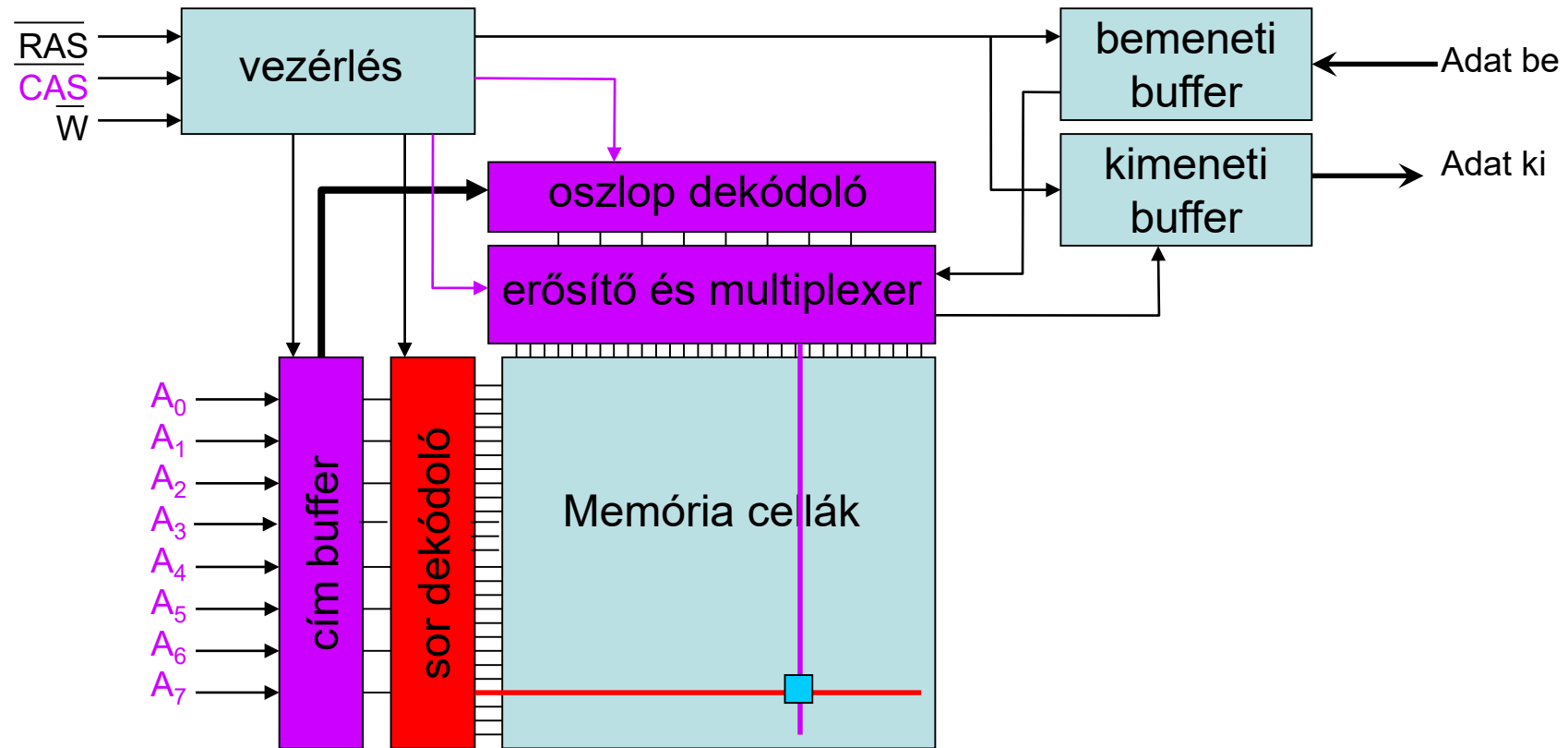
DRAM címzés

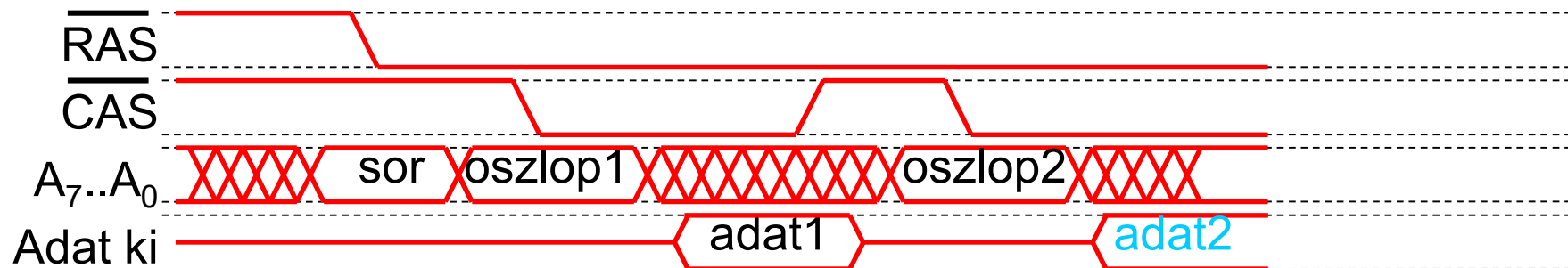
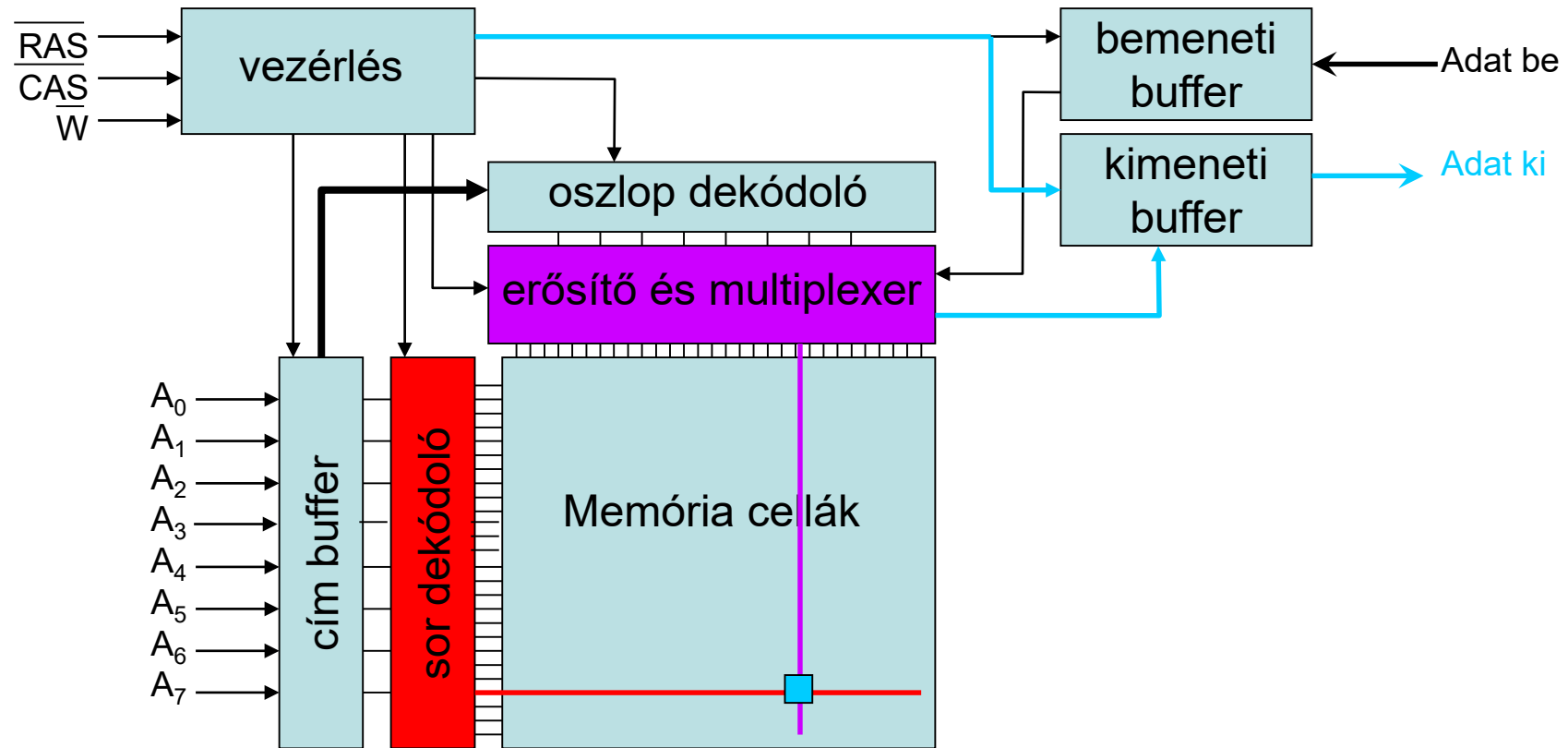
DRAM címzés

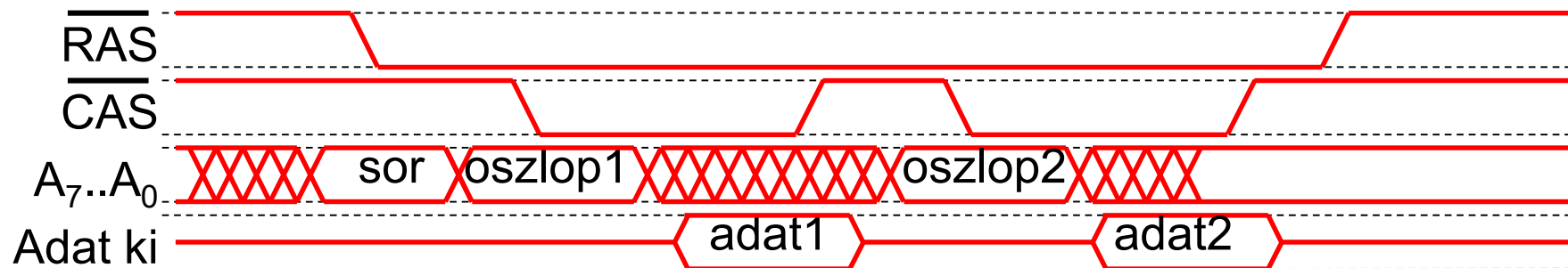
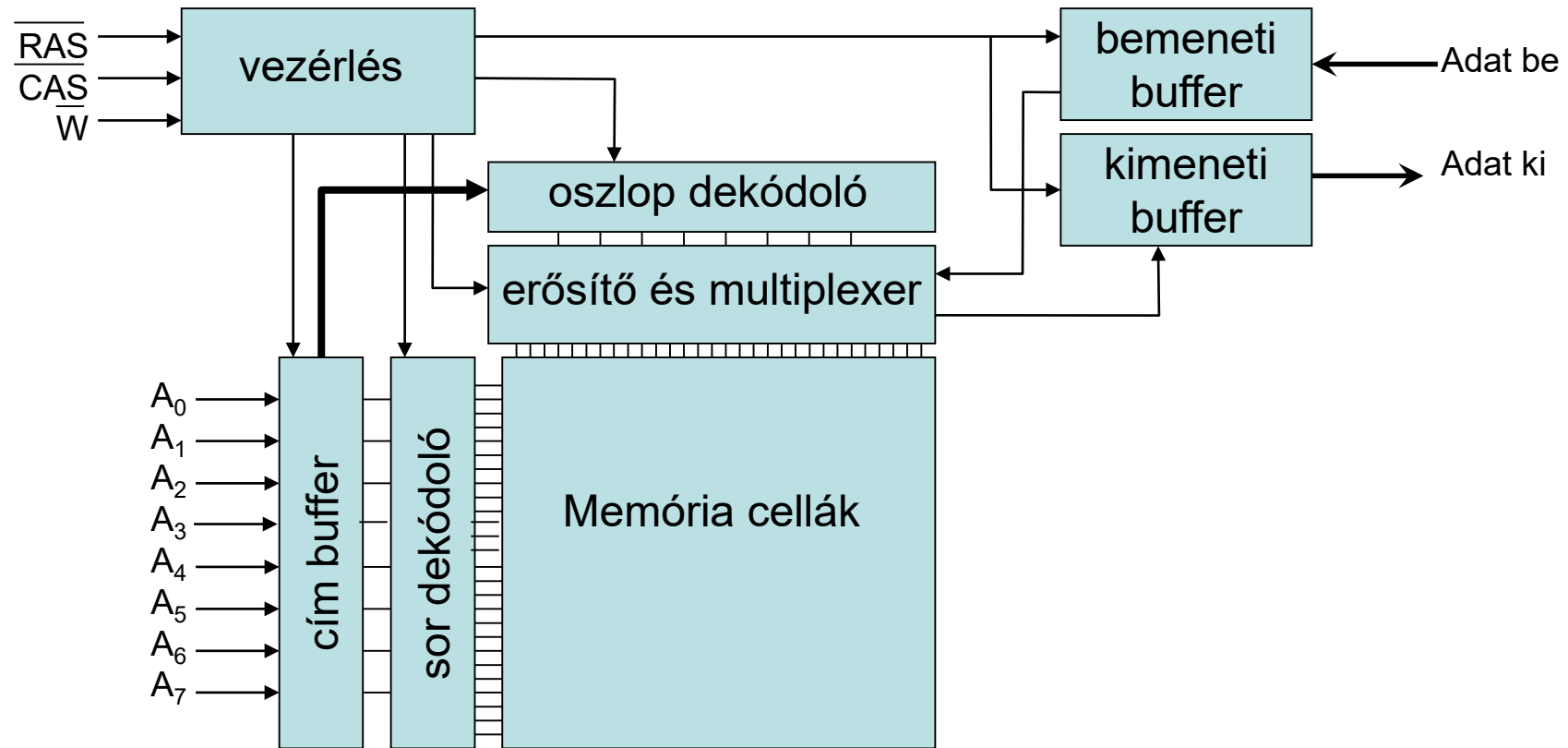
DRAM címzés

DRAM címzés

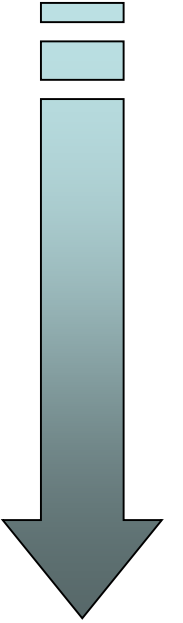
DRAM címzés

- Sorcím megadása elegendő
- Nem kell kiolvasni a megcímzett adatot
- Adott frissítési időn belül minden sort ki kell tudni jelölni
- Tipikus frissítési idők: 1ms...64ms
- Pl: 8ms frissítési idő és 256 sor esetén
- Frissítési intervallum: $8\text{ms}/256 = 31.25\mu\text{s}$

- Frissítés számláló a sorcím generálásához
- Frissítés egyszerre vagy időben elosztva
- RAS → külső sorcím generálás
- CBR (CAS before RAS) → belső sorcím gen.
- Rejtett frissítés (CBR továbbfejlesztése, kisebb fogyasztás, mert a sít nem kell cím hajtásra vezérelni)
- (SLEEP mód (hibernáláskor) csak a legkorszerűbbeknél)

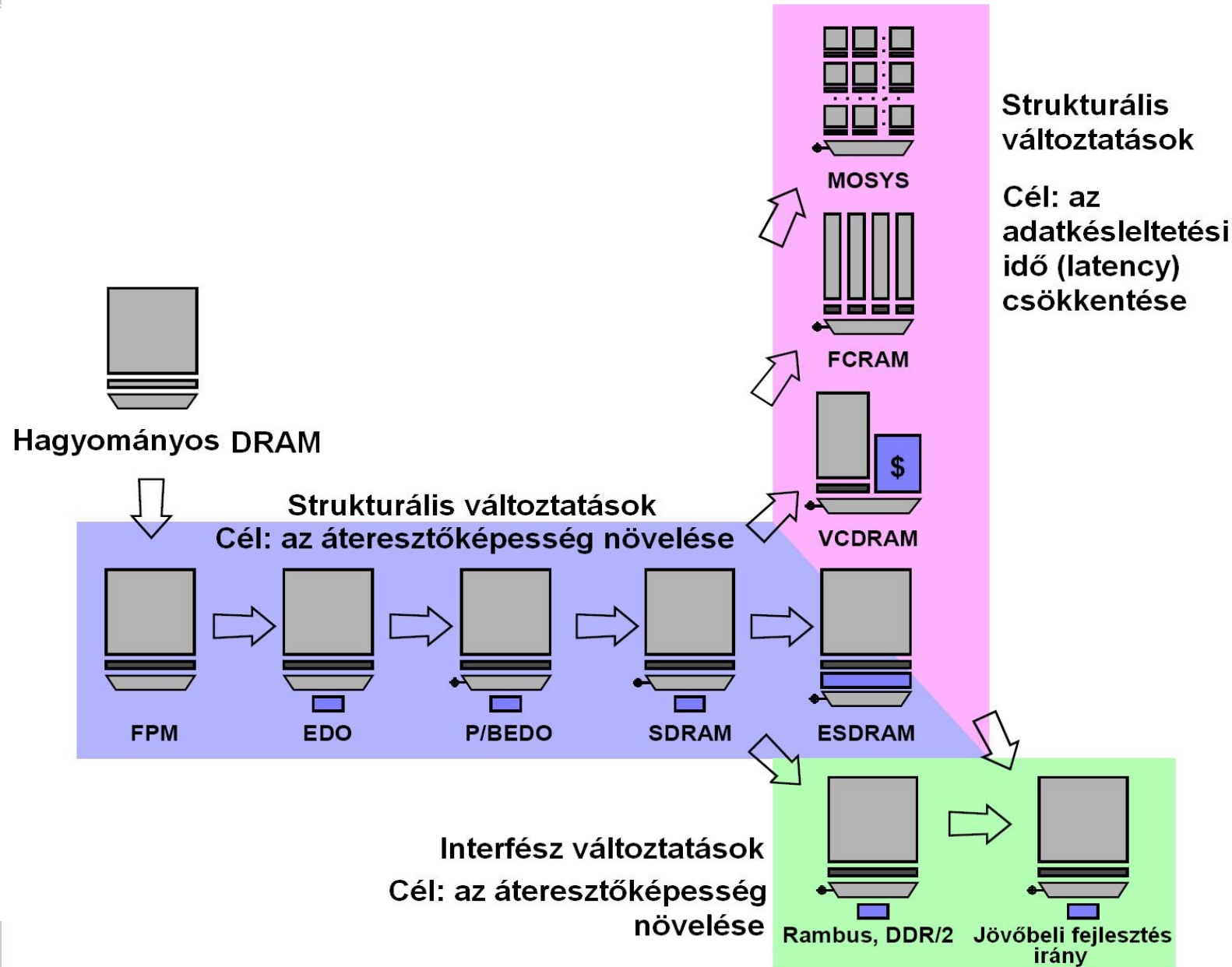
- FPM RAM (Fast Page Mode DRAM)
 - EDO RAM (Extended Data Out DRAM)
 - BEDO RAM (Burst EDO RAM)
 - PBEDO RAM (Pipelined BEDO RAM)
 - SDRAM (Synchronous DRAM)
 - DDR SDRAM (Double Data Rate SDRAM), DDR2, DDR3-4-5
 - DRDRAM (Direct Rambus DRAM), XDR, XDR2
-
- PSRAM (Pseudostatic RAM)
 - SGRAM (Synchronous Graphics RAM)

DRAM-ok fejlődése

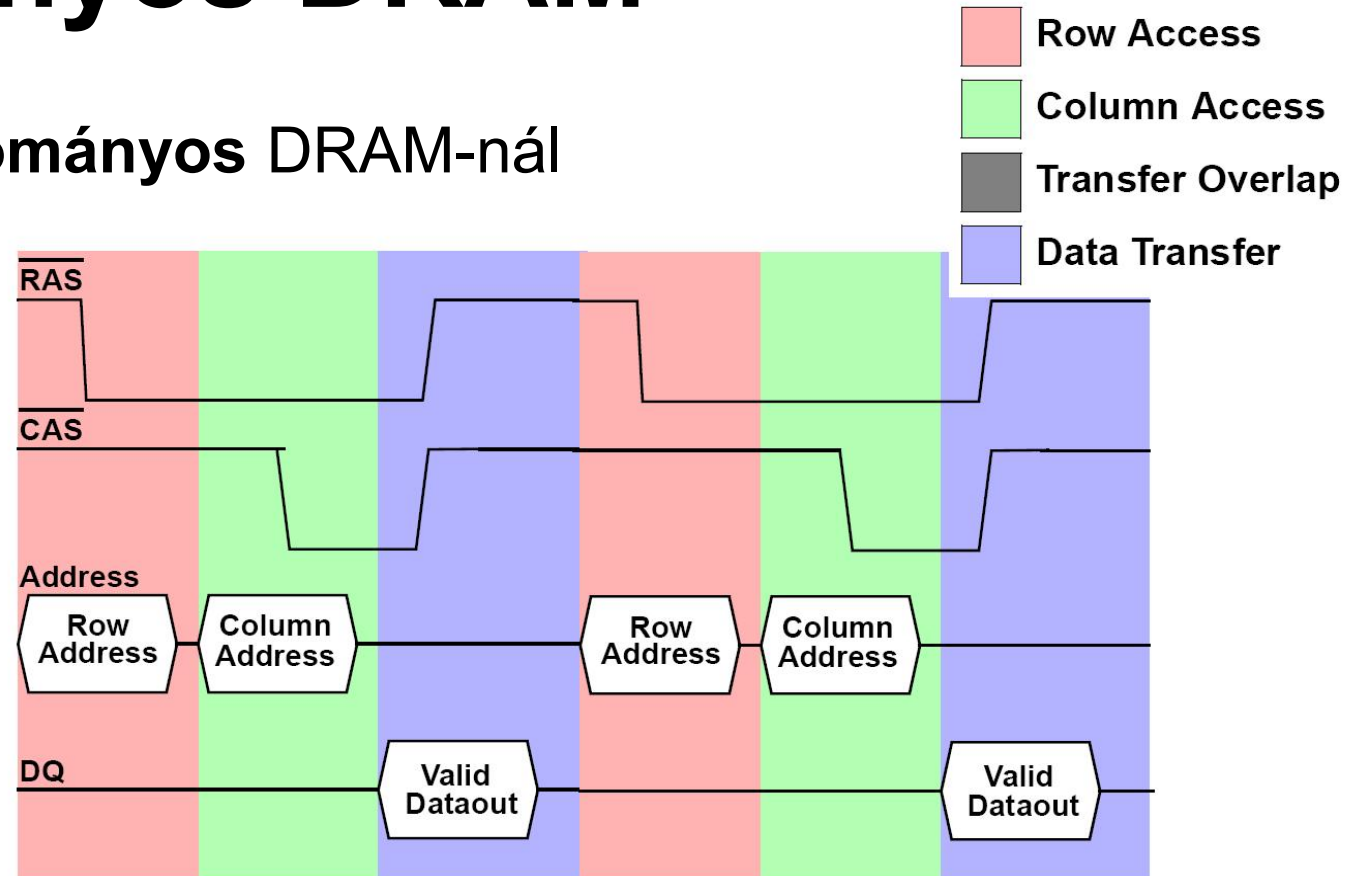
Két lehetőség a sebesség növelésére:

1. Adatelérési vagy lappangási idő (latency), azaz első adat kiolvasásának sebessége
2. Áteresztőképesség növelése, azaz adott idő alatt minél több adatot lehessen olvasni.

Hagyományos DRAM

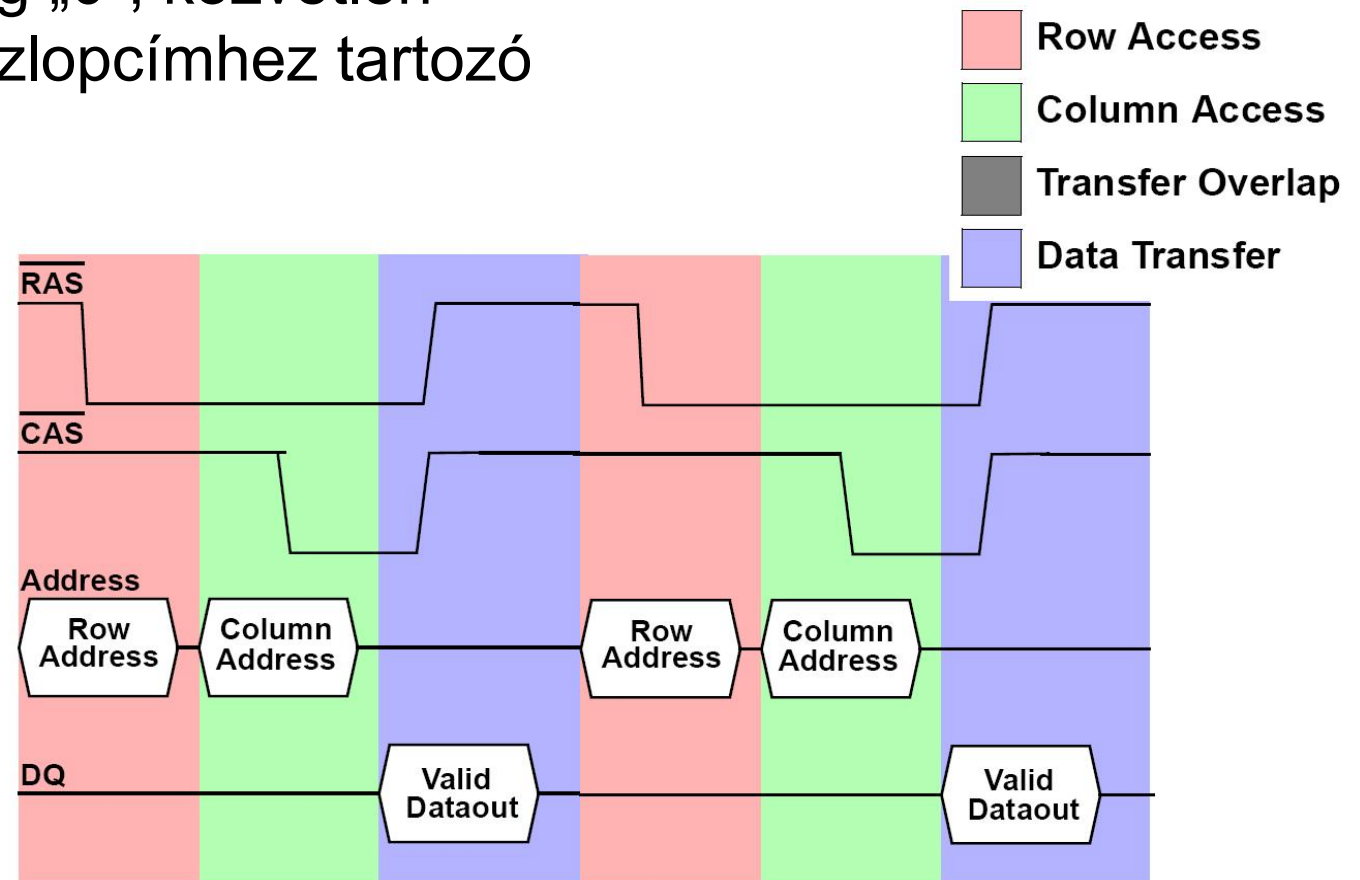
Olvasási ciklus egy hagyományos DRAM-nál

Minden egyes memóriarekesz eléréséhez ki kell adni a sorcímet + oszlopcímet

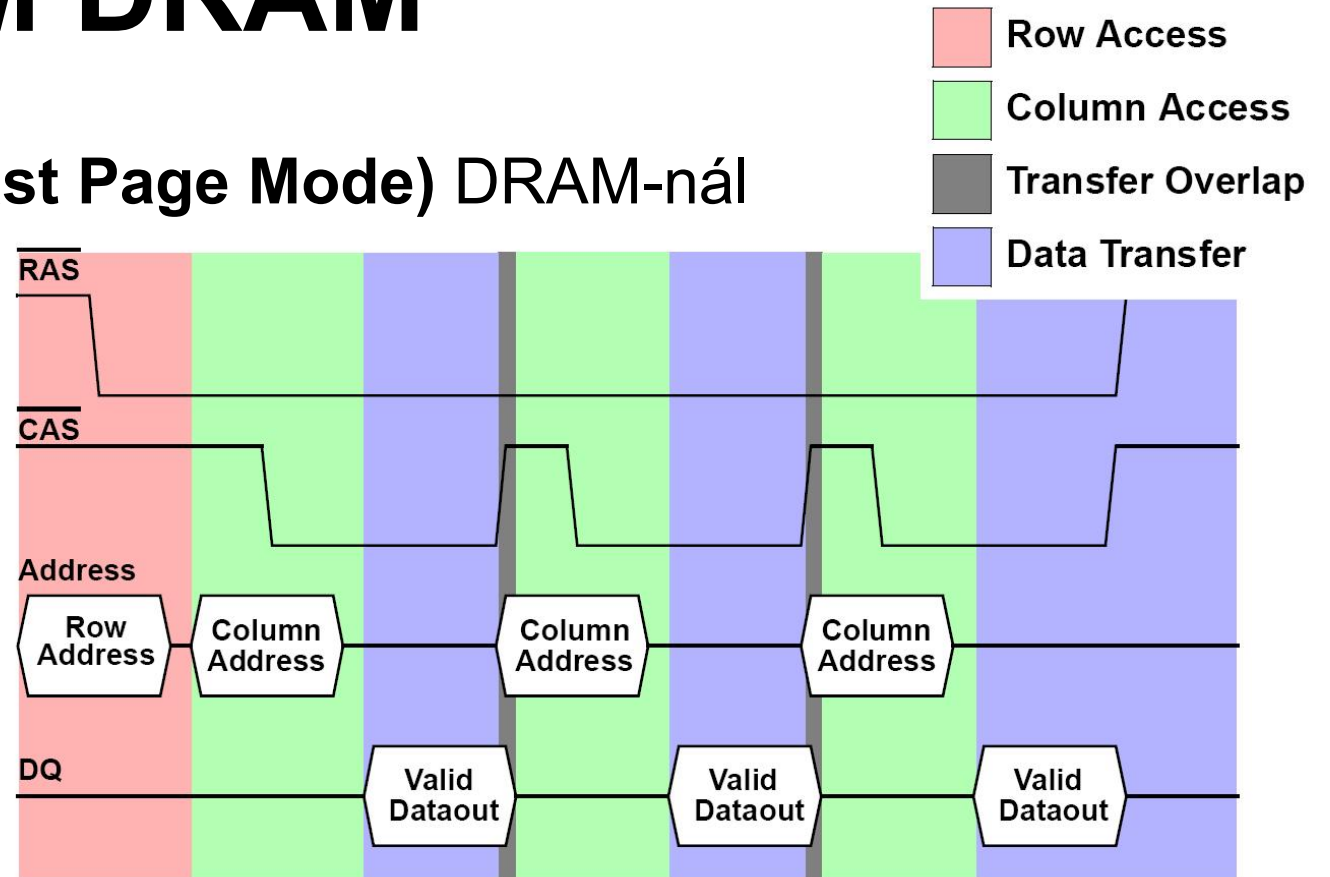
Kezdeti strukturális fejlesztések

- Azonos lapról olvasás esetén nem kell új sorcím
- Statikus oszlopmódszer (RAS jel végig „0”, közvetlen dekódolással választódnak ki az új oszlopcímhez tartozó adatok)
- Burst-hozzáférés

FPM DRAM

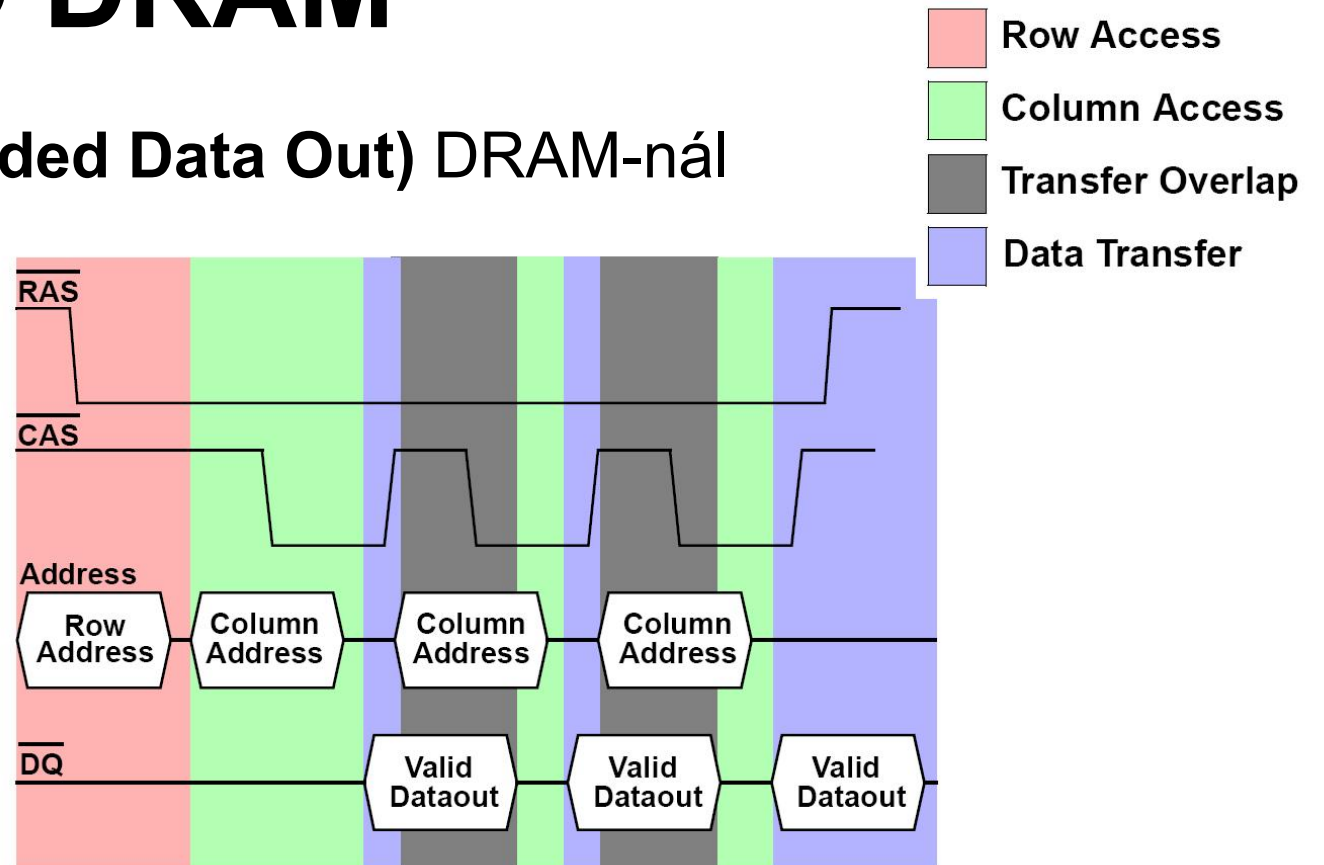
Olvasási ciklus FPM (Fast Page Mode) DRAM-nál

Gyorsított lapozású memória: a lapozásos technikát javították úgy, hogy a sor- és oszlopcímek kapuzási ideje aszimmetrikus az oszlopcím kapuzási idő javára → a 2., 3., ... adat hozzáférési ideje rövidebb

EDO DRAM

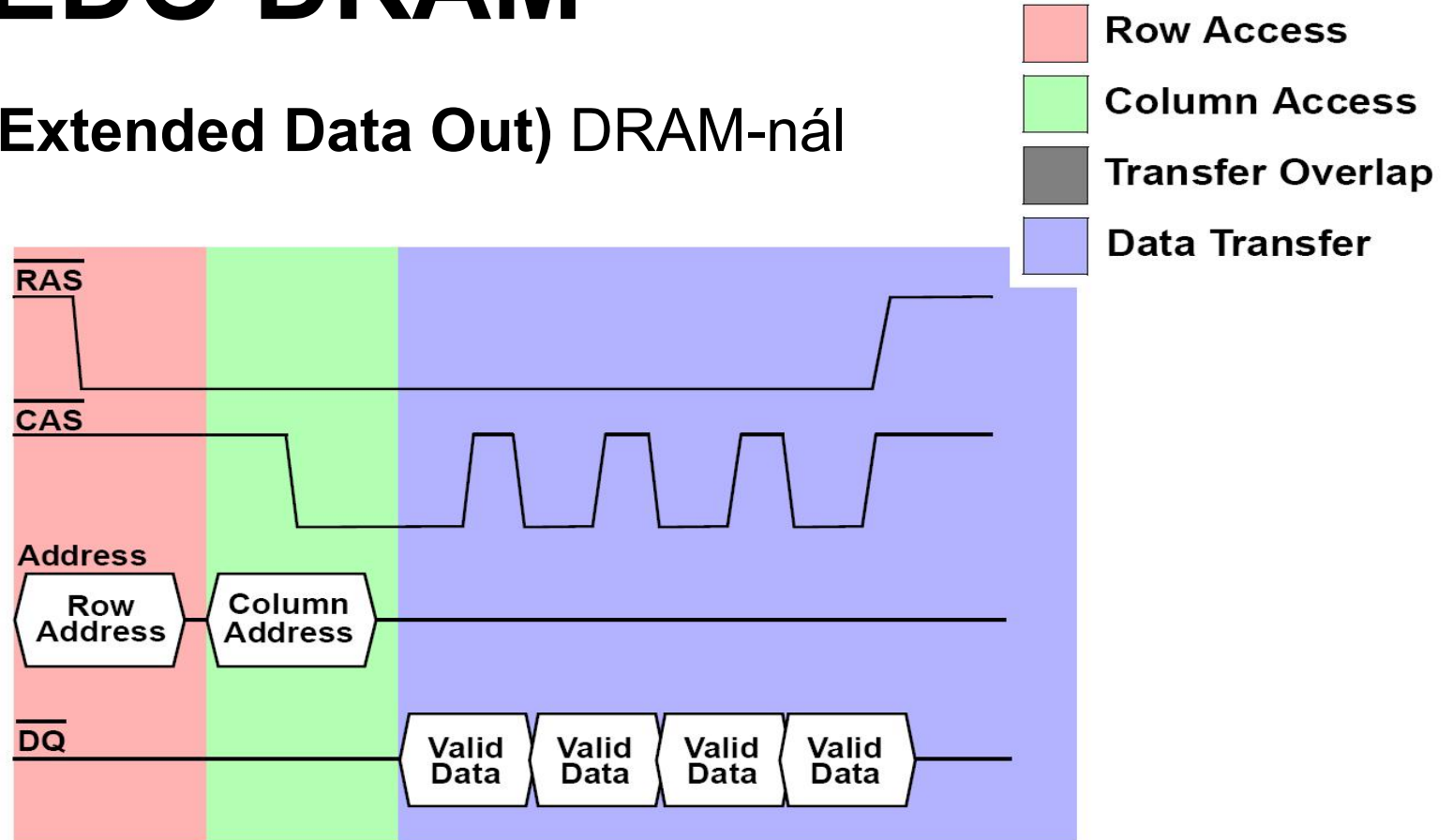
Olvasási ciklus **EDO (Extended Data Out)** DRAM-nál

Hasonló az FPM-hez, de a kimeneti adat-latch lehetővé teszi, hogy a következő oszlopcímet - az FPM-hez képest - korábban kiadhassuk

BEDO DRAM

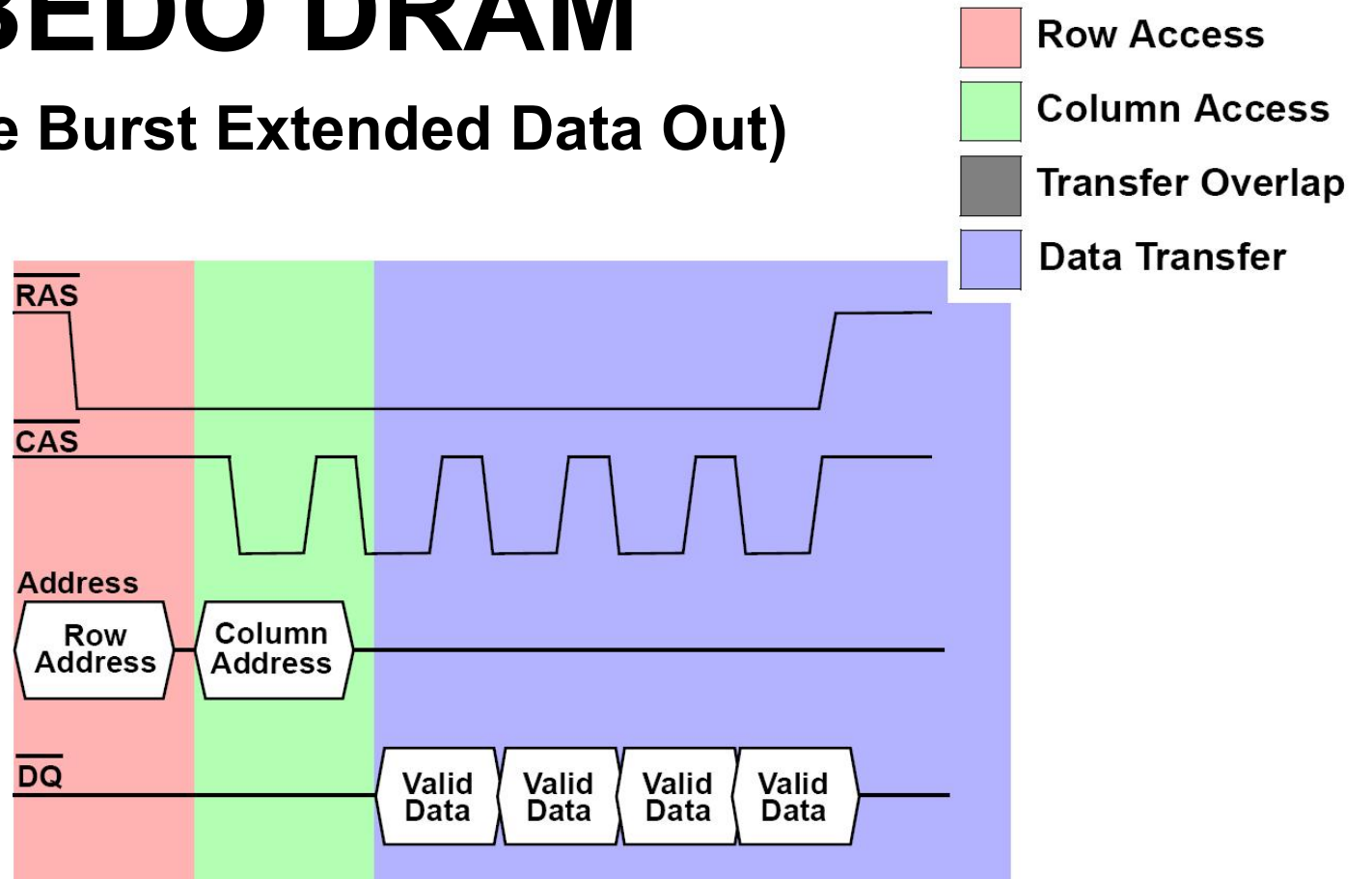
Olvasási ciklus **BEDO** (Burst Extended Data Out) DRAM-nál

Egy teljes memóriacím kiadása után a következő memóriarekeszek belső címgenerálással választódnak ki (szekvenciális kiolvasás)

PBEDO DRAM

Olvasási ciklus **PBEDO** (Pipeline Burst Extended Data Out)
DRAM-nál

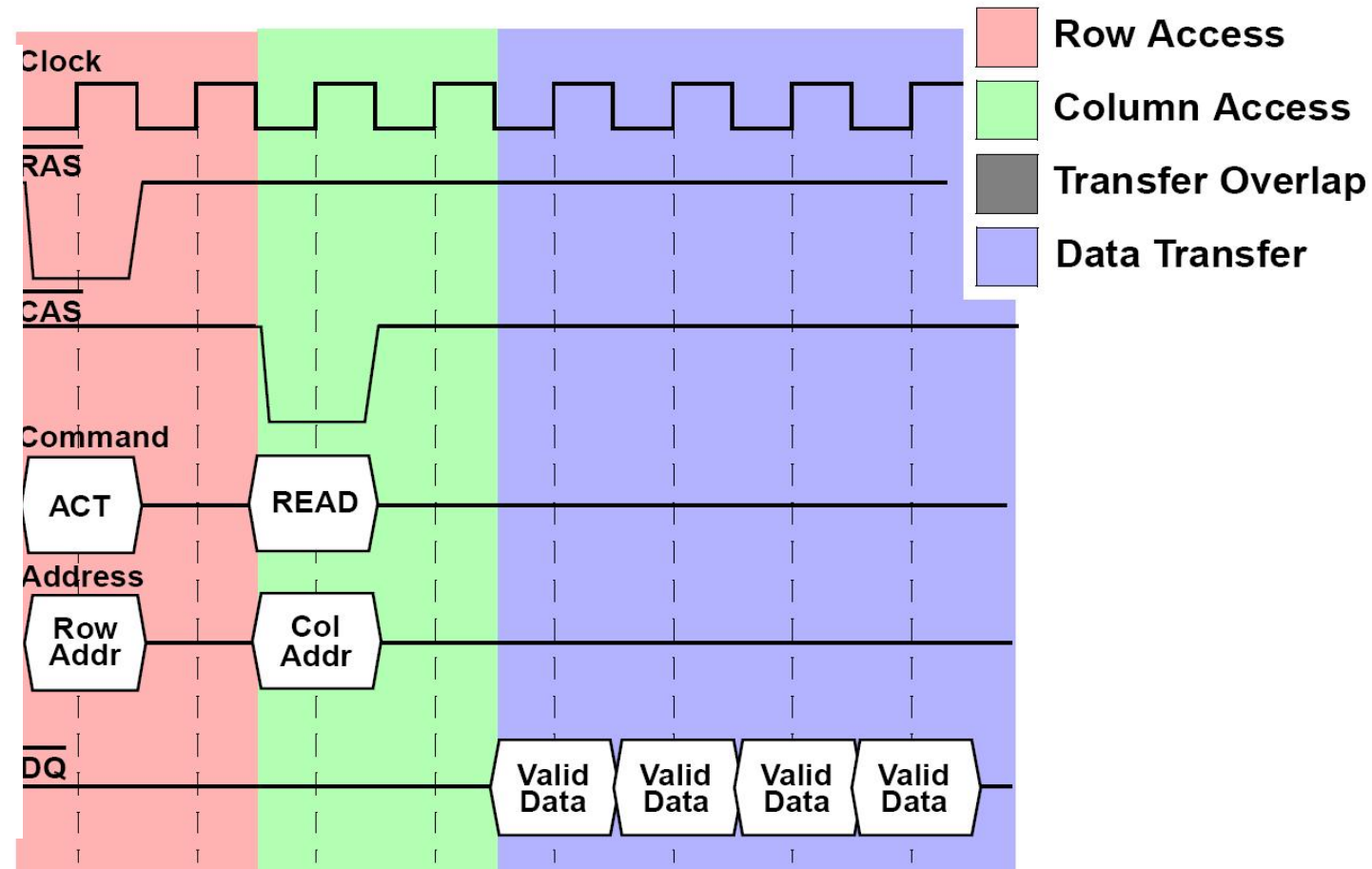

A pipeline működés miatt az oszlopcím kiadása után előbb megkezdődhet a belső címgenerálás folyamata

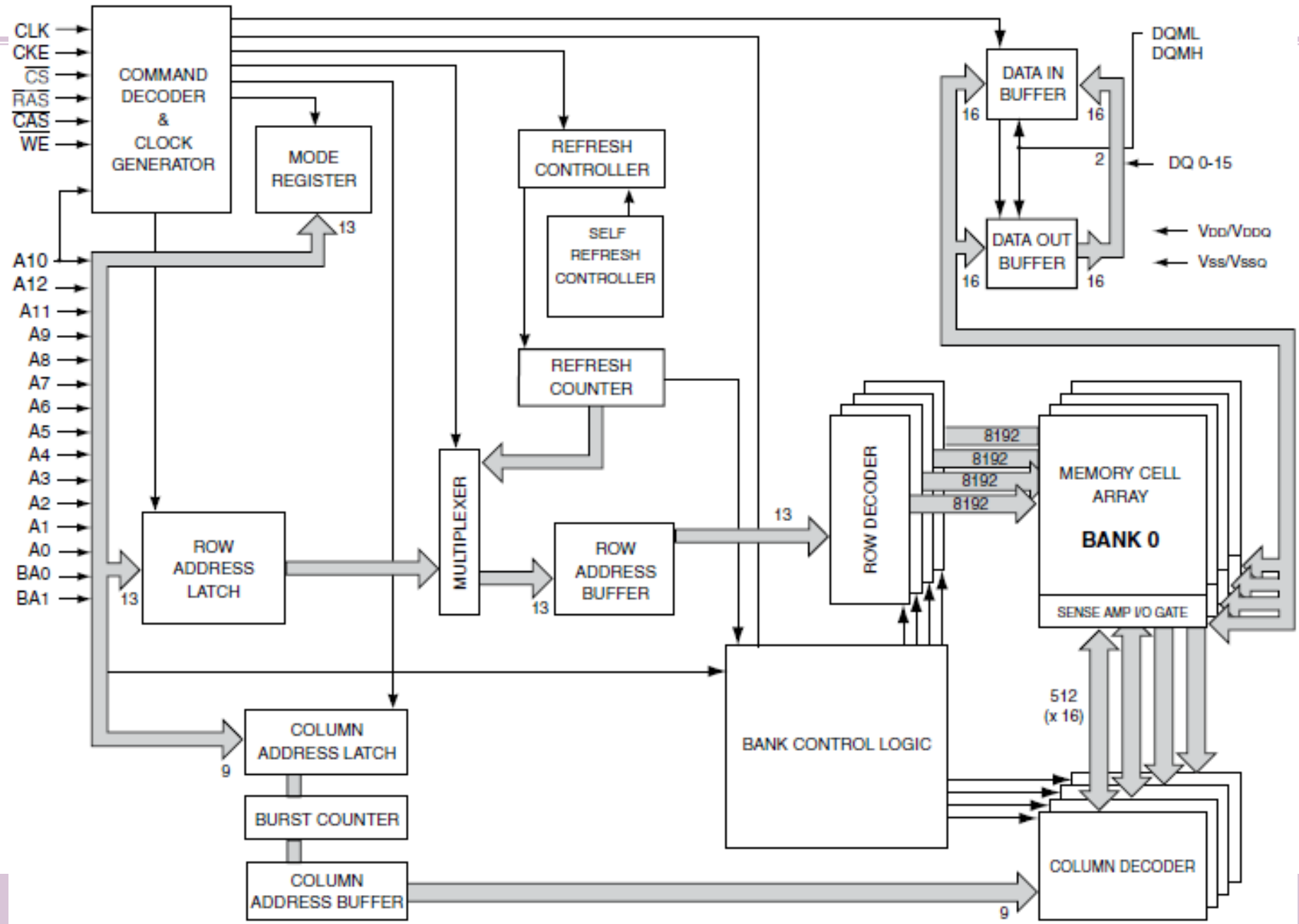
SDRAM

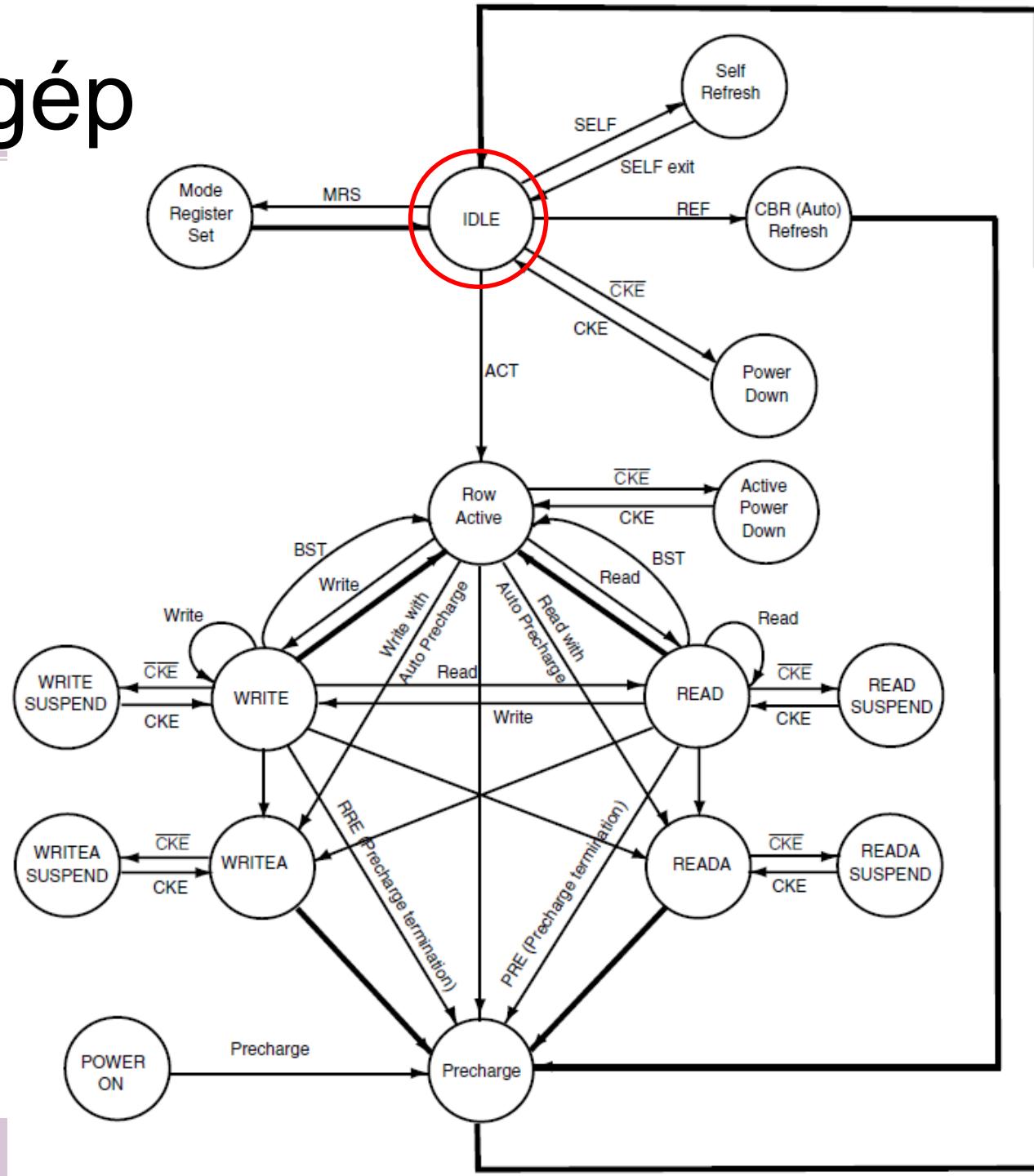
Olvasási ciklus SDRAM (Synchronous DRAM) - nál

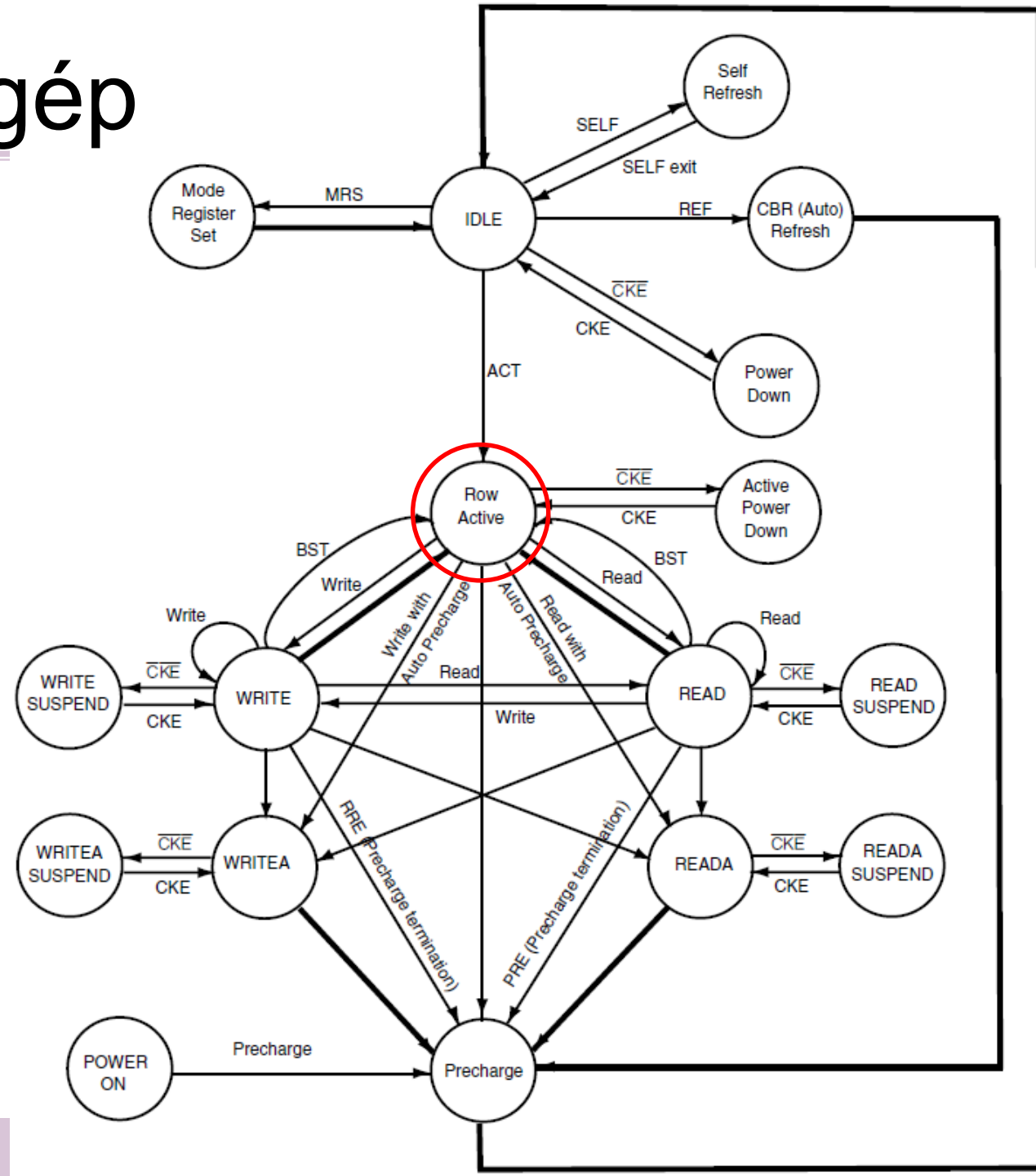
- Eddigi jó tulajdonságok +
- Belső pipeline fázisokat órajel vezérli
- Burst-ciklusa programozható és interleave működésre is képes
- A belső állapotgép leegyszerűsíti a memória-áramkör interfészét.

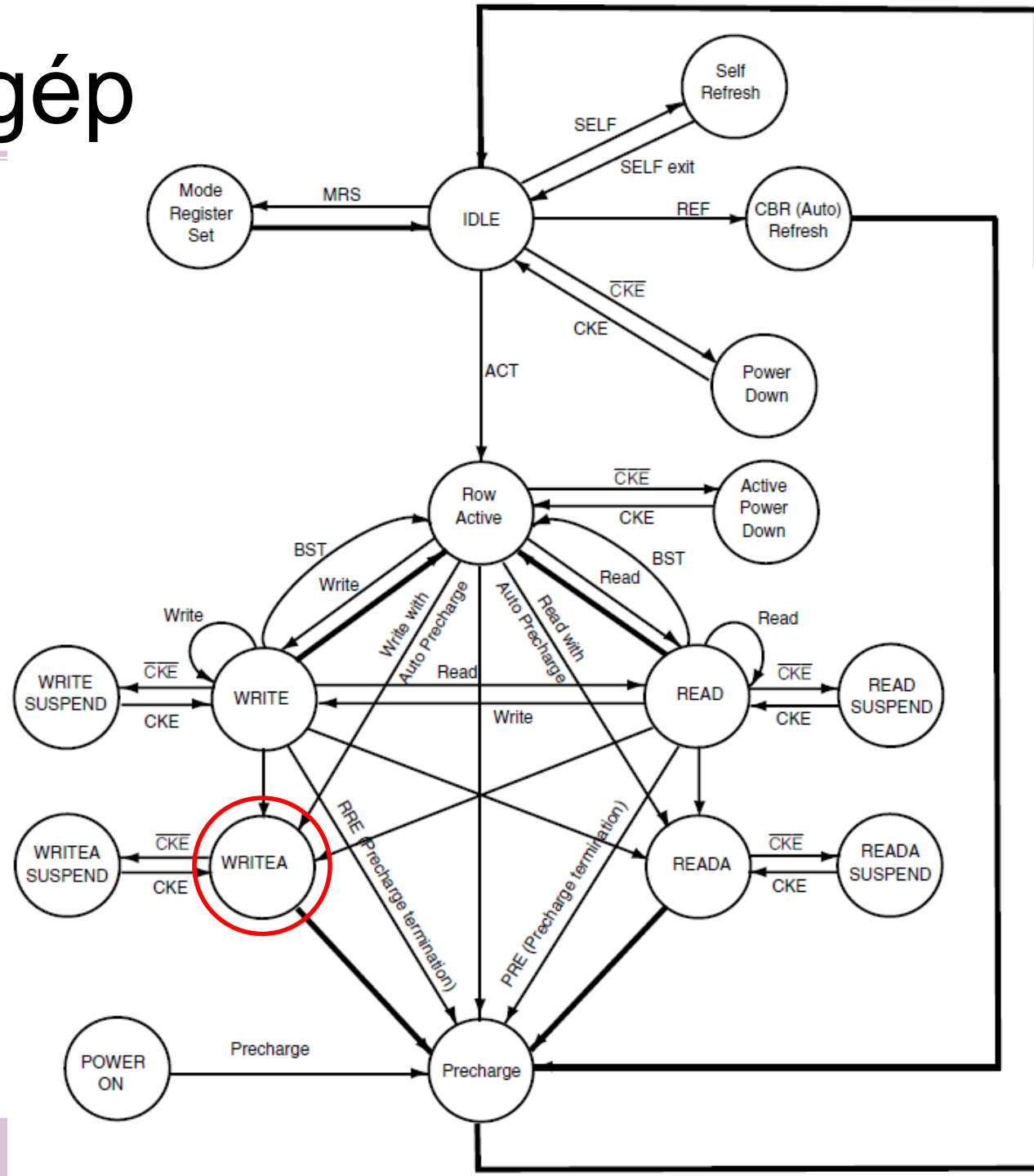
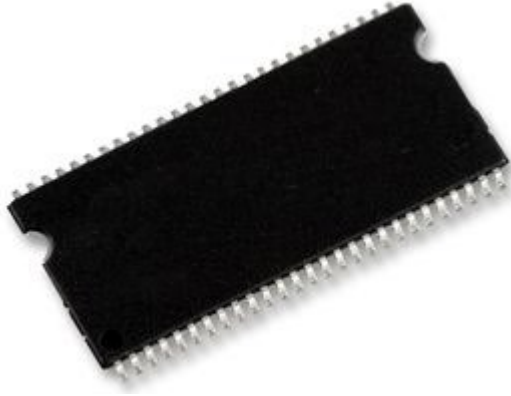
4 M x 16x4 SDRAM Funkcionális blokk diagram

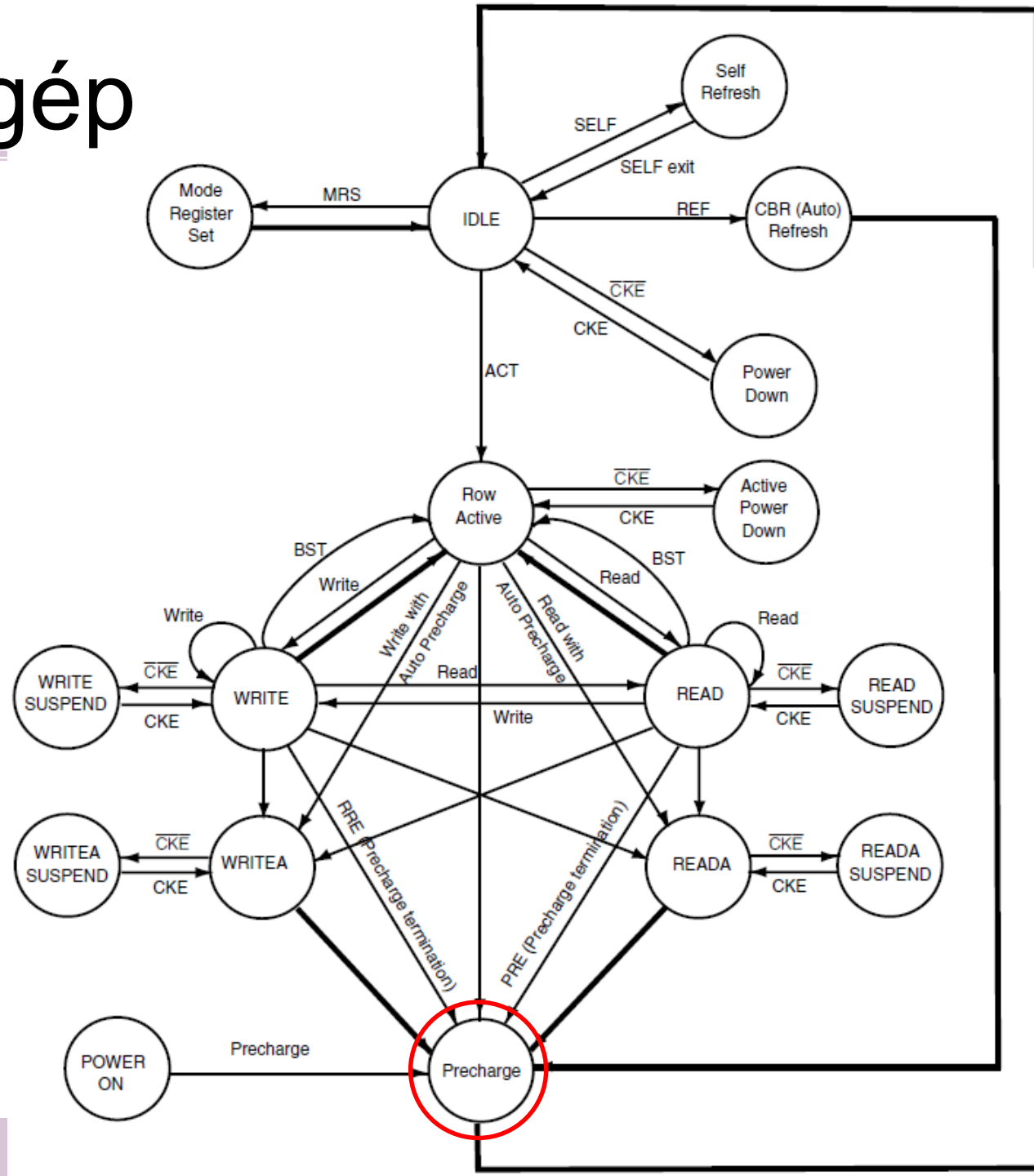
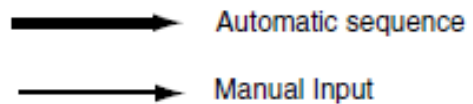
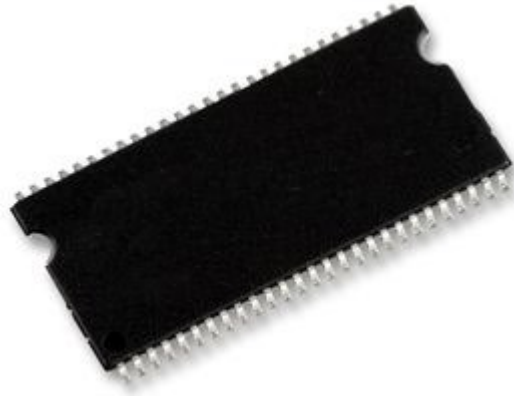

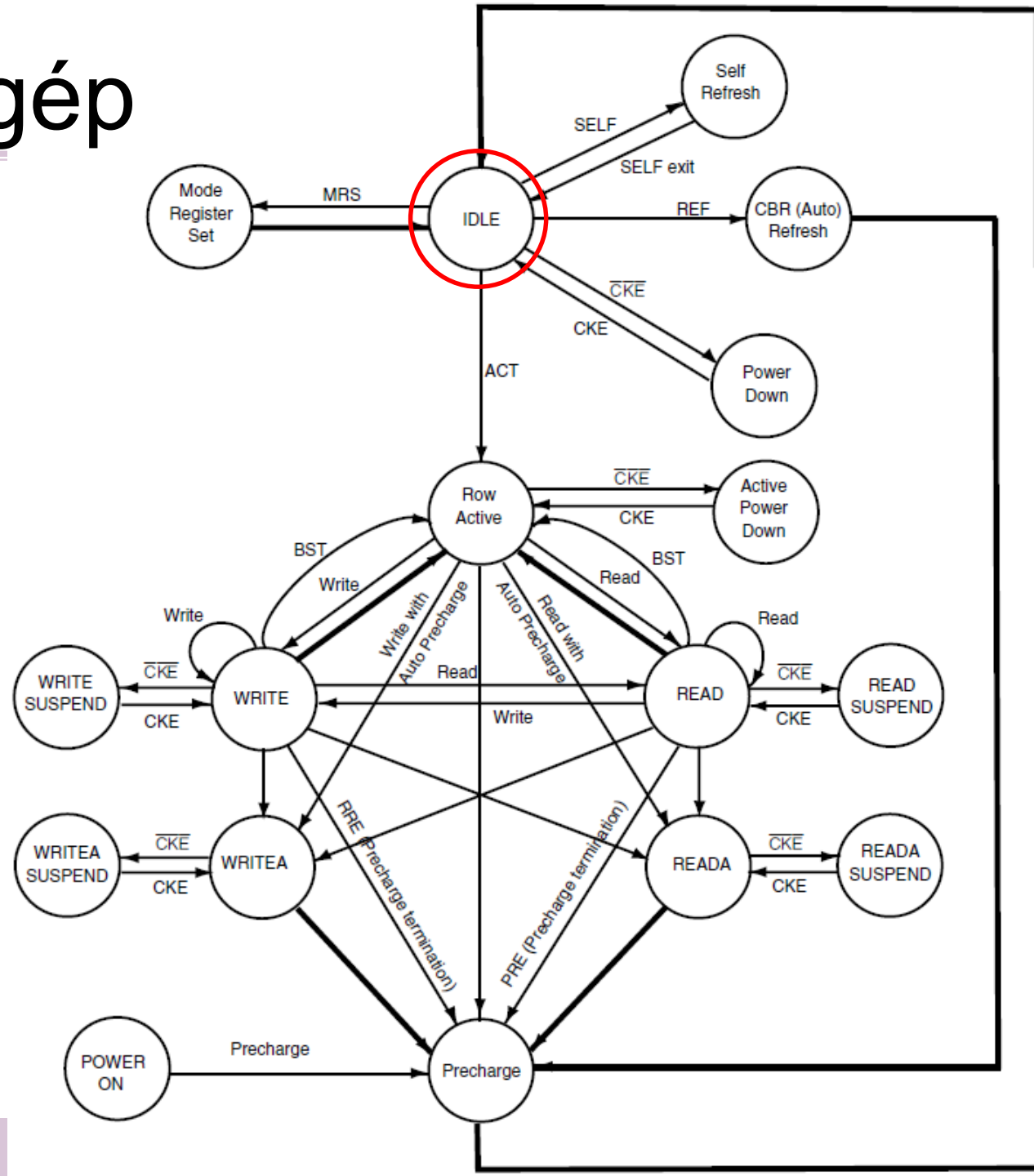
Állapotgép

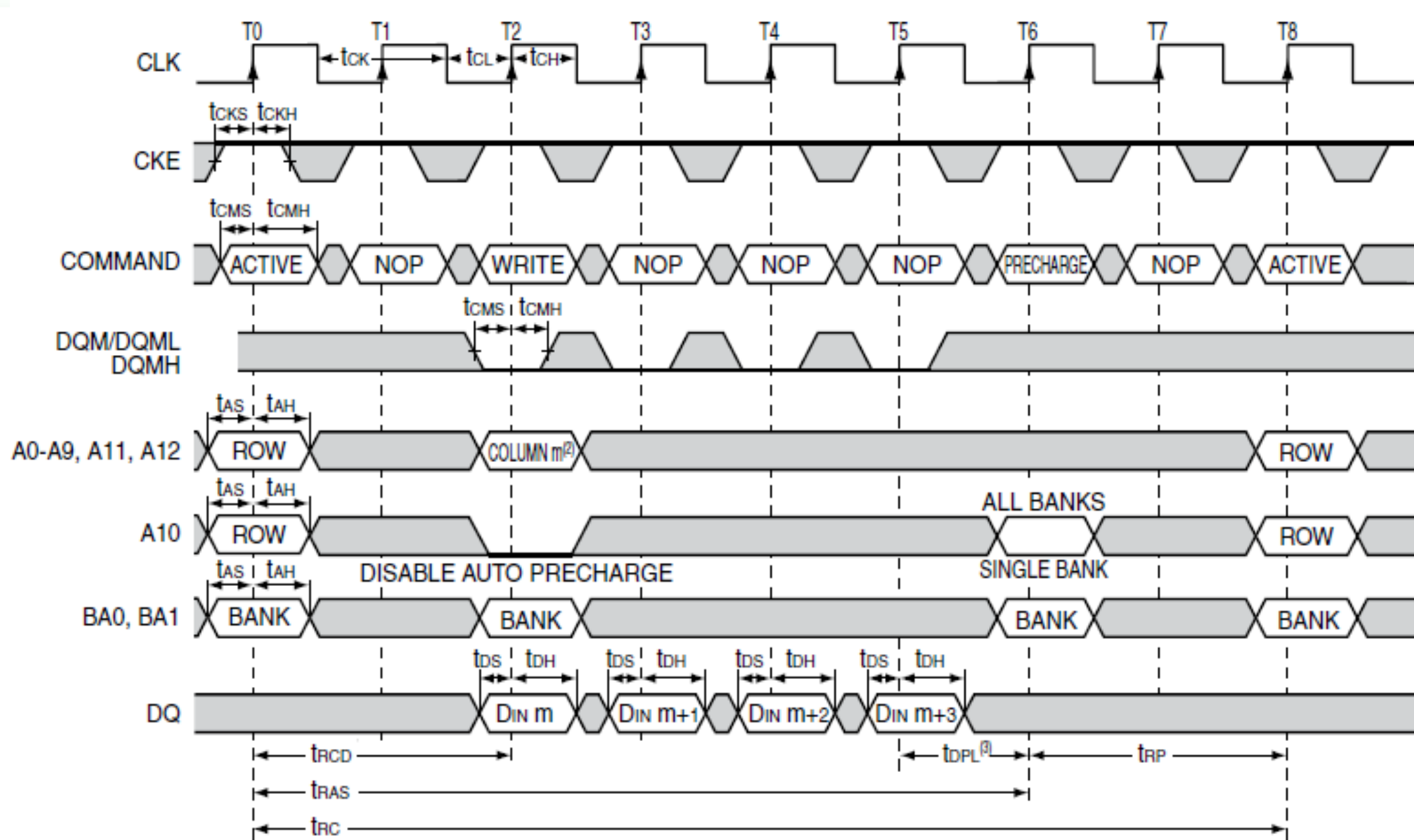

➡ Automatic sequence

→ Manual Input

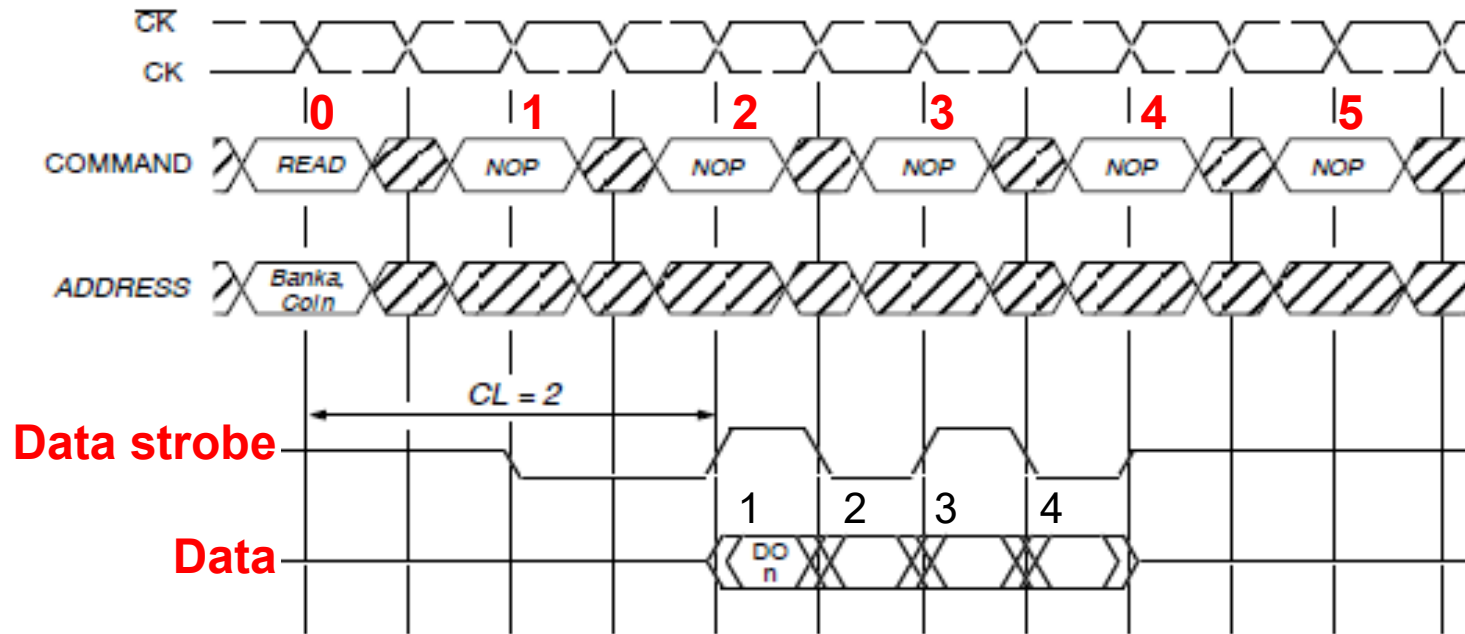

$$t_{DS} = 1.5ns; t_{DH} = 0.8ns; t_{CK} = 6ns \quad (f_{CK} = 166MHz)$$

■ DON'T CARE

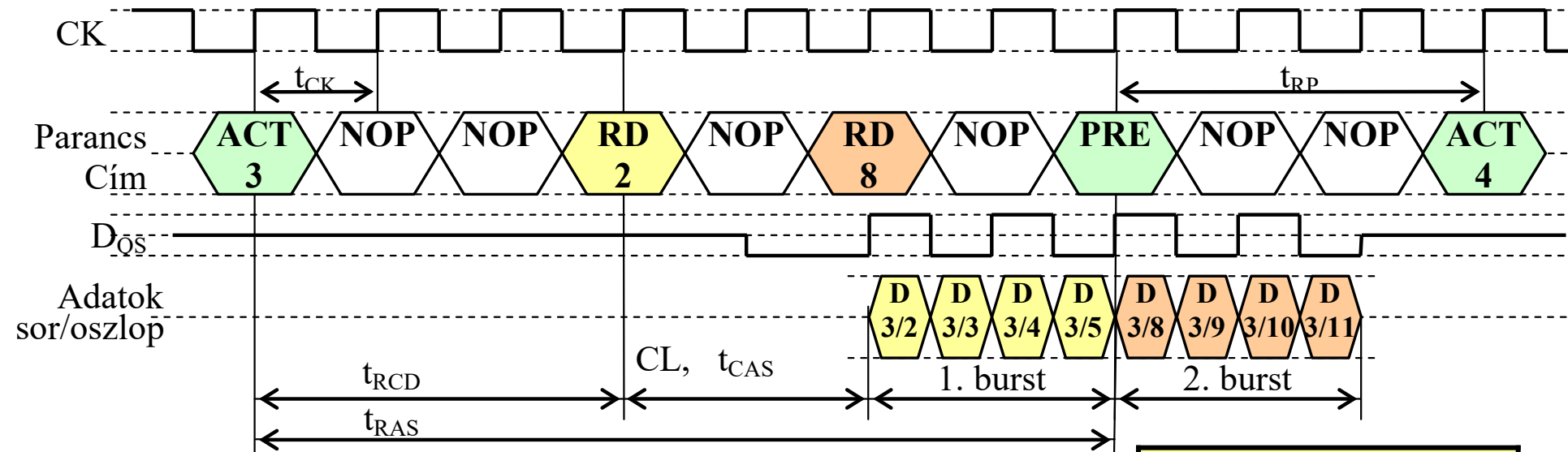
DDR SDRAM

DDR, DDR2, DDR3, DDR4, DDR5

- DDR SDRAM = Double Data Rate Synchron Dynamic RAM
- Dupla adatsebességű architektúra. A DDR memória ugyanakkora órajel-sebesség mellett működik 2x-es sebességgel úgy, hogy az **órajel felfutó és lefutó éle is** kivált egy önálló működési ciklust.

DDR - DRAM működése

$T_{CAS} - T_{RCD} - T_{RP} - T_{RAS} \rightarrow \text{pl.: 2-3-3-7}$

Szinkron működés

Időben átlapolt működés

Automatikus oszlopcím generálás (burst)

Beépített interleave

Belső állapotgép

Parancsok

ACT

WRITE

READ

PRECHARGE

REFRESH

NOP

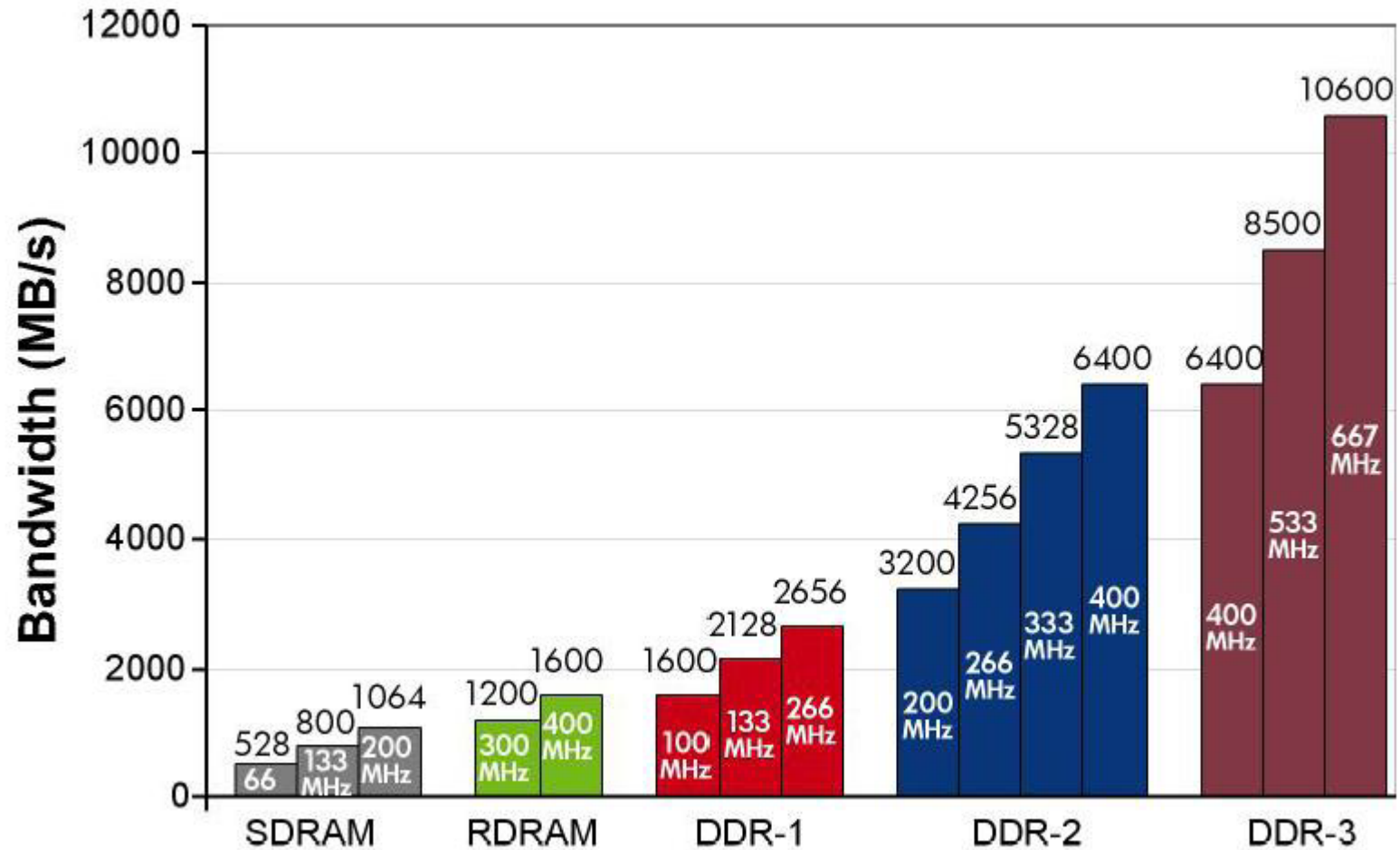
Parancsok előállítás

NAME (Function)	\overline{CS}	\overline{RAS}	\overline{CAS}	\overline{WE}	ADDR
DESELECT (NOP)	H	X	X	X	X
NO OPERATION (NOP)	L	H	H	H	X
ACTIVE (Select bank and activate row)	L	L	H	H	Bank/Row
READ (Select bank and column, and start READ burst)	L	H	L	H	Bank/Col
WRITE (Select bank and column, and start WRITE burst)	L	H	L	L	Bank/Col
BURST TERMINATE	L	H	H	L	X
PRECHARGE (Deactivate row in bank or banks)	L	L	H	L	Code
AUTO refresh or Self Refresh (Enter self refresh mode)	L	L	L	H	X
MODE REGISTER SET	L	L	L	L	Op-Code

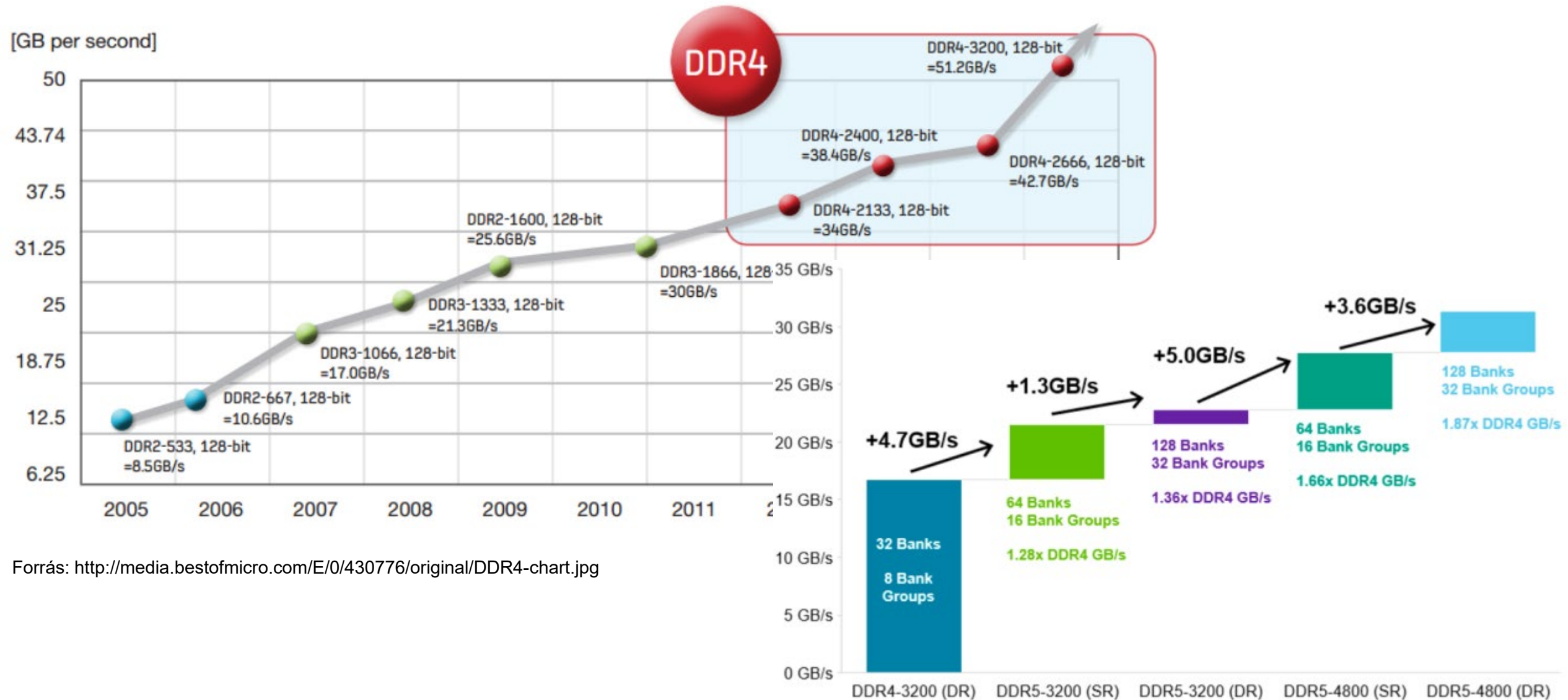
- Vezérlő jelek különböző kombinációival
- Címvezetékek időmultiplex felhasználása (sorcím, oszlopcím, paraméter)
- Órajel (CK,CK) + engedélyezés (CKE)

Sebességek összehasonlítása

Figure 8. Peak bandwidth comparison of SDRAM and advanced SDRAM technologies

Sebességek összehasonlítása

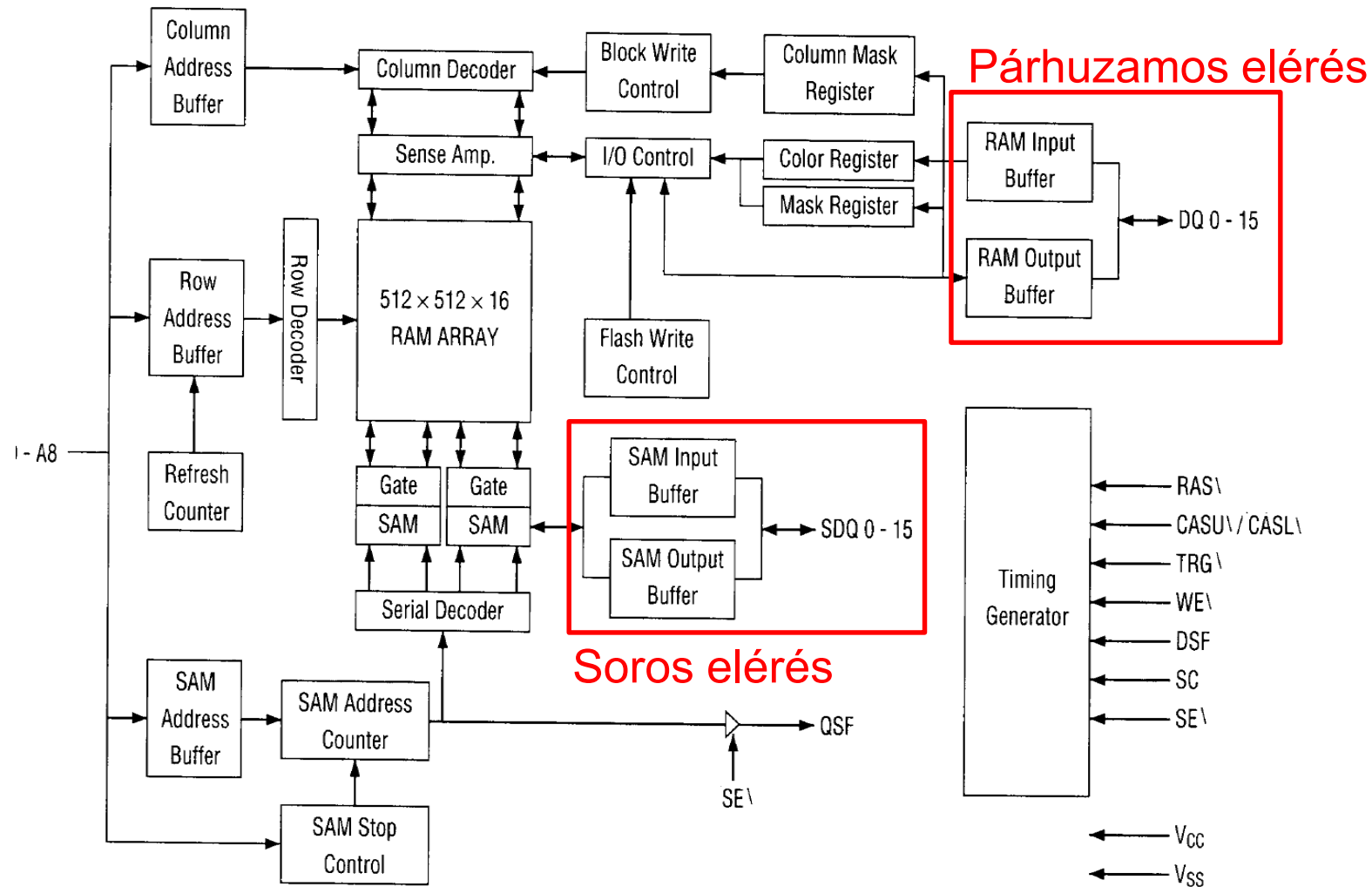

Forrás: <http://media.bestofmicro.com/E/0/430776/original/DDR4-chart.jpg>

- A képernyő-információ a CPU felől tetszőleges címzéssel érkezik
- a monitorvezérlő a bal felső képernyő-képponthoz tartozó címtől olvassa a memóriát
- a két hozzáférés egymástól független, időben átlapolt
→ dual-portos memória kell
- Az általános sebességnövelő technikák itt is megtalálhatók

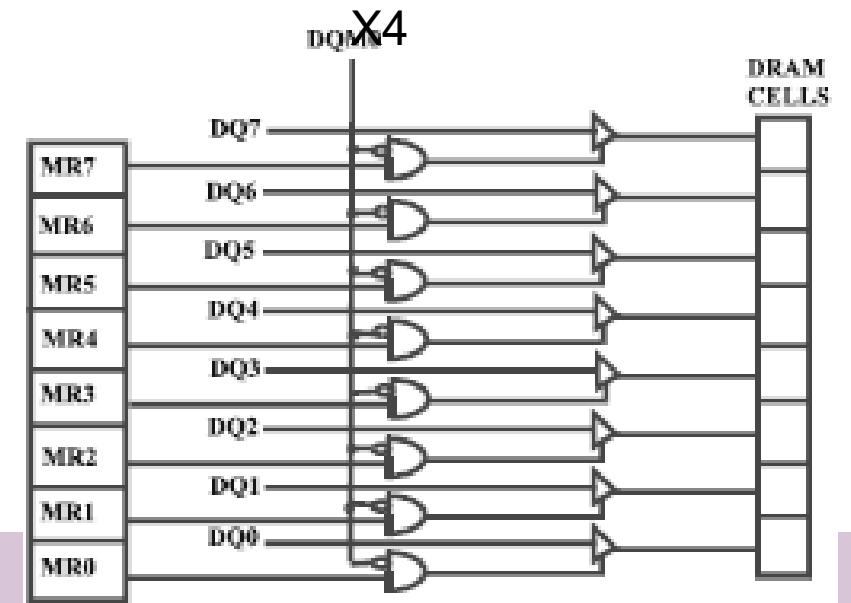
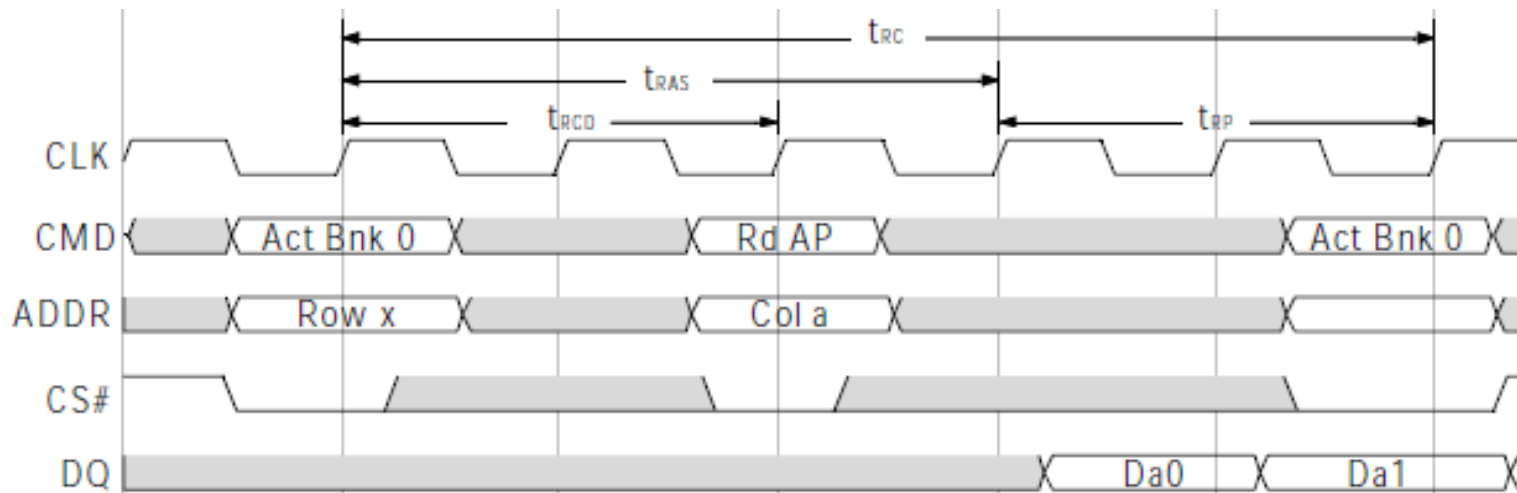
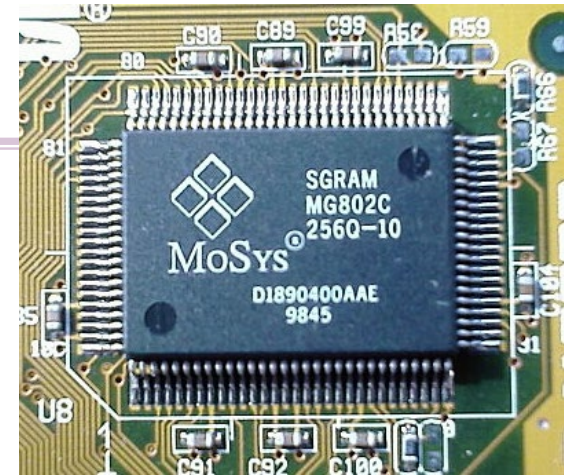
VRAM

SGRAM

Synchronous Graphics RAM

- Videó kártyákhoz
- BURST módban akár az egész sor is kiolvasható
- Maszkolható írás (32bites szóhossz, de bitenként is írható)
- Alacsony lappangási idő

Érdekesség: gyárilag programozott PIC

- A tanult PIC-ben flash memória van, amit szabadon programozhatunk, de ha szeretnénk, kérhetjük gyárilag egy adott tartalommal is:

Showing Pricing For Part Number: **PIC24FJ256GA705T-I/PT**

Step 1

Part Cost

Silicon Quantity	Silicon Price (EUR)
1-24	1.87
25-99	1.70
100+	1.54
Estimated High-Volume Pricing	
1000+	*1.42
5000+	*1.35

[Request High-Volume Pricing](#)

Step 2

Low-Cost Programming Services

Programming Quantity	Programming Fee	Tape and Reel Fee	Ink Dot Fee	Standard Label Fee	High Temp Label Fee
0-500	0.31	0.03	0.01	0.09	0.19
501-2000	0.30	0.03	0.01	0.08	0.18
2001-5000	0.30	0.03	0.01	0.07	0.18
5001+	0.29	0.03	0.01	0.06	0.16

PIC24FJ256GA705T-I/PT

Step 3

Upload Code

 Upload